

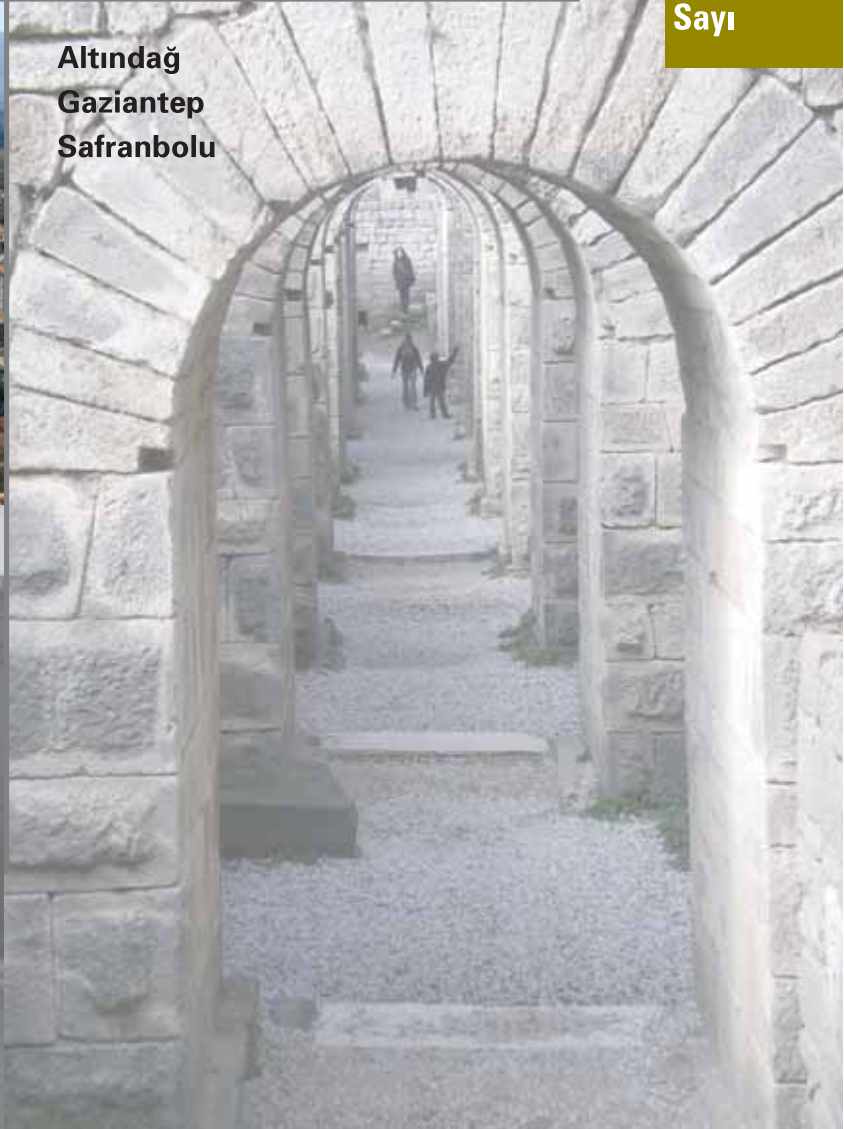
Bergama Semineri

13.
Sayı

Altındağ Gaziantep Safranbolu

Tarihi Kentler Birliği adına

imtiyaz sahibi: Mehmet Özhaseki (Başkan)

Yazı işleri müdürü: Handan Dedehayır

Yayın yönetmeni: Hasan Özgen

Yayın kurulu: Oktay Ekinci, Mithat Kırayoğlu, Hasan Özgen,
Avniye Tansuğ, Handan Dedehayır

Görsel yönetmen: Ali Akdamar

Web editörü: Avniye Tansuğ

Fotoğraflar: ANAR Arşivi, Şirin Singin Yılmaz, Yonca Moralı,
Burcu Yazlar

Yönetim yeri: Tarihi Kentler Birliği Merkez Bürosu
Şerifler Yalısı, Emirgan Mektebi Sok. No:7
Emirgan Sarıyer İstanbul
Telefon: 0212 323 31 32
Faks: 0212 277 41 64
info@tarhikentlerbirligi.org
www.tarhikentlerbirligi.org

İletişim: ÇEKÜL Vakfı-Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma
ve Tanıtma Vakfı, Tarihi Kentler Birliği Bürosu
Ekrem Tur Sokak No: 8 34435
Beyoğlu-İstanbul
Telefon/Faks: 0212 249 64 64
E-posta: tarihikentler@cekulvakfi.org.tr
www.cekulvakfi.org.tr

Basıldığı yer: Mart Matbaa Sanatları Tic. ve San.Ltd.Şti.
Mart Plaza Merkez Mah. Ceylan S. No:24 Nurtepe,
Kağıthane İstanbul

Yer ve tarih: İstanbul Mart 2008

ISSN 1308-254X

SUNUŞ

Mehmet Özhaseki 2

YAYIN YÖNETMENİNDEN

Hasan Özgen 3

TKB BERGAMA SEMİNERİ

Toplantı Programı 4

Genel Bakış ve Açılış Konuşmaları 5

Seminer Konuşmaları 7

Seminer Katılımcılarından İzlenimler 16

Bergama Halkı Bergamayı Anlatıyor 21

YANSIMALAR

Zekai Görgülü: Bergama Seminerinin Ardından 25

Feyzullah Özcan: Bir Bergamalı'nın Anıları 27

Cevat Erder: Arkeolojik Alanların Anı Aaşlarındaki Kentlerle İlişkileri 30

GÜNCEL

Recai Akyel: Kültürel Miras ve Afet Yönetimi 33

Faruk Göksu: Tarihsel Mirasımızın Korunmasına

Yönelik Yeni Bir Yaklaşım 35

Sezer Cihan: Gaziantep: Tarihle Barışık Çağdaş Kent Modeli 37

Zağfiranbolu'dan Bugüne... 40

Başkentin Tarihe Açılan Kapısı Altındağ 44

Neyi, Nasıl, Neden, Kimin İçin Koruyoruz? 58

BİLGİ ÇAĞINDA KÜLTÜR

Avniye Tansuğ: Endülüs ve Portekiz İzlenimleri 51

HABERLER

54

TKB Üye Listesi

60

SUNUŞ

Değerli Dostlar,

2008 yılının ilk seminerini gerçekleştirdiğimiz Bergama'da üyelerimizde gözlemlediğimiz yoğun ilgi ve canlılık, önümüzdeki yılın ne kadar hareketli ve düzeyli geçeceğine ilişkin ilk ipuçlarını da veriyordu. Gerçekten de, Bergamalı dostlarımızın mükemmel evsahipliği ve katılımcı üyelerimizin etkili katkılarıyla çok verimli ve umut verici bir başlangıç yaptığımızı inanıyorum. Bergama'nın olağanüstü tarihi zenginlikleri bağlamında ülkemizin arkeolojik varlıklarıyla ilgili önemli saptamalarda bulunurken, bir yandan da Alliano'nun sular altında kalmasından belediyelerin yeniden düzenlenmesine, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kültürel marka kentler planlamasından kamu yararı kavramına kadar birçok güncel ve sıcak konunun da gündeme getirilip tartışıldığı uyarıcı bir beraberlik gerçekleştirdik.

Bu sayımız, Bergama'da ele alınan tüm konuları ayrıntılarıyla belgelerken, seminer katılımcılarımızın izlenimleri ve Zekai Görgülü Hocamızın değerlendirmesi; Bergama sakinlerinin görüşleri ve aramızdan birinin, Bergama'da doğmuş büyümüş Genel Sekreterimizin anılarıyla renkleniyor.

Dergimizin bu sayısında yine ilgi çekici, ve ilgi çekici olduğu kadar bilgilendirici ve eğitici yazılarla karşınızdayız. Yerel yönetimlerin arkeolojik alanlara yaklaşımına ilişkin yetkili ve değerli bir uzmandan tavsiyeler, tarihi varlıkları tehdit eden doğal afetlere karşı alınması gereken önlemler ve kentlerinin kültürel varlıklarını korumada öncü roller üstlenen Gaziantep ile Safranbolu ve Ankara Altındağ ilçelerinin örnek çalışmaları, bu yazılar arasında.

Nisan ayının ilk günlerinde de Çorum'da "Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Yönetimlerle Eğitim Kurumları Arasındaki İşbirliğinin Önemi" konusunda bir seminerde bir araya geleceğiz. Hitit uygarlığının anayurdu Çorum'da kısa bir süre önce kurulan genç Hitit Üniversitesi'ni fırsat bilerek, kentlerin kültürel ve tarihi varlıklarını korumakla yükümlü yerel yönetimlerin, bu alanda bilgi üreten ve uzmanlık sunan eğitim kurumlarıyla oluşturacakları işbirliklerinin, kültürel varlıklarımıza sağlayacağı yararı konuşacağız. 9-11 Mayıs 2008 tarihlerindeki Bursa

2008 Yılı, Verimli Bir Yıl Olacak

Buluşmamız ise, hemen arkasından Halep ve Şam'a yapacağımız yurtdışı gezimizle farklı bir organizasyon olacak.

Birliğimizin en üretken etkinliklerinden bir olan "Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması"na başvurma süresini tamamladığımız bugünlerde, Merkezimize ulaşan eserlerin niteliğinde gözlemlediğimiz düzey de ayrıca gurur verici. Başvurular Danışma Kurulumuzun değerli uzmanları tarafından değerlendirilmeye başladı. Her ne kadar bu kadar özenli çalışmanın arasından bir seçim yapmak zor ise de, önümüzdeki günlerde ödül kazanan katılımcılarımızı ilan etmeye hazırlanıyoruz. Bu güzel eserleri tüm üyelerimizle paylaşmak için yapacağımız organizasyonu da ayrıca duyuracağız.

Yerel yönetimlerimiz sorumluluk alanlarındaki tarihsel ve kültürel varlıkları korumak ve yaşatmak, kentle bütünleştirmek ve kentsel kimliğin bir parçası haline getirmek için neredeyse tatlı bir yarış içindeler. Gerek Birliğimizin düzenlediği Özendirme Yarışması'na, gerekse "200 Ortak 200 Eser" programına başvuran projelerdeki nicelik ve nitelik artışı, bu gelişmenin somut bir kanıtı. Belediyelerin proje hazırlama yetkinliğinin giderek gelişmesi de ayrıca çok sevindirici. Başkanlığım süresince gözlemlediğim bu kazanımlar, Tarihi Kentler Birliği olarak ne kadar doğru bir misyon üstlendiğimizin bir göstergesi olarak, çalışmalarımızı daha da büyük bir şevkle sürdürmemizi sağlıyor. Kültürel mirasımıza sahip çıkmayı yerel yönetimlerimizin önceliği haline getirme hedefimiz doğrultusunda, ne kadar önemli bir yol katetmiş olduğumuzu gözler önüne seriyor.

Tarihi Kentler Birliği, her zaman olduğu gibi bugün de, ülkemizin çok hızlı gelişen gündemini yakından izlerken, gelecek vizyonunu yitirmeden her yeni oluşumu değerlendirmeyi ve misyonu doğrultusunda gündemin içinde var olmayı sürdürüyor. Birliğimizi diğer birliklerden farklı kılan dinamizmin kaynağının bu özellikte aranması gerektiğini düşünüyor, sürekli düşünce ve sonuç üreten üyelerimizin bu ortama yaptıkları katkıları şükranla anıyorum.

Mehmet Özhaserki
Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı
Tarihi Kentler Birliği Başkanı

YAYIN YÖNETMENİNDEN

Tarih ve kültür değerleri ile yakından ilgili bizim gibi insanlar için "eski" ve "yeni" kavramları, anında çağrışımlar yaratır. Bu süreç, çağrışımlardan kavramlara, mevzuata ve kurumlaşmaya kadar da genişler. "Eskiye rağbet olsa, bit pazarına nur yağardı" gibi, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü gibi...

Belgesel film üretimi ile daha yoğun uğraştığım günlerde ağırlıklı konularımız tarih ve kültür varlıkları –onların da yorgun ve eskimiş olanları- olunca, adımın önüne bir ön ek koymuşlardı, "eskici" diye... Ama nasıl bakarsak bakalım, bu iki kavram ilk elde, "fiziki" yani maddi kültür ve tarih varlıklarını çağrıştırıyor. O yıllarda, bu maddi varlıklara yaslanarak, onların etrafında örülmüş olan "hayatlar"ı anlatmayı denerdik. Bu hayatların günümüzü nasıl beslediğini vurgulamak için de "kültürel süreklilik" denen bir bütünlüğü anlatmaya, var etmeye çabalardık.

İşin doğrusu kuşaklar ve dönemler arasında, hep bir kopukluk çıkardı karşımıza, ama hayatı "eski" ve "yeni" diye ikiye bölmek hiç düşünülmezdi. Hele yukarıdaki başlıkta olduğu gibi, eski ile yeni arasında sıkışan hayatlardan söz edilmezdi. Sözedenerler olduysa da, o veriler bugünün resimleri ile örtüşmez...

Uzatmadan, sözü "küreselleşen dünya", "bilgi toplumları", "bilişim çağı" gibi değişik kavramlar altında anlatımlandırdığımız postmodern dünya ve ilişkilerine getirmek istiyorum. Nasıl bir duyarsızlığa, nasıl bir yanlılığa doğru yelken açtığımızı, nasıl birer "tüketim bireyi-kölesi" haline gelmekte olduğumuzu, nasıl bir "rıza kültürü" içinde "itaatçı özgür bireyler!" haline getirdiğimizi tartışmak, sorgulamak istiyorum. Postmodern dünyanın bize kurmakta olduğu tuzaklara, sadece ahlakçı bir bakışla değil, modern çağın vazgeçilmez öğesi, aklımızla bakmayı denemek istiyorum.

Bu iş için de iki değerli hocadan, yazardan - bazı sözcüklerin altını çizerek- yardım alacağım. Haluk Geray 2007 yılının sonlarında yayımlanan bir yazısında şunları belirtiyor:

"Bilişim çağında zaman algılamamız giderek değişiyor. İnternet başta olmak üzere diğer teknolojik gelişmeler nedeniyle öylesine bir zaman/mekân sıkışması altında yaşıyoruz ki, anılarımızın süreleri bile kıaldı. Sürekli akan veri ve bilgi parçaları arasında insan belleğini zorlayan bir dönemde yaşıyoruz. Zihinlerdeki aşırı veri yüklenmesi, verilerin/bilgilerin kendilerini değersiz kılıyor. Çevremizle ilişkimizi de giderek veri yayınları olarak algılamaya başlıyoruz.

"İlişkilerimizin tarihi kalmıyor. Hiçbir uyarıcı, kalıcılık sağlamıyor. Bazı araştırmacılar bilim dünyasında internet ve bilişim teknolojileri kullanımı nedeniyle yaşanan hızlı bilgi dolaşımının yavaşlatılması gerektiğini söylerlerken

sanırım bunu kastediyorlar. Bir yanıyla doğru... Şoklar ve veriler yağmuru altındaki bir yaşamda, ne kendinizin ne ötekinin yaşamını bütünlüklü olarak kavrayamıyorsunuz. Değer vermiyorsunuz. Teoman'ın bir şarkısında söylediği gibi, kendimizi denize dökmemiz gerekiyor, insanlığın değeri yükselsin diye..." (*)

Eski ile Yeni Arasında Sıkışmak

Pek çok tanımla bulunmasına karşın postmodernizm, bizim gibi akılcı ve determinist (modern) süreçten gelenleri hayrete düşürecek önermelerin ve yaptırımların sahibidir. Hayata bakışı "üretmek" esaslı değil, "tüketmek" esaslı ele alır ve onun birey kimliğini "tüketen birey" oluşturur. Yaşam bir tüketim deneyi olarak algılanır ve artık kültür ile ticaret içiçe bir bütünlük gösterir. Kitle iletişim araçlarının yarattığı simülasyonla (gerçeğin yerine sanal benzerini koyma), insanlar için gerçeklik kaybolmakta, yerine sanal kopyalar sunulmaktadır.

Ekonomi ve iletişim dünyasının önemli bir öğreticisi olan Yavuz Odabaşı hocamızdan birkaç alıntı yapalım.

"Günümüzde gerçeğin yerini imaj almıştır. Her şeyin sahtesi sözkonusu ve bunlar revaçta. (...) İnsanlar kimlik oluşturmada ürünlere ve özellikle markalara verdikleri önemlerle, bunlar aracılığıyla anlamlar üreterek anılmak, bilinmek, algılanmak istiyorlar. Kopya öyle güçlü biçimde sunuluyor ki artık aslını görme ihtiyacı ortaya çıkmıyor ve çoğunluk tarafından kabulleniliyor." (...)

"Kitle iletişim araçları, bilgisayarlar, sinema yaşamımızda merkeze oturmuş durumda ve 'gerçeğin tanımını' değiştirmeyi, yeniden tanımlamayı başarabiliyor. Sunulan yapay, sahte şeyleri 'gerçek' olarak kabul edip, bunun dışında kalan her şeyi yok saymaya başlayan bir gençlik ve toplum oluştu. Sunulanlarla, kendimizi ve dünyayı yeniden tanımlıyor ve gerçekle hayalin yer değiştirmesine şahit oluyoruz." (**)

Geçen sayılardan birinde, gelişmelere bakarak çok da "okur-yazar" sayılmayacağımı belirtmiştim. Bu yönden bakınca da "eski" denen modernist değerlerle "yeni" sayılan postmodernist veriler arasında sıkışmadan edemiyorum.

Bu kadar hızlı, bu kadar eşyaya, bu kadar tüket-yaşa önermesine bağlı bir değişimi eleştirmek, eskici olmak mıdır, akıl çağına dönmek midir? Yoksa uzmanların vurguladığı gibi "gerçeğe", "üretime" ve "ilişkiler tarihi"ne sadık kalmak mıdır?

Yanıtı siz verin ve esen kalın!

Hasan Özgen

(*) Geray, Haluk, Hitit teknolojisinin kalıcılığı, Birgün gazetesi, 28/11/07

(**) Odabaşı, Yavuz, Postmodern Pazarlama, (İstanbul, MediaCat yayınları, 2.baskı, 2004, s.45-47)

Bergama Semineri

8 Şubat 2008, Cuma

20.00 Akşam yemeği ve açılış konuşmaları

9 Şubat 2008, Cumartesi

08.30-14.00 Kent Gezisi: Arasta Çarşısı Restorasyonu, Mescidaltı Mescidi, Bergama Müzesi, Hamamlar (Hacı Hekim Hamamı ve Küplü Hamam), Restorasyon alanları, Bazilika

15.30-15.50 Sunum: "Neredeyiz?" Bergama Belediye Başkanı Raşit Ürper

15.50-18.00 Panel:

• "Arkeolojik Varlıklarla Kentsel Dokuların Birlikte Değerlendirilmesi"

Prof. Dr. Zekai Görgülü - Tarihi Kentler Birliği Danışma Kurulu Üyesi Oturum Yöneticisi

• "Turizm Stratejisi 2023: Destinasyonlarda Arkeolojik Varlıklar"

Şenol Aydemir - Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırımlar ve İşletmeler Gn. Md.

• "Tarihin Her Döneminin Tanığı: Konak" Muzaffer Tunçağ – Konak Belediye Başkanı

• "Doğal-Arkeolojik-Kültürel Alan Olarak Bergama'da Yapılan Çalışmaların Önemi" Raşit Ürper – Bergama Belediye Başkanı

18.10-20.00 Tartışma ve Değerlendirme

10 Şubat 2008, Pazar

Ören Yerleri Gezisi: Asklepion, Akropol

İlk parşömen kağıdının, Asya kıtası üzerindeki ilk kütüphanenin, ilk psikoterapi ve alternatif tıp uygulamalarının anayurdu ve arkeolojik eserleriyle Ege'nin kıymetlisi olan Bergama'da yapılan Tarihi Kentler Birliği 2008 yılının ilk toplantısı, yaşananlar ve konuşulanlarla arkasında izler bırakarak başarıyla sonuçlandı.

2000 yılından bu yana kültürel mirasın korunması için çalışmalar yapan Tarihi Kentler Birliği 227 üyesiyle, "Arkeolojik Varlıklarla Kentsel Dokuların Birlikte Değerlendirilmesi" konusunun ele alındığı yılın ilk seminerinde Bergama'da bir araya geldi. Birlik üyesi belediyelerin kapasitelerini geliştirmek ve birliktelik ruhunu canlı tutmak için hazırlanan program 8 Şubat akşamı Kardeşler Restoran'daki yemekte yapılan açılış konuşmalarıyla başladı.

Birçok yöreden gelen konuk ve birlik üyelerinin katıldığı yemekte, Bergama Belediye Başkanı Raşit Ürper, Bergama Kaymakamı Hüseyin Eren, TKB Başkanı ve Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Mehmet Özhasaki adına TKB Encümen üyesi Muğla Belediye Başkanı Osman Gürün ve ÇEKÜL Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen birer konuşma yaptı.

Ayrıcalıklı kentlerimizde arkeolojik alanlarımızı ve tarihi mirası korumak acil görevimizdir.

Bergama Belediye Başkanı **Raşit Ürper** yaptığı konuşmasında tarihin insanların hafızasında ortak bir miras olduğunu söyleyerek, "Ayrıcalıklı kentlerimizde bu mirası korumak acil görevimizdir. Bu platformun varlığı bir şanstır. Kültür turizmine ortam hazırlama yönünde TKB'nin çizdiği yol haritası bize ışık tutar. Önceliğimiz, TKB'nin desteği ile son yıllarda artan koruma bilincine yeniden hayat vererek gelecek kuşaklara aktarmaktır" dedi.

Kentlerimizde tanık olduğumuz kargaşa görüntüsünü engellemenin yolunu bulmamız gerekiyor.

Sözlerine bir anekdotla başlayan Bergama Kaymakamı **Hüseyin Eren**, kentlerimizde tanık olduğumuz kargaşa görüntüsünü engellemenin yolunu bulmamız gerektiğini belirtti ve Bergama buluşmasının önemini vurgulayarak Tarihi Kentler Birliği üyelerine teşekkür etti.

Açılış yemeğine katılmayan TKB Başkanı ve Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Mehmet Özhasaki'yi temsilen konuşan TKB Encümen Üyesi ve Muğla Belediye Başkanı **Osman Gürün**, tarihin tüm değerlerini taşıyan Bergama'da olmaktan çok mutlu olduğunu vurgulayarak, "TKB, yüklediği misyonla kendi adına da ayrı bir tarih yazıyor. Bu tarihin yazarları ise Metin Hoca ve

Metin Sözen yarattığı değerlerle, belediyeleri, resmi kurumları, valilikleri ve üniversiteleri ortak bir amaçta bir araya getiriyor.

arkadaşlarıdır. Öğretim üyelerinin oldukça bol olduğu bir ülkede yaşıyoruz; ama öğretim üyelerimizin kaç görevlerini yapıp, eyleme geçirebiliyor? Metin Sözen yarattığı bu değerlerle, sadece koruma değil aynı zamanda belediyeler, resmi kurumlar, valilikler ve üniversiteler birliğini yaşıyor. Biz bunu aldığımız gibi geleceğe taşıyabilirsek yaratanlara mahcup olmayız," diyerek katılımcılara teşekkür etti.

Önümüzdeki zor günlerde, bu ülkenin bilinçli insanları bizden, geleceğin aklını üretmemizi, yeni ahlakı ve aklın aklını ortaya koymamızı bekliyor.

ÇEKÜL Vakfı Başkanı ve TKB Danışma Kurulu Başkanı **Metin Sözen** ise sözlerine Herodot'un bu topraklarda doğruyu yeşerttiğini söyleyerek başladı. TKB'den önce yapılmış yanlış varsa, bu yanlışlara karşı duracaklarını söyleyen Sözen sözlerine şöyle devam etti:

"TKB en kutsal şeyin örgütlenme olduğunu kanıtlamak istiyor. Önce bireyin kendini tanıması gerektiğini, hemşerilik duygusunu ve bulunduğu kentin bir parçası olduğunu kanıtlamak istiyor. Sorumluluk tek boyutlu değil; genel ulusal ve evrenseldir. TKB,

BERGAMA SEMİNERİ

üye içinde üyeliktir. Belediye başkanından halka, herkesin içinde olduğu bir birliktir. Bu birliğin, aklın bulunduğu yer olarak hakkını vermeliyiz. Türkiye'nin, dünyanın unuttuğu hemşerilik ve dayanışma duygularını kanıtlamak için buradayız. Bu yılın ilk seminerine niçin Bergama'dan başladık? Burada sıra yok; ürettiği kadar konuşanın ve ürettiği kadar isteyenin sırası var. Seçilenin, hemşerisine bir şey katmıyorsa seçilmesi boşunadır. Önümüzde zor günler var, dünyanın karıştığı günler var. Bu ülke bilinçli insanlar üzerinde duruyor, burada ev sahipliği yapanlar, bizden geleceğin aklını üretmemizi, yeni ahlakı ve aklın aklını ortaya koymamızı bekliyor. Türkiye Cumhuriyeti topraklarında geri dönüş hareketi asla olmayacak. 2008'in ilk toplantısında, Bergama'dan, uygarlıklar toprağından Anadolu'ya sesleniyoruz. Bu yıl Türkiye Cumhuriyeti'nin yanlış yasalarının, örneğin ihale yasasının üzerine gideceğiz. Bakırçay Havza Birliği'ni hayata geçireceğiz. Herodot'un dediği gibi, Bergama tarihin akılda toplandığı yer olacak."

Geçtiğimiz ay Çanakkale'de "Kentler Çocuklarıdır" projesine katılarak kültür elçisi olan 30 çocuğun da katıldığı açılış yemeği, halk oyunları gösterileri ve türkü dinletisiyle sona erdi. Seminerin birinci gününde, arkeolojik değerleri ve tarihi mirasıyla özel bir kent olan Bergama'da Türkiye'nin dört bir yanından gelen Tarihi Kentler Birliği üyeleri, yapılan Bergama

Müzesi, cephe sağlıklılaştırılmasının yapıldığı Arasta çarşısı, tarihi havra, hamam ve cephe iyileştirme çalışmaları ile Bergama'nın tarihi mirası açısından önemli bir yeri olan Bazilika (Kızıl Avlu) gezilerek, Belediye Başkanları ve diğer katılımcılar tarafından incelendi. Bu gezi öğleden sonra yapılan "Arkeolojik Varlıklarla Kentsel Dokuların Birlikte Değerlendirilmesi" konulu panelin ön hazırlık aşaması niteliğindedir. Gezi sonrasında, Bergama Meslek Yüksek Okulu Konferans Salonu'nda, Bergama Belediye Başkanı'nın "Neredeyiz" sunumuyla başlayan seminer programı panellerle devam etti.

Tarihi Kentler Birliği Danışma Kurulu Üyesi Prof. Dr. Zekai Görgülü'nün oturma başkanlığını yaptığı panele, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırımlar ve İşletmeler Gn. Müdürü Şenol Aydemir, Bergama Belediye Başkanı Raşit Ürper, Konak Belediye Başkanı Muzaffer Tunçağ konuşmacı olarak katıldılar. Daha sonra seminer, söz alan ve soru soran konukların açtığı tartışmalarla akşamın geç saatlerine kadar sürdü.

Ege'deki mitolojik hikayelerin merkezlerinden biri olan Bergama'da yapılan yılın ilk toplantısı, ikinci gün yapılan ören yerleri gezisiyle son buldu. M.Ö. 4.yy'a uzanan geçmişine bir sağlık kenti olarak bilinen Asklepion ve Alman kazı ekibi tarafından Almanya'ya götürülen Zeus Sunağı'nın bulunduğu Akropolis, katılımcılar tarafından ilgiyle incelendi.

BERGAMA SEMİNERİ

9 Şubat günü öğleden sonra Bergama Meslek Yüksek Okulu Konferans Salonu'nda başlayan seminer çalışması **Bergama Belediye Başkanı Raşit Ürper'in "Neredeyiz?"** başlıklı, Bergama'yı tanıtan açılış konuşmasıyla başladı.

"Bergama gizli kalmış bir hazinedir; ama dolaştığım yerlerde birçok kişinin Bergama'yı hiç gezmediğini görüyorum ve Bergama'yı yeterli derecede tanıtamadığımız için kendimi suçlu hissediyorum. Sizleri, TKB Semineri vesilesiyle Bergama'nın tarihi mekanlarıyla tanıştırma fırsatı bulduk. O nedenle çok mutluyum. Bu ülkenin üretken insanları olarak dört yıl içinde birçok eserin gün yüzüne çıkmasını sağladık. Kendimize olan güvenimiz ve bilgimiz yapılan bu çalışmalar ile arttı. Her yurt dışı seyahatinden dönüşte, ne kadar büyük bir hazinenin üstünde oturduğumuzu fark ediyoruz. Sizlerden gelecek önerilere açık olduğumuzu ve buna her zaman ihtiyacımız olduğunu hatırlatmak isterim. Fikir alışverişi için bu toplantılar çok önemli. Bizi bir araya getiren, gece gündüz çalışan, hepimizin yürekten dostu Metin Sözen Hocama çok teşekkür ediyorum."

Önemli olan, bu toplantılarda ne gördüğünüz, ne konuştuğunuz, deneyimlerin ne kadarını birbirinize aktardığınızdır.

Prof. Dr. Metin Sözen

"Bergama semineri için bize bu toplantıda ev sahipliği yapan herkes, başından beri büyük heyecan içinde ve çok emek harcadı. Bergama, büyük bir dünya kenti olmasına rağmen donatıları yeterli olan bir kent değil. Buna rağmen zor şartlarda bizleri bir araya getirmeyi başardılar. Bu zorlukların hiçbirinin

önemi yok; önemli olan, buradan ayrılınca ne gördüğünüz, ne konuştuğunuz, deneyimlerin ne kadarını birbirinize aktardığınızdır. 2008 zor bir yıl olacak. Daha büyük başlıkların

içini doldurarak beraberliğimizin gücünü başka yerlere taşımamız gerekecek... Daha derinlemesine giden, kalıcı ve büyük olaylara imza atmamız gerekecek... Yanlışların karşısında daha güçlü durmamız gerekecek... Ben 24 sene TBMM'nin Bilim Kurulu Başkanlığı, Kültür Sanat Danışmanlığı yaptım. Bunca yıllık deneyimim sayesinde, zorluklarla yukarı taşıdığımız kayanın, her seçim sonrasında aşağılara başladığımız yere indiğini gördüm. 1984'den bugüne gücümü nereden aldığımı sorarsanız, halkımdan, bilinçli ve yürekli, özverili yurttaşlarımızdan aldığımı söyleyebilirim. Hepinizi sevgi ile kucaklıyorum."

Bergama Semineri Panel Konuşmaları "Arkeolojik Varlıklarla Kentsel Dokuların Birlikte Değerlendirilmesi"

Prof. Dr. Zekai Görgülü – TKB Danışma Kurulu Üyesi Oturum Yöneticisi

"TKB'nin 2008 yılının ilk toplantısında Bergama'da sizlerle beraber olmanın kıvancıyla saygılarımı sunarım. Kentin bazı

Kentsel yerleşimden uzak ören yerlerinin acil ve büyük sorunları, ancak bütüncül bir planlama anlayışı içinde çözülebilir.

yerlerinde asılı olan **"Bugün konuşumuz olursanız yarın Bergamalı olursunuz"** yazan afişi çok etkileyici buldum. Bu kadar zarif bir konukseverlik hepimizi çok etkiledi; Bergamalı olmamak gerçekten mümkün değil. Emeği geçen herkese içtenlikle teşekkürlerimi sunuyorum. Ören yerleri arasında, Efes gibi, Perge gibi iyi korunmuş örneklerimiz var; ama yıllar önce

BERGAMA SEMİNERİ

bizden kaçırılanlar ya da hediye edilenleri batı müzelerini görmek de beni üzüyor. Bir gezi sırasında Japon arkadaşım "Bu eserler senin ülkende olsaydı yeterince korunuyor olacak mıydı?" sorusu beni çok etkilemiş ve düşündürmüştü. Hasankeyf'in sular altında kalması, Alliano'i'un da yine sular altında kalma tehlikesi, İstanbul'da Tarihi Yarımada'nın korunmasının UNESCO nezdinde yapılması gibi örnekler benim içimi acıtıyor. Yer üstündeki eserler konusunda üstlendiği müthiş misyonla kısa sürede güzel örnekler veren TKB'nin, yer altındaki kültür varlıklarımız için de aynı özeni yansıtacağını bilmek ayrıca beni mutlu ediyor. Kentsel yerleşimden uzak ören yerlerinin acilen çözülmesi gereken büyük sorunları var. Bergama ve diğer tarihi kentlerimiz için bu sorunları aşmak gerekiyor. Ören yerlerinin keşfedilmesi, önce ona ait olan yerleşim yerlerinin keşfedilmesinden geçer. Çözüm ise mutlaka bütüncül bir planlama anlayışı içinde gerçekleşmelidir. Bu kapsamda ÇEKÜL'ün güçlü örneklerini verdiği havza planlaması ve yönetimini hayata geçirmeliyiz. Bergama'ya, Dikili'ye, Çandarlı'ya bu anlayışla bakarak kültür havzası anlayışını öne çıkarabiliriz."

Kıyı bölgelerimizden sonra, iç bölgelerimizin turizm potansiyelini de değerlendirmek için 15 kültür marka kenti belirledik.

"Arkeolojik Varlıklarla Kentsel Dokuların Birlikte Değerlendirilmesi" başlıklı panelde önce **Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırımlar ve İşletmeler Genel Müdürü Şenol Aydemir** söz aldı ve "**Turizm Stratejisi 2023: Destinasyonlarda Arkeolojik Varlıklar**" başlıklı konuşmasını yaptı:

"Türkiye Turizm Stratejisi 2023" ulusal planı hazırlama çalışmaları 2006 yılı sonunda tamamlandı. Bu plan, turizmin gelişmesi için önemli olan bütüncül bir planlama ile hazırlandı. Dünya ile rekabet edebileceğimiz en yüksek güç turizm sektörü; çünkü ülkemizin sahip olduğu turizm potansiyeli oldukça yüksek. Bu nedenle dünya sermayesinin ilgisi ve gözü Türkiye'nin üzerinde. Kıyı şeridindeki turizm potansiyelinin yanı sıra iç bölgelerimizdeki potansiyelimizi de kullanmak gerekiyor. Bunun için 2005 yılında ülkemizin doğal ve kültürel özelliklerini de kapsayan bir planlama yapıldı.

Ülkemizde, özellikleri nedeniyle kültür marka şehri olabilecek 15 kent belirledik; ilk toplantımızı ise Amasya'da yaptık. "Kültür

marka kenti" olması için **Adıyaman, Amasya, Bursa, Edirne, Gaziantep, Hatay, Kars, Konya, Kütahya, Manisa, Mardin, Nevşehir, Trabzon, Şanlıurfa ve Sivas** illeri seçildi. Bu illere, altı aylık bir çalışma süresi verdik. Her il kendi imkanlarıyla markalaşma sürecini tamamlayacak. Finansman konusunda, Avrupa Birliği fonlarından destek alacaklar. Artık "kültürel öğelerin" turizm amaçlı kullanılmasının zamanı geldi. Ankara, İstanbul, İzmir ve Antalya illeri ise "şehir turizmi" kentleri olarak ilan edildi.

"Termal master planı konusunda da belli bir aşamaya gelindi. Türkiye'nin termal haritasını incelediğimizde Güney Ege (Aydın, Denizli, İzmir Muğla), Güney Marmara (Balıkesir, Çanakkale, Yalova), Orta Anadolu (Aksaray, Kırşehir, Nevşehir, Niğde ve Yozgat) bölgelerinden oluştuğunu görüyoruz. Ayrıca Ankara, Afyon, Kütahya ve Uşak illerini kapsayan "Frigya Bölgesi" de termal turizm bölgesi. Termal turizm için de ilgili kamu kuruluşlarının ödeneklerini bu amaçlara yönlendirmeye çalışıyoruz."

Konak Belediyesi olarak, Kemeraltı'nda, 5000 yıllık bir geçmişi olan Bayraklı'da, Kadifekale'de ve Agora'da kazı çalışmalarını destekliyoruz.

Panelin ikinci konuşmacısı, **Konak Belediye Başkanı Muzaffer Tunçağ**, "**Tarihin Her Döneminin Tanığı: Konak**" başlıklı bir sunumla, İzmir'in merkezinde, tarihi varlıkların yoğun olduğu Konak İlçesi hakkında katılımcılara bilgi verdi. Hazırlanan bir sunum üzerinden çalışmalarını anlatan Tunçağ, 8500 yıllık tarihi buluntuların olduğu Konak İlçesinde iki etaptan oluşan çalışmalarını anlattı:

"Kemeraltı'nda önemli arkeolojik alanlar var; fakat üstüne evler yapılmış. Bu alanları gün yüzüne çıkarmak istiyoruz. Kemeraltı için kapsamlı bir gezi yolu haritası oluşturduk. Arkeolojik bütün alanları bu haritada görmek mümkün. Yeşilova yerleşkesindeki arkeolojik kalıntılar ise artık gün yüzüne çıkmaya başladı. Beş bin yıllık bir geçmişi olan Bayraklı yerleşkesinde ve "Pagos" yani Kadifekale'de de arkeolojik kazı çalışmaları devam ediyor. Agora'daki kazılar ise 1930 yılında başlamış. Sonra uzun yıllar hiç çalışma yapılmamış. Son iki yıldır da kazı başkanı atanamadığı için çalışma yapılamadı. Şimdi ise İzmir Büyükşehir Belediyesi, Ticaret Odası ve Kültür Bakanlığı'nın desteğiyle

BERGAMA SEMİNERİ

çalışmalar yeniden başladı. Büyükşehir Belediyesi kazı çalışmalarını için yirmi trilyon liralık bir kaynak ayırdı. Çalışmaların sağlıklı devam etmesi için bütün kazı alanının temizlenmesi gerekiyor; ama mahkemeler uzun sürüyor. İki ayda bitmesi gereken davalar, üç yıl devam ediyor. Bu nedenle kazı çalışmaları yavaş ilerliyor. Agora'da, Dünya üzerinde ender bulunan ve "grafiti" diye bilinen duvar yazıları var. Bunlar görülmeye değer buluntular. M.S. 178 yılında İzmir'de büyük bir deprem oluyor. Bu depremde Agora'da yıkılıyor. Mitolojik anlatımlara göre Aristoteles depremden sonra etkili bir şiir yazıyor. Bundan etkilenen tanrılar Agora'yı tekrar kuruyor. Bizde Agora'daki buluntuların yeniden gün yüzüne çıkmasını ümit ediyoruz. İkinci bir kazı alanı ise Altınpark'ta ortaya çıktı. Orada, Konak belediyesine ait bir hizmet binası vardı. Bu yapıyı daha modern bir bina haline getirmek için yenilemek istedik; fakat temel kazısı yapılırken buluntularla karşılaştık. Çalışmaları durdurarak on üç noktada demene kazısı yaptık. Surların dışında ilk defa böyle bir kalıntı bulunması araştırmacıları çok heyecanlandırdı. Bu alanın hangi döneme ait olduğu ise Mart ayında yapılacak çalışmalarla belli olacak. Kadifekale de Konak'taki kıymetli alanlardan biri. Burada da kamulaştırma yapıldı. Eşrefpaşa pazarının altında ise Roma'nın kervan yolu olan "altın yol" var. Burayı gün yüzüne çıkarmak için önce pazarı kaldırmak gerekiyor. Değirmendere bölgesinde ise bir "Zeus Tapınağı" var. Bu tapınağı da görünür kılmak istiyoruz," dedi. Tunçağ, Konak'ta yapılan bazı cephe iyileştirmeleri ve meydan düzenlemeleri hakkında da bilgi verdi."

Panelin son konuşmacısı, **"Doğal-Arkeolojik-Kültürel Alan Olarak Bergama'da Yapılan Çalışmaların Önemi"** konusunu ele alan **Bergama Belediye Başkanı Raşit Ürper**'di:

Geçmiş olmayan bir ulusun koruyacak bir şeyi olmadığını bilerek, millet ve din farkı gözetmeden kültürel mirasımızı korumaya çalışıyoruz.

"Bergama insanlık tarihinin neredeyse her döneminden izler taşıyor. 450 hektarlık alana yakın koruma alanıyla, 600'den fazla koruma altına alınmış yapısı var. En fazla köye sahip ilçelerden biri. Bakırçay havzasının en verimli merkezi. Mısır'dan sonra dünyanın en kaliteli pamuğu burada yetişiyor. Bergama, yer altı zenginlikleri, doğal kaplıca suları bakımından da önemli bir kent; ayrıca, zeytinyağı diyarı ve granit taşının üretildiği önemli bir merkez. Son düzenlemelere göre, şehirlerin emlak vergilerinin bir kısmının tarihi şehirler için aktarılması önemli bir gelişme. Bu çerçevede Bergama'dan, 6 trilyona yakın ödenek bulacağız. Çok sayıdaki tarihi binanın restorasyonu için aktarılacak bu ödenek, kentimizde yapacağımız çalışmaların devam etmesi için de çok önemli. Sizin de bildiğiniz gibi tarih üreten kentlerden biri olan Bergama, çok çeşitli kültürel mirasa sahip. Böylesine değerli kentlerimizin sorumluluğu, bir çok sorunu beraberinde getiriyor; çünkü bir çok alan koruma altında. Koruma alanları, eski ve yeni kent merkezlerinin belirli noktalarını kapsıyor. Bu alanlarda yapılan alt ve üst yapı çalışmaları, uzun bürokratik süreçlerden geçiyor. Bu sıkıntılı sürece rağmen bir çok çalışmayı tamamladık. Bizler, geçmiş olmayan bir ulusun koruyacak bir şeyi olmayacağını biliriz. Bu nedenle hangi milletten ve dinden olduğuna bakmadan mirasımızı koruma çalışmalarımızı yürütüyoruz. Kentler, dünyanın

BERGAMA SEMİNERİ

ortak malıdır; ve bu nedenle korunması gerekir. Aksi takdirde dünyanın ortak hafızasına zarar veririz. Yaptığımız çalışmaların envanter, rölöve, restorasyon, kent estetiği ve alt-üst yapı bilinçlendirme çalışmaları olarak sınıflandırabiliriz. "Üçüncü derece arkeolojik sit alanı planı" tamamlandı. Diğer planlar ise Mimar Sinan Üniversitesi'nin desteği ile ihale aşamasında. Sürdürülebilirliğin sağlanması ve alan yönetimi konusunda ise hazırlıklar yapıyoruz. Amacımız, Bergama'nın "kültürel miras alan yönetimi"ni ortaya çıkarmak. Önceliklerimizden biri de envanterin oluşturulup kullanılabilir hale getirilmesi. Ortak kültür hafızamızdaki yapıların atıl durumda olması hepimizi çok üzüyor. Bergama Belediyesi olarak önce tarihi alanlarla ilgili alt yapı çalışmalarına başladık. Şimdi ise restorasyon çalışmalarımız devam ediyor. Tarihi eserlerin "çevresiyle birlikte" korunmasına yönelik alt yapı ve çevre düzenlemelerine önem veriyoruz. Bu nedenle kablolar yer altına alınarak özelliklerin gölgelemesi engellendi. Asfalt ve beton olan yollar tamamen yenilendi. Beton yerine granit taşı döşendi. Bu çalışmayı zorunluluktan ziyade kentimizin kimliği için yürüttük; çünkü yollar sadece malzeme değil, mekanları tanımlayan, onlara kimlik katan birer öğedir.

"Belediyemizin genelden özele yönelen stratejisi, anıtsal yapılara eğilmemizi gerekli kılıyor. Tarihi ticaret merkezimiz Arastada, cephe sağlıklılaştırma, hamamlar ve camilerin restorasyon çalışmalarına başlandı. Çalışması biten bazı dükkanlar ise hizmete açıldı. Birinci ve ikinci derece arkeolojik sit alanlarına dair çalışmalar da devam ediyor. Bu kapsamda tepede bulunan tarihi mekanlara ulaşmak için teleferik projesi geliştirdik. Bu sayede tarihi alanların araç trafiğinden arındırılmasını sağlamış olacağız. Kent içindeki sıkışıklığı önlemek için ise, bazı ören yerlerine sefer yapan tur otobüsleri için yeni güzergahlar belirledik.

"Tarihi alanların korunması ve geliştirilmesi, sosyal ve fiziki birçok çalışmanın bir arada yapılmasıyla mümkün. Halkın içinde bulunmadığı hiçbir çalışmanın başarılı olacağını düşünmüyorum. Bu nedenle tarihi çevrenin önemi konusunda farkındalık oluşturacak paneller ve seminerler düzenliyoruz."

Konuşmacılardan sonra bir **değerlendirme konuşması** yapan **TKB Danışma Kurulu Üyesi ve Oturum Başkanı Prof. Dr. Zekai Görgülü**, önemli noktaları vurguladı:

"Belediyelerde muhteşem bir çözüm arayışı var. Bu nedenle merkezi yönetimler belediyelerin önünü açmalı. Devletin, planlama alanındaki sorunları, "şehircilik" ve "tasarım"

konularını da içine alan bir yaklaşımla, bir an önce çözmesi gerekiyor. Parçacıl planlar yapılmaya devam ederse biz de dağılmaya devam edeceğiz. Bu nedenle sadece koruma amaçlı politikalarla medet ummayı doğru bulmuyorum. Koruma amaçlı bir imar planı, ancak bütüncül yaklaştığımızda anlam kazanır. Parçacıl anlayışlardan vazgeçmedikçe üretimimizi engellemeye devam ederiz. Kaynak yaratmanın, karar almanın, toplum yararı eksenine yönelmenin yanı sıra, belki daha da önemlisi, bir yol haritasına şiddetle ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Kültürel ve doğal mirasımıza ilişkin, stratejik bir planı hayata geçirmemiz gerekiyor. "İnsan"ı odak noktasına alan ve "kültürün gelişimine muhtaç" politikalar üretmeliyiz. Bunun için siyasi iradenin akla ve bilime yakın bir düşüncede olması şarttır. Devletten para beklemek zorundayız; çünkü bütün koruma alanlarının dünyadaki örneklerine baktığımızda, hepsinin temelinde devleti görüyoruz. Yerel yönetimler ise daha sonraki aşamada devreye girer. Biz de bu örneklerden yararlanmalıyız.

"Kaybedilenler kaybedilmiş, elimizde onlar ise bugün sahip olduklarımızdır. Bu topaklardan gelmiş geçmiş birçok kültürün izine saygı göstermek gerekir. Bergama'ya tarihi açıdan bakıldığında Pers istilasına uğramış, Adrian döneminde yaşamış, Selçuklu ve Osmanlı'da var olmuştur. Tüm bunlar, bütün olarak derinlikli bir şekilde düşünüldüğünde var olacaktır."

Tartışma ve Katkıları

Prof. Dr. Zekai Görgülü'nün değerlendirme konuşmasının ardından tartışma bölümüne geçildi. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırımlar ve İşletmeler Genel Müdürü Şenol Aydemir'e Alliano'nin sular altında kalacak olmasıyla ve kültür marka kenti olacak illerin hangi kriterlere göre seçildikleriyle ilgili sorular yöneltildi. Katılımcıların sorularına yanıt veren Aydemir, stratejik planlamayı titizlikle tamamladıklarını, kültür marka şehri olarak belirlenen iller dışında kalan kentlerin farklı özellikleri nedeniyle plana dahil edilmediğini belirtti ve Bergama'nın da İzmir kenti ile paralel bir çalışma yapmasını önerdi.

Tartışma bölümünde, önemli konulardan biri **Prof. Dr. Ruşen Keleş**'in sorusuyla gündeme geldi. Keleş, Zekai Görgülü'nün "Her şey kamu yararındır" cümlesinden yola çıkarak "Kamu yararından ne anlıyorsunuz?" sorusunu yöneltti. Görgülü, "Türkiye taşınmaz kültür varlıklarıyla ilgili ilk yasını 1986 yılında çıkartmıştır. Ülke olarak şimdiye kadar hep taşınır eserlerle ilgilendik. Taşınmazlara karşı bakış açımız yaklaşık yirmi beş

BERGAMA SEMİNERİ

yıllık bir sürece dayanır. Bu nedenle birçok eserimizi kaybettik. Bir öğrenme sürecindeyiz. Tüm yöneticilerle birlikte bu nedenden dolayı buradayız. Bazı eksikler yönetim anlayışlarından kaynaklanıyor," dedi.

Kamu yararı, toplumların sadece günlük çıkarlarını değil, geleceğe ilişkin çıkarlarını da göz önünde tutmak anlamına gelir.

Kamu yararı kavramının gündeme gelmesi üzerine bu konudaki görüşlerini dile getirmek üzere kürsüye gelen **Prof. Dr. Ülkü Azrak** ise şunları söyledi; "Kamu yararı kavramının genel bir tanımı yoktur; çünkü her çevrede değişik bir şekilde ortaya çıkar. Kamu yararı, toplumların sadece günlük çıkarları değil, ama geleceğe ilişkin çıkarlarının da göz önünde tutulması gereğine işaret eder. Küreselleşme sürecinde "kamu yararı" kavramı unutturulmaya çalışılıyor. Bakın Avrupa'da ne oluyor... İspanya'da, Fransa'da kabul edilen ve bugünlerde Alman parlamentosuna da bir tasarı olarak sunulan, 'gençlik adaleti' ya da 'geleceğin adaleti' olarak adlandırılabilen kanunlar, tarihsel ve doğal çevrenin ileriye dönük olarak korunmasını, hükümetlerin gelecek kuşakları çok ağır borç yükü altına sokacak biçimde, borçlanmalarının önlenmesini öngören ayrıntılı hükümler içermektedir. AB'deki bu koruyucu eğilimler karşımızda dururken, bunlar karşısında duyarsız davranan siyasi iktidarın Türk halkının yararına hareket etmediği açıktır. Yani Hasankeyf'i, Alliano'i, denizleri ve en önemlisi de 2B diye uydurma düzenlemelerle ormanları, 1. sınıf tarım alanlarını yok edecek uygulama ve planları yürürlüğe konamaz. Yani hiç bir iktidar, çocuklarının ve torunlarının çocuklarının refahını ortadan kaldıracak bir politika izleyemez."

Bergama'da altın madeninin 'siyanür liçi' adı verilen bir katkı yöntemiyle üretildiğini hatırlatan Azrak, "Bunun aleyhine İzmir İdare Mahkemesi'ne yapılan başvurunun reddedilmesi üzerine Danıştay'a temyize gidildiğini ve Danıştay'ın oluşturduğu bilirkişi kurullarının bu yöntemin halk sağlığı için çok zararlı olduğunu ve o bölgede 50 yılı aşkın bir süre tarım yapılmaması sonucunu yaratacağını raporlarında belirtmiştir. Bunun üzerine Danıştay, burada %1 olasılıkla bile öngörülen tehlikeli sakıncaların gerçekleşmesinin kamu yararını ağır biçimde zedeleyeceğini karar altına almıştır," dedi.

Prof. Dr. Azrak, küreselleşme süreci sonucunda 'kamu yararı, toplum yararı' kavramlarının arka plana itildiğinin bir başka canlı örneğinin de, son günlerde siyasi iktidarın hazırladığı 900 küsur belediyenin kapatılmasına ilişkin karar olduğunu belirterek şöyle konuştu: "Bu tasarı, bazı ilçe ve belde belediyelerinin bölünmesine ilişkin bulunmaktadır. İlçeler parçalandıkça güçleri azalır. Anayasa'ya göre il ve ilçelerin sınırları, coğrafi, ekonomik ve toplumsal nedenlerle belirlenebilir. Oysa son kararların gerekçeleri, coğrafi, ekonomik ve toplumsal gibi objektif nedenlere, yani kamu yararı nedenlerine değil, bir siyasi partinin siyasal amaçlarına dayanmaktadır. Anayasa Mahkemesi'ne başvurulduğu takdirde, yüksek mahkeme bu kanunun kamu yararı amacıyla değil, sadece siyasi amaçla kabul edilmiş olduğu gerekçesiyle yasama organının yetkisini kötüye kullandığını karar altına alarak kanunu iptal edecektir."

Arkeolog Emin Başaranbilek ise markalaşma, kentsel dönüşüm ve %10'luk emlak vergisi konularına dikkat çekerek, sorusunu Zekai Görgülü'ye yöneltti. Görgülü, "Emlak vergilerinden ayrılan pay birçok ülkede çok daha yüksek; ama hiçbir devlet bütçesi değil. Bu sistem burada uygulanırsa insanların sırtından bu para alınır; çünkü bu oran ülkemizde devlet bütçesinin %1'i anlamına geliyor ve genel olarak kültür alanlarının hepsine ayrılan bir bütçeyi kapsıyor. Markalaşma konusunda ise o kentin özgün yanlarının ön plana çıkarılması gerektiği üzerinde duruluyor. Kentsel dönüşüm hakkında da bizdeki uygulamaların hiç birinin dönüşüm projesi olduğunu düşünmüyorum. Dönüşüm projelerinde eğer alt yapıda, sosyal ve ekonomik yapılarda düzenleme yapılmıyorsa bu bir dönüşüm olamaz," dedi.

Bu konuşma üzerine katılımcılardan Bergama Belediye Başkanı Ürper'e, özellikle Alliano'nin sular altında kalacak olmasıyla ilgili sorular yöneltildi. Raşit Ürper sorulara yanıt olarak tarihi bir kentin belediye başkanı olduğunu hatırlatarak, kentinin sahip olduğu tüm değerleri korumakla yükümlü olduğunu söyledi. Ürper, "Bu konuda duyarlılık gösteren herkese teşekkür ederim. Ben Bergama'nın turizm kenti olması için çalışıyorum. Herkesten de aynı duyarlılığı bekliyorum. Alliano kurtarma kazalarına, her türlü yardımı, her zaman yaptım. Bundan sonra da elimden geleni yapmaya hazırım. Bergama'da yıllardır hiç ilgilenmediğimiz birçok eserimiz var," diyerek TKB'nin vereceği destek ile çok şey başaracaklarını söyledi.

Bergama semineri, panel konuşmacılarının ve izleyenlerin etkili katılımlarıyla hareketli geçti. Mehmet Kartal, Mehmet Gönenç, Nihal Sarıpınar, Hasankeyf Belediye Başkanı Abdulvahap Kusen,

BERGAMA SEMİNERİ

Nursel Özbek Erbil, Cizre Belediye Meclis Üyesi Abdülcabbar İdi, Taraklı Belediye Başkanı Tacettin Özkaraman, soru sormak için söz alan katılımcılar arasında yer aldılar. Akşamın geç saatlerine kadar devam eden tartışma bölümünde soruların yanı sıra farklı deneyimler de paylaşıldı. Bunlardan biri de, son zamanlarda palmiye ağaçlarında görülen zararlılarla mücadele konusunda deneyimlerini paylaşan Adana Büyükşehir Belediye Başkan Danışmanı tarafından yapılan kısa sunum oldu.

Günün Son Sözü

Günün son sözünü ise ÇEKÜL Vakfı Başkanı ve TKB Danışma Kurulu Başkanı Prof Dr. Metin Sözen söyledi: "TKB bir çok başarıya imza atmış bir birliktir. Bugün konuşulanlar, TKB

olmasaydı hiç var olmayacak ve konuşulmayacaktı. Ancak Tarihi Kentler Birliği de ara sıra kendini eleştirmeli ve yenilemelidir. Benim için en önemlisi, seçilenlerin seçildiği kente doğru bakmasıdır. Belediye başkanlarımızın bu konuda duyarlı olduklarını biliyorum. Bizler, yorgun ama diri ilerliyoruz. Bu durum, yapacaklarımızı daha sağlam zeminlere oturtmamız için önemlidir. TKB sorunlara cevap arayan belediye başkanları yaratmıştır. Bunun önemini iyi anlamak zorundayız. Yerelin sorunlarını yerelde çözebilirsek karşılaştığımız sorunlar azalacaktır. Bugünkü tartışmalar o kadar güzel ve önemli ki... Bugün toplantının bu denli uzaması ve hiç kimsenin kalkıp gitmemesi bize doğru yolda olduğumuzu gösteriyor. Hepinizi sevgiyle selamlıyorum."

BERGAMA SEMİNERİ

BERGAMA SEMİNERİ

BERGAMA SEMİNERİ

**Bergama Semineri
Katılımcılarından
İzlenimler**

Beşiktaş Belediye Başkanı İsmail Ünal
“Meydan anlayışının ne kadar önemli olduğunu bir kez daha gördüm”

“Bergama’ya ilk defa geldim. Tarihi eserlerinin bir kısmının yurtdışında olduğu, talihsiz ama özel bir kent burası. Arastalardan ve tepedeki tarihi dokudan çok etkilendim. Rüzgarın insanın yüzünü çarparak geçtiği bu kentte değerli eserler var. Burada “meydan” anlayışının ne kadar önemli olduğunu bir kez daha gördüm. Her sokak çıkışının olduğu yerde meydanlar var. Bu meydanların bazıları kurtarılmış. Meydanların ortasından çınarlar yükseliyor; o çınarların gölgesinde insanlar oturuyor; meydanlar sosyal hayatın canlanması için daha da önem kazanıyor. Biz Beşiktaş’ta da bunu yapmaya çalışıyoruz. Beşiktaş Meydanı’ndaki yedi dönümlük alanda bulunan bütün barakalar yıkıldı. Yeşillikler içinde bir meydan oluşturduk. Levent Meydanı’nı yeniden düzenledik. “Meydan” anlayışının evrensel bir taşıyıcısı olmak için belediye başkanlarına önemli görevler düşüyor. Bergama’daki tarihi eserlerle ilgili, kent içindeki kültürel dokuyla ilgili projelerin hazırlıklarına başlanmış. Çalışmalar tamamlandığında ise kentin dönüşümünün çok uzakta olmadığını düşünüyorum. “Ne Yerde Ne Gökte Mahallesi” ve halk arasında “Kızıl Avlu” olarak bilinen Bazilika’nın konumu, çevreyle olan ilişkileri çok önemli; çünkü arastalar, kent içindeki bu tarihi dokuya açılıyor. Burada birçok medeniyetin izi var. Bu geniş yelpazenin içinde müthiş bir birikim ve kültür var. ÇEKÜL Vakfı ile Tarihi Kentler Birliği’ne üye belediye başkanları buraya gelerek emek veriyor. Yapılan toplantılar bizleri bir arada tutuyor.”

Prof. Dr. Refik Duru
“Koruma kavramı hızla yayılıyor”

“Bergama benim için antik dünyanın en önemli başkentlerinden biri. Helenistik dönem için ayrıcalıklı bir kent. Tipik binaları bakımından da müthiş bir yer. Bence antik Bergama kadar modern Bergama da önemli ve özel bir yer.

“TKB Türkiye’de müthiş bir görev yaptı. Koruma kavramını bilinçli bir şekilde yöneticiler arasında yaydı. Bergama Semineri’nde kentlerin müthiş bir yarış ve heyecan içinde olduğunu bir kez daha gördüm. Belediye başkanlarının bu ruhunu kaybetmeyeceğini düşünüyorum. Bu işi başlatan ÇEKÜL ve tabii ki Prof. Dr. Metin Sözen oldu. Metin Sözen önemli bir figür oldu. Metin Hoca ile 54 yıllık bir dostluğumuz var. Bu nedenle yaptığı işleri yakından izleme fırsatım oldu.”

ÇEKÜL Gaziantep Gönüllüsü Hürşit Aslan
“Restore edilen yapılar fonksiyon kazanmalı”

“Bergama toplantısı katılımın üst düzeyde olduğu, gördüğüm en aktif toplantıydı. Paneli ve sohbetleri baştan sona izlemek olağanüstü derecede önemliydi benim için. Gözlemlediğim kadarıyla Bergama’da güzel işler yapılmış. Örneğin yol yapımında parke taş yerine tarihi dokuya uygun granit, kesme taş kullanılmış. Bu ayrıntılar bir kent için önemli. Bu tespiti yapan diğer belediye başkanlarımızın da duyarlılık kazanacağına inanıyorum. Kentlerde önce kültürel dokuyu yok ettik. Yollarda asfalt kullandık. Şimdi de harçtan dökme taşlarla yolları döşemeyi başladık. Kültürel aksa uymayan çalışmalardan vazgeçmek gerekiyor. Bergama bunu başarmış. Biz de Gaziantep’te aynı çalışmalarını yaptık. Bergama’nın da aynı şekilde hareket etmesi bizi çok mutlu etti. Gaziantep’teki Bakırcılar Çarşısı’nı restore ettik ve yeniden işlevlendirdik. Buradaki çalışmalarla bizim yaptıklarımız aynı bakış açısıyla ilerliyor. Bergama Belediyesi’ndeki arkadaşlarla bu konuda

BERGAMA SEMİNERİ

görüştüğümüz fikir alışverişini yapacağız. Birçok kentte kültürel miraslarımız restore ediliyor. Yapılara fonksiyon kazandırırken ise sadece kültür merkezi, sergi salonu olarak bakmamak gerek. Halkın buluşacağı dinlenme amaçlı alanlar olarak da yeniden o mekanları canlandırmak mümkün. Bir kentin gece gündüz yaşaması için, sosyal alt yapısının da güçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

ÇEKÜL Ankara Gönüllüsü Vedat Ağca **“Mekanlar nefes alarak yaşmalı”**

“Benim yıllar önce geldiğim Bergama ile şimdiki Bergama arasında ilk baktığınızda çok değişen bir şey görmüyorsunuz; ama müzeyi ayrıntılı gezdiğinizde ne kadar zenginleştiğini fark ediyorsunuz. Alliano’den çıkan eserleri müzede görmek beni çok heyecanlandırdı; fakat antik kentin sular altında kalacak olmasına da üzülüyorum. İnsanların kültürel varlıklarını incelemeye, öğrenmeye ihtiyacı vardır. Bu nedenle tarihsel araştırmalar ile eserlerin gün yüzüne çıkması önemlidir. Koruma denilince bana göre her şey insan odaklı olmalı. İşlev kazandırmadan korumak bana göre koruma değil. Mekanların nefes alarak yaşamasını sağlamak gerek ki bizler de eski dönemlerin kültürel anlayışını hissedelim. Bergama Semineri bugüne kadar izlediğim en hareketli seminerdi. Farklı görüşlerdeki insanlar, şeffaf bir tartışma ortamında kendilerini ifade edebildi. Katılımcıların, toplantıdaki her tartışmadan bir çok bilgi aldığını düşünüyorum. Keşke tüm seminerler böyle hareketli ve katılımı yüksek olsa; çünkü karşılıklı tartışmalar gündemimizi her zaman daha da zenginleştirecektir. Örneğin Cizre’den gelen bir Belediye Meclis Üyesi vardı. Burada kendini var etme fırsatı buldu. TKB seminerlerinde küçük-büyük belediye ayrımı yapılmıyor. Etkileşimli seminerlerin devam etmesini diliyorum.”

Ödemiş Belediye Başkanı Mahmut Badem **“Dört yıl önce daha farklıydım”**

“Ödemiş, Küçük Menderes Havzası’nın göbeğinde, beş ilçenin

ortasında bir yer. Ödemiş’te ‘Havza Çevre Birliği’ kurma çalışmalarımız var. Jeolojik etütler ve bilimsel veri tabanı çalışmaları için ÇEKÜL Bölge Koordinatörümüz Emin Başaranbilek’le birlikte ve üniversitenin de desteğini alarak çalışmalar yapıyoruz. Ülkemizde havza boyutunda yapılan çalışmaların maya tuttuğunu gördük. Bunun için havza birliklerinin oluşması gerekiyor. Havzalardaki güç birliğini canlandırarak harekete geçmek gerektiğini düşünüyorum. Bergama’ya belki yirmi kez geldim; ama hiç böyle bakmamıştım. Sokaktaki tarihi eserler, Bazilika benim dikkatimi çekmemişti. Şimdi hepsini çok farklı bir gözle görebiliyorum. Tarihi Kentler Birliği bana çok şey kattı. Dört yıl önceki bakış açısıyla şimdiki arasında çok fark var. Aslında bir çok değerimizi kaybettiğimizi şimdi yeni anlıyorum. Metin Hocamın yol göstermesiyle kurtarabildiklerimizi kurtarmaya çalışıyoruz; örneğin Ödemiş’te yok olmak üzere olan bir arastayı kurtarabildik.

“TKB üyesi belediyelerin hepsi bir şeyler yapmaya çalışıyor. Benim kentim, erken imarlaşmaya başladığı için kent erken betonlaşmış. Osmanlı’nın son döneminden kalan evlerin ve bazı Rum evlerinin çoğu yıkılmış ya da betonlaştırılmış. Bergama’da 600 tescilli eser varsa, benim kentimde 175 tescilli eser var. Bergama Belediye Başkanımız Raşit Bey’in heyecanı son derece yüksek; çünkü burada yapılacak daha çok iş var. Eserlere bütün olarak bakıp tutabildiğimizi kurtarmak gerekiyor. Tüm belediye başkanlarımızın bu konuda duyarlı olduğunu düşünüyorum; çünkü paneldeki son sorunun cevabına kadar herkes soluksuz dinledi.”

Elazığ Belediye Başkanı Mehmet Süleyman Selmanoğlu **“Toplantılarda, bir şeyler yapmamız gerektiğini hatırlıyoruz”**

TKB’nin her toplantısına katılmaya gayret ediyorum. Toplantılarda, arkadaşlarımla çalışmaların yakından takip etme şansını yakalıyorum. Bu sayede belediye başkanları olarak birbirimizi tetiklediğimizi düşünüyorum. Buna kıskançlık

BERGAMA SEMİNERİ

demeyelim; ama arkadaşlarımızın çalışma temposunu görünce bizler de bir şeyler yapma ihtiyacı hissediyoruz.

“Temmuz ayında TKB toplantısını Elazığ’da yapmıştık. Gelen arkadaşlar, Harput’ta yapılan değişiklikleri inceleme fırsatı buldu; güzel değişikliklerin olduğunu gördüler. Şimdi de Bergama’nın tarihi yüzünü görme fırsatını bulduk. Buradaki insanlarla fikir alışverişi yaptık. Emeği geçen herkese teşekkürler.”

Hannalore Azrak

“Bilinçli nesiller yetiştirmeliyiz”

“Bergama’ya ilk kez yirmi yıl önce gelmiştim. Şehri biraz gelişigüzel ilerlemiş buldum. Tarihi Kentler Birliği iyi işler yapan bir kuruluş. İnsanlardaki bilincin uyanması açısından çok önemli çalışmalar yapıyor. Bergama seminerinde, Çanakkale’den gelen “Kültür Elçisi” çocuklar da vardı. Onların bu gezide olmaları eğitimleri ve duyarlılık kazanmaları için çok önemli. Daha bilinçli nesiller yetiştiğinde kültürel ve tarihsel değerlerin korunması da kolaylaşacaktır.”

Kastamonu Abana İlçesi Belediye Başkanı Şevket Yazgan

“Bergama’nın İtalya’dan farkı yok”

“Tarihi Kentler Birliği’nin derin bir bilgi torbası olduğunu düşünüyorum. Hepimiz bu bilgilerden yararlanıyoruz. Aslında Bergama’nın İtalya’dan bir farkı yok. Yurtdışında o kadar bakımlı,

o kadar güzel süslenmiş balkonlu evler var ki, buradaki balkonlu evler de yenilenerek aynı güzelliğe ulaşabilir. İşte o zaman sokaklarda yürürken bile keyif alırsınız. Yatırım yapıldığında Avrupa’nın bir çok yerinden insanlar burayı görmeye gelecektir. Burası tarih kokuyor. Ben burada çalışıyor olsam yirmi dört saat uyumazdım. Abana’da bu değerlerden bir tanesinin olması benim için yeterliydi. Tarihle uğraşmak bir tutku; balıkçılık, avcılık nasıl bir tutkuysa bu öyle bir şey. İnsanın içi içine sığmıyor. Böyle bir kentte belediye başkanlığı yapmak isterdim. Burası aynı zamanda tahıl bölgesi olduğu için turizm arka planda kalmış. İnanıyorum ki burada yapılacak çalışmalarla turizm de hareketlenecektir. Sadece turizm için değil, ülkemizin ayakta kalması içinde tarihi değerlere sahip çıkmak önemlidir. TKB toplantılarını kaçırmadan takip ediyorum. Paneli beş saat sıklımadan dinledim; beş saat daha devam etseydi dinlerdim. Biz liderler buralarda “master” yapıyoruz. Kendimizi yetiştiriyoruz. Gençleri de yetiştirmek istiyoruz. Hayat bir deniz dalgası gibidir. İnsanlar birbirlerini etkiler. Böyle birlikteliklerden yararlanmak gerekiyor. TKB’yi kuran herkese özellikle Metin Hocama teşekkür ediyorum. Sivil toplum örgütlerinde insanları toplamak zordur. Hepsine saygılar sunuyorum.”

Bergama Belediyesi Peyzaj Mimarı Özlem Doğan

“Benim için özel bir deneyim oldu”

“Üç yıldır Bergama’da yaşıyorum. Ben kente, kendi mesleğimle ilgili bakıyorum. Peyzaj düzenlemeleri genelde altyapı ve bunun gibi diğer işlerden kalan ödeneklerle yapılmaya çalışılıyor. Bu durum da bizim işimizi zorlaştırıyor. Kaynak bulmak konusunda

BERGAMA SEMİNERİ

sıkıntı yaşıyoruz. Hazırladığımız bir sürü proje var; ama maliyetler yüzünden hepsi bekliyor. TKB çalışmalarını burada hissediyoruz. Yapacağımız çalışmalarla ilgili, heyecanı ayakta tutan toplantılar gerçekleşiyor. O nedenle çok önemli buluyorum. Benim çalışma alanımla doğrudan bağlantılı olmasa da, özellikle bu organizasyonda görev almak istedim. Gelen insanlarla tanışarak deneyimlerini paylaşmak istedim. Benim için çok özel bir deneyim oldu.”

ÇEKÜL Batı Anadolu Koordinatörü Emin Başaranbilek “Belediyeler artık uzmanlardan yardım istiyor”

“Arkeolog olarak daha önce Bergama’ya geldim; ama böyle bir organizasyonla ilk defa geliyorum. Daha önce Asklepion ve Akropol antik kentlerini incelemek için gelmiştim. Bu kez ise TKB’nin nasıl adımlar attığını ve belediyeler arasındaki örgütlenmeyi nasıl sağladığını izlemek ve bilgi paylaşımı için geldim. İyi ki Bergama’ya TKB ile yeniden gelmişim. Çok heyecanlı ve olumlu bir seminer geçirdik. Eskiden belediyeler yaptıkları işlerde uzmanlara danışmazlardı. TKB bunu değiştirmeyi başardı. Belediyeler artık uzmanlardan yardım istiyor, danışıyor ve birlikte hareket ediyor. Türkiye’de tek tek proje yaptığınızda gücünü göremiyorsunuz. Havzanın tümünü kucaklayan bir çalışma yaptığınızda ise sonuçlar farklı oluyor. Allianoî’nin sular altında kalacak olması gerçekten çok üzücü; ama belediye başkanın yetkisi dahilinde değil. Allianoî’nin sular altında kalmaması için başka mekanizmaları harekete geçirmek gerekiyor. Mücadele tercihlerinin doğru yerlerde kullanılması gerektiğine inanıyorum.

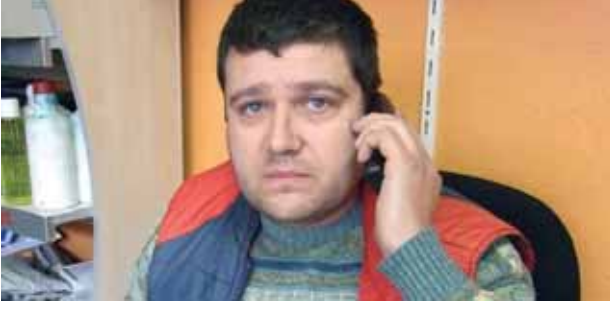
“Kent içinde birçok tarihi doku var. Hepsinin cephe iyileştirilmeleri yapılıyor. Çok geriye gitmeye gerek yok, örneğin on yıl önce, bu yoktu. Belediyelerde bilinç değişimi yaşanmaya başladı. TKB’nin etkisi tabii ki büyük; ama öncesinde ÇEKÜL’ün on beş, on altı yıldır sürdürdüğü bir dayanışmanın, söylem birliğinin sonuçlarını hep birlikte yaşıyoruz. TKB, ÇEKÜL’ün şemsiyesi altında kuruldu. Daha büyük bir aşamaya geçirmek içinde havza birliklerinin kurulmasına çalışılıyor.”

Bergama Halkı Bergama'yı Anlatıyor

Bergama sokaklarında gezmeye başladığımızda, "Bergama'da yaşamak ayrıcalıktır" pankartı ile karşıladı kent bizi. Bergama halkına, yaşadıkları kentle ilgili duygularını ve beklentilerini, kentlerini ayrıcalıklı kılan özellikleri, yaşadıkları güzellikleri ve sıkıntılarını sorarak içtenlikli söyleşiler yaptık.

Erdiñç Kozak - Esnaf

Bergama'nın dar ve tarih kokan sokaklarında yaptığımız gezi sırasında, kentine gelen kalabalığı meraklı gözlerle izleyen ve neler olduğunu anlamaya çalışan bir esnaf gözümüze çarpıyor. Biz de yaklaşarak bu kalabalığın neden burada olduğunu bilip bilmediğini soruyoruz. Erdiñç Kozak bize Tarihi Kentler Birliği'nin çalışmalarını yerel basından takip ettiğini söyleyerek, ülkenin dört bir köşesinden gelen Belediye Başkanlarını ağırlamaktan memnun olduklarını ifade ediyor. Kozak, "Bergama'da yok olmak üzere olan tarihi değerler vardı; ama yapılan çalışmalarla hepsi elden geçirilerek bakımları yapıldı. Hem görsel olarak hem de onları korumak için yapılan çalışmalar önemli buluyorum. Turizme de açılacağı için, Bergama'nın tanıtılmasına ayrıca katkı sağlayacağını düşünüyorum. Turlarla gelen turistlerin şehir merkezine girerek esnafın da yüzünü güldürmesini istiyorum. Bergama'da yaşamaktan çok memnunum. Köyleriyle, doğal güzellikleriyle ve tarihsel değerleriyle oldukça değerli bir kent olduğunu düşünüyorum," diyor. Kozak, önemli olanın bu değerlere sahip çıkabilmek olduğunu da sözlerine ekleyerek bizleri arastaya doğru uğurluyor.

Mehmet Türkmen - Emekli

Bergama'nın Bölcek köyünden olan Mehmet Türkmen, işinden dolayı 27 yıl Soma'da yaşamış. Emekli olduktan sonra ise çok sevdiği, havası temiz Bergama'ya yerleşmeye karar vermiş. Yıllar sonra döndüğü kentinde emekliliğin keyfini çıkarmaya çalışan Türkmen en çok, yönetimler değiştiğinde, yapılanların da değişmesinden rahatsız olduğunu söylüyor: "Her gelen yönetici farklı bir şey yapmaya çalışıyor. Bazı işlerde düzgün planlamalar

yaparak kalıcılık sağlamak gerektiğine inanıyorum; örneğin alt yapı çalışmaları, yol çalışmaları kentin gelişimi göz önüne alınarak yapılmalı. Kent yöneticilerinin bilinçli işler yapmasını istiyorum. Tarihi eserlerimize gerektiği kadar sahip çıkmıyoruz. Bence, Bergama bir turizm merkezi olmalı. Buraya gelen turistler kaleye gidiyor, sonra geri dönüyor. Şehir merkezinde de görülecek bir çok değerimiz, kültürümüz var. Bergama gibi küçük yerleşim yerlerinin tek umudu turistler," diyor.

Mahmut Demirli- Esnaf

Yaklaşık üç yüz kişi ile Bergama sokaklarında ilerliyoruz. Kimimiz restore edilen hamamları inceliyor; kimimiz esnaftan alışveriş yapıyor; kimimiz ise kentlerindeki değişimi anlatmasını beklediği halkla sohbet ediyor. İşte onlardan biri de Cevat Geray Hocamız. Vitrininde kavanoz kavanoz kuruyemişlerin olduğu, eski, biraz nem kokan, ama temiz olduğu ilk bakışta anlaşılan dükkanın sahibi, Mahmut Demirli ile sohbet ediyor. Biz de yavaşça yanlarına yaklaşarak kulak misafiri oluyoruz konuştuklarına. Hocanın "Kaç yaşındasın?" sorusuna bir süre düşündükten sonra, 1937 doğumlu olduğunu söyleyerek cevap veren Bergama tanığı Mahmut Demirli, bu zor soruyu böylece atlatıyor: "Bergamalıyım. Hep burada yaşadım. Şimdi geriye dönüp baktığımda tarihi değerlerimize, kültürümüze ne kadar az sahip çıktığımızı görüyorum. Çoğu yapılar perişan durumdaydı. Onlar şimdi biraz daha iyi duruma getiriliyor. Tarihi yapılarımız yavaş yavaş yenilenmeye başlıyor. Bergamalı olarak bu durumdan memnunum. Bunlar hepimiz için güzel çalışmalar," diyerek Hoca ile sohbet etmeye devam ediyor. Onların sohbetlerine katılmaktan mutlu, yanlarından ayrılarak yeni tanıklar aramaya devam ediyoruz.

Nesibe Kızan - Esnaf

Bergama'nın, özellikle Haziran ayında yapılan kermes sayesinde çok hareketli olduğunu söylüyor Nesibe Kızan. Tarihi Kentler Birliği çalışmalarını duyduğunu ve Bergama'nın bu birliğin üyesi olmasından da memnun olduğunu söyleyerek, "Bazı yapılarda değişiklikler oldu. Hamamlar yenilendi. Sokaklardaki bazı dükkanlar kaldırıldı. Sokaklarımız güzelleşmeye başladı. Bu

BERGAMA SEMİNERİ

çalışmaların devam edeceğini düşünüyorum. Turistler geldiğinde daha düzenli ve güzel bir Bergama ile karşılaşacak. Ziyaret edenlerin olumlu düşüncelerle buradan ayrılması hepimizi mutlu edecektir,” diyerek Bergama’nın doğal güzellikleriyle de görülmeye değer bir kent olduğunu paylaşıyor bizlerle.

Ali Osman Apaydın - Esnaf

Bergama’daki değişiklikleri yakından takip ettiğini söyleyen Ali Osman Apaydın bir pastane işletmecisi. 1989’dan bu yana hizmet veren pastanenin, merkezi bir yerde olmasından dolayı, kentle ilgili pek çok değişikliği hissettiğini söylüyor Apaydın: “Bergama’da olumlu bir sürü değişiklik oluyor. Tarihi yerler restore ediliyor; güzel bir görünüme kavuşuyor. Bu sayede, yaz aylarında belki turist akışı hızlanır. Burası emekli şehri. İş sahası yok. Herkesin ekonomik durumu belli. O nedenle turizmin hareketlenmesi hepimiz için önemli. Yaklaşık sekiz-on sene önce, turist şehrin içine giriyordu. Yürüyerek bütün çarşığı dolaşıyordu. O dönemde pastaneden alışveriş yapan turistler, yıllar sonra yeniden geldiğinde beni buluyor ve alışveriş yapıyordu. Bu beni çok mutlu ediyordu. Turistlerin kentin içine girmesi, Bergama halkıyla ve esnafıyla buluşmasının koşulları yeniden düşünülmeli; çünkü son yıllarda kentin içini gezen turistlerde azalma olduğunu görüyorum,” dedi.

Zübeyde Taşkıran – Ev Kadını

Bergamalı olmaktan ve bu küçük kentte yaşamaktan mutlu olduğunu söyleyen Zübeyde Taşkıran, sözlerine “Biz sevgiyle meydan okuyoruz hayata,” diyerek devam ediyor. Mahalle Anneleri Derneği’nin aracılığıyla, Belediye’den izin alarak,

sokakta el emeklerini satan kadınlardan biri olan Taşkıran, çetrik, çember gibi yöresel kültürü yansıtan ürünlerini, kenti ziyaret edenlerle buluşturuyor. Yaz-kış demeden sokakta satış yapmak için sürekli üretim yaptıklarını söyleyerek, “Belediye ve Mahalle Anneleri Derneği bize bu fırsatı verdiği için aslında şanslıyız; çünkü ürettiklerimizi satarak kendi paramızı kazanıyoruz. Bergama küçük bir yer. Burada herkes birbirini tanıyor ve destekliyor. Bu yapısının bozulmadan devam etmesini, fakat iş imkanlarının da artmasını istiyorum. Bergama kış aylarında çok hareketli değil; ama yazın ziyaretçiler artıyor. Turizmin daha da canlanmasını diliyorum. Bergama’nın tarihi değerleri çok fazla. Bu değerleri herkesle paylaşmak isteriz,” diyor ve tezgahına gelen müşterilerle ilgilenmeye devam ediyor.

Ümit Özavcı - Gazete Bayii/Kırtasiye

Bergama’nın “ilklerin şehri” olduğunu hatırlatarak sözlerine başlıyor Ümit Özavcı. Hastanesiyle, parşömen kağıdıyla önemli bir kent olduğunu ve ilklerin kentinde yaşamaktan mutlu olduğunu ifade ediyor. Özavcı 1978 yılından bu yana gazete bayiliği yapıyor. Kendi tespitlerine göre, nüfusun arttığını ama gazete okur sayısında hissedilir bir azalma olduğunu söylüyor. Bergama’nın tarihindeki bilgelige yakışanın, “bilgili ve kültürlü bir toplum” olmaktan geçtiğini ifade ederek, “Kültürümüze sahip çıkmalıyız,” diyor. Tarihi Kentler Birliği’nin çalışmalarını takip ettiğini söyleyerek, “Bergamalılar, kendi değerlerini görüyor; ama sadece görmek yeterli değil. Aynı zamanda doğru korumak da önemli. Buraya turist gelmesini istiyorsak, doğru politikalar yapmalıyız. Turizm sektörünü baltalayacak çalışmalardan uzak durmak gerekiyor,” diyor ve TKB’nin bu konuda da duyarlı çalışmalar yapmasını beklediğini söyleyerek bizi uğurluyor.

Yansımalar

Bergama Seminerinin Ardından

Tarihi Kentler Birliği (TKB) 2008 yılının ilk seminerini 8-10 Şubat günlerinde Bergama'da gerçekleştirdi. Bergama gibi bir "tarih" in –onun mekanında- öğretisini, heyecanını ve coşkusunu yaşıyor olmak isteği, katılıma doğrudan yansıdığı gibi, katılımcıların oldukça uzun süren panele olan yoğun ilgileri ve soru sorma, katkı sağlama, çözüm üretme adına, aktif bir biçimde tartışma ortamının içinde bulunmaları da, TKB'nin sıkça yaşadığı "birlikte öğreniyor ve paylaşıyor olma"nın bir diğer somut örneğini oluşturmuştur. "Arkeolojik Varlıklarla Kentsel Dokuların Birlikte Değerlendirilmesi" konulu panel, değiştiğim gibi; sunulan bildirimleri, katılımcıların soruları, yaptıkları katkıları, ortaya konulan önerileri ve bağlamında oluşan tartışma ortamı ile gerçekten bir bilgilenme ve bilgilendirme toplantısı olmuştur. Bu toplantının içeriğini belki de Bergama Semineri'nin bir sonuç belgesi olarak, panelin de "tema"sı doğrultusunda sizlerle şöyle paylaşabilirim.

Kentsel yerleşmelerden kopuk ve uzaktaki ören yerlerimiz, yani arkeolojik değerlerimiz, kısmen Bergama'da da yaşandığı gibi, ulaşılabilirlikten bakımına, personel yetersizliğinden temizliğine kadar zorluklar yaşıyor. Gerek bu sorunun aşılması, gerekse ören yerlerinin keşfedilmesi, öncelikle onlara yakın ve onlarla ilişkili olan kentlerin, yerleşmelerin keşfedilmesinden geçiyor. Çözüm ise; ülke geneline egemen olacak bir bütüncül planlama/şehircilik anlayışı bağlamında, kültür, doğa, tarım, turizm gibi temel faktör ya da sektörleri değerlendirecek "havza planlaması ve yönetimi"nde aranmalıdır. Bakırçay Havzası'na ve onun merkezi olması gereken Bergama'ya, bu anlayışla çözüm aramalıyız. Arkeolojik varlıklarla kentsel dokuları birlikte değerlendirmek, ya da bu alanda planlama çalışması yapan bir öğrencimin betimlemesi ile "bir araya getirmek, ortaya çıkarmak", böyle mümkün olabilecektir.

YANSIMALAR

Dolayısıyla, bugün kültür mirasımızın korunması, kullanılması ve sürdürülmesi doğrultusunda ve bulunduğumuz alanın özellikleri bağlamında, Bakırçay için, Bergama için, ÇEKÜL'ün verdiği güçlü, uygulanabilir örnekleri de değerlendirerek; havza planlaması, buna yönelik olarak stratejiler, hedefler, olası karar ve ateşleyici sektörler, giderek nasıl katılımcı olabileceğimiz ve de bu planlama sürecini nasıl yönetip nasıl uygulamaya aktaracağımız artık ivedi ve önemlidir. Çünkü yaşanmış ve görülmüştür ki, bütüncül bir planlama yaklaşımınız yok ise, sınırları belirlenmiş ve fizik mekana ağırlık veren "Koruma Amaçlı İmar Planı" ve onun niteliğini, içeriğini doğrudan yönlendiren "sit derecelendirmesi" kavram ile uygulamaları, kültürel (yeraltı –yerüstü) ve doğal değerlerimizin korunmasında yeterli olmamaktadır.

Bir Bergama'lı dostun söylemi ile, "yaylı sazlar var, vurmali sazlar var, nefesli sazlar var ama, şef yok!". Ben bu söylemi ya da tesbiti şöyle okuyorum: Süreci yöneten, eşgüdümü sağlayan ve uygulamalardan sorumlu, güçlü bir kurumsal yapıya duyulan gereksinme giderek şiddetlenmektedir. Yanı sıra, gerek bu kurumsal yapılanmayı oluşturmak, gerekse kaynak yaratmak ve yatırım yapmak için, yenilenmiş bir "çerçeve" mevzuata ulaşma zorunluluğumuz vardır. Bunu yaparken de, günümüzde sayıları daha da artan, bu artış sonucu kapsam ve içerikleri birbiriyle örtüşüp çelişmeye başlayan, bir çok parçacıl yasayı geride bırakmak zorundayız. Planlama ve yönetim modelinde yaşanan bu ve benzer sorunları aşmanın bir önemli yöntemi de, ülke genelinde kültürel mirasa ilişkin bir stratejik gelişim planı ve buna yanıt veren yeni bir yerel yönetim modeli oluşturmaktır.

Bu takdirde kültürel girişim ve gelişim temel veri olarak kabul edilecek, bu durumda "insan", kültürel desenleri ve kültürel belleği yaratan, taşıyan ve aktaran olarak görülüp odakta değerlendirilebilecek, ve ancak o zaman kültürel ve tarihi miras alanlarının korunmasında sosyal ve ekonomik iyileştirmenin önemi iyice anlaşılacaktır. Giderek, kültürü ve tarihi, havza, bölge ve ülke ölçeğindeki politikalara bu bağlamda konu ettiğimiz zaman, kültür ve turizm gelişim planları içinde "marka kent"i tartışırken "her şey dahil/paketleme" sisteminden kurtulmayı kolaylıkla gündeme getirip başarabileceğiz. Ya da; "Havza bütününde, bölge ve ülke bütününde niye bakılmadı? Alliano, Hasankeyf, Cizre'nin kültür varlıkları nasıl sular altında kalır? Enerji, ekonomik kazanç veya yalnızca mühendislik verileri her zaman, her türlü değer in üstünde midir?" diye sormayacağız.

Ya da; yönetsel sınırların bölünmesi/birleştirilmesi, belediyelerin kaldırılması yahut yeni belediyelerin kurulmasının yalnızca "nüfus" kriterine bağlı olmaması gerektiğini, geçmişte "il yapma" sürecinde olduğu gibi aynı sorunların yine yaşanacağını, bu sorunların planlama, coğrafya, finansman, kamu yönetimi ile toplumsal açıdan ortaya çıkacağını, dolayısıyla konunun bu faktörlerle beraber ele alınması gerektiğini hiç konuşmayacağız ve tartışmayacağız. Yıllardır umutla çalışıyor, bekliyor ve uğraşlarımızı bu yönde sürdürüyoruz. Kenti, planlamayı, tarihi, kültürü, doğayı bu doğrultuda ele alan, benimseyen, samimi olan ve dolayısıyla içselleştiren bir "siyasi irade beyanı", bu soruların tümüne bilim ve akıldan yana yanıt vermiş olacaktır.

Bağlamında, gerek "kamu yararı"nın toplumların yalnızca günlük değil, geleceğe ilişkin çıkarlarının göz önünde tutulması, gerekse bazı Avrupa Ülkeleri'nde "gençlik adaleti" veya "geleceğin adaleti" adı altında uygulamaya geçen yasalarda olduğu gibi, gelecek kuşakları ağır borç yükü altında bırakmama güvencesi, tarihi, kültürel ve doğal mirasımızın ileriye dönük korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması adına bizim ülkemizde de var olabilecektir.

İki alıntı ile Bergama'daki panel notlarını sonlandırmak istiyorum.

"Bizler geçmişi olmayan bir ulusun koruyacak bir şeyi olmadığını biliriz. Hangi milletten ve dinden olduğuna bakmadan mirasımızı koruma çalışmalarımızı yürütüyoruz. Aksi takdirde dünyanın ortak hafızasına zarar veririz".
Raşit ÜRPER-Bergama Belediye Başkanı

"Kendi UNESCO'muzu kurmak üzere olduğumuzu söylüyorum. TKB birçok başarıya imza atmış bir birliktir. Bugün konuşulanlar TKB olmasaydı hiç var olmayacak ve konuşulmayacaktı. Bu toplantının bu denli uzaması ve hiç kimsenin kalkıp gitmemesi bize doğru yolda olduğumuzu gösterir".

Prof. Dr. Metin SÖZEN

Son söz; bu başarılı toplantı için emeklerini, güler yüzünü ve dostluğunu esirgemeyen Belediye Başkanı Sayın Raşit ÜRPER ve tüm ekibine, Bergamalılara en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Sevgi ve Saygıyla...

Bir Bergamalı'nın Gözünden

Yıllar önce kendilerine Tarihi Kentler Birliğini anlattığım ve bu birliktelikte yer almaya davet ettiğim yöneticilerden duyduğum, "Bize ne gibi bir faydası olacak? Yöremize ne kazandıracak?" gibi soruları, geçtiğimiz günlerde seminer için gittiğim Bergama'da çarşı, pazar esnafından ve bazı hemşerilerimden de duymak, beni şaşırtmadı değil.

Bu tür soruların, bilgi eksikliğinden çok, olsa olsa bildiği faydayı somutlaştırma çabaları olduğundan da eminim. Zira Bergamalıların, daha günler öncesinden Kaymakamından Belediye Başkanına, basınından sivil toplum örgütlerine, genciyle yaşlısıyla tüm hazırlıklarını yapmış, kim olduklarını ve

Bergama'ya ne kazandıracığını çok iyi bildikleri misafirlerini beklemekte olduklarını da biliyordum.

Evet, Tarihi Kentler Birliği tarihimizin ve kültürümüzün korunması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması konusunda maddi kaynak da sağlıyordu, ama çok daha önemlisi, ulaştığı her kente maddi karşılığı olmayan çok değerli bilgi, tecrübe, işbirliği ve sinerjiyi götürüyordu.

İşte bu sinerjidir ki, her buluşma ve seminerden sonra, üye belediye başkanlarımız başta olmak üzere, her kademedeki katılımcının burada öğrendiklerini, gördüklerini ve paylaştıklarını,

YANSIMALAR

bir an önce hayata geçirebilmek için nasıl bir tatlı telaş içinde oldukları hepimizce malumdur.

1990 yılında İçişleri Bakanlığı'nın kaymakam adayları için öngördüğü eğitim programı çerçevesinde gittiğim İngiltere'de, boş zamanlarımı nasıl değerlendirebileceğimi sorduğum her İngiliz'den aldığım cevap, "mutlaka Stone Henge'i görmelisin" olmuştu. Aynı soruyu bir Alman'a sorduğunuzda alacağınız cevap "Heidelberg", bir Belçikalıya sorduğunuzda "Bruge" olacaktır.

Ben de tavsiyelere uyararak, üstelik hatırı sayılır bir harcama yaparak, Stone Henge'i görmeye gittim. Belgesellere, filmlere, birçok araştırmaya konu olmuş bu yerle ilgili küçümser bir ifade kullanmak istemiyorum, ama özellikle doğup büyüdüğüm Bergama başta olmak üzere, ülkemizin birçok şehrinin ve köşesinin Stone Henge'den kat kat önemli ve değerli olduğunu söyleyebilirim.

Kendim başta olmak üzere, içinde yaşadığımız toplumun bireyleri olarak, tarihimize, kültürümüze, insanlığın ortak mirası kültür ve tarih öğelerine ne kadar ilgisiz kaldığımızı, buraların benliğimizin, kültürümüzün, bizleri biz yapan değerlerimizin oluşumuna katkı sağlayan değerler manzumesi olduğunu unutarak, yıllar yılı bu varlıklara yıkık, dökük, harabe olarak baktığımızı düşündüm. Ülkemiz ve kültürümüzle ilgili bilgi almak isteyenleri de ("utanılacak bu yerleri görmesinler diye") yanlış yönlendirdik. Bu topraklar üzerinde değişik dönemlerde kurulmuş olan medeniyetleri doğru okuyup, koruyamadığımız gibi, kendi elimizle oluşturduğumuz, köklü geçmişimizin izlerini taşıyan, kültür değerlerimizi ve her şeyi hoyratça harcadık. Bu nedenle görev yaptığımız yerlerde birinci öncelik olarak tarihimize ve kültürümüze sahip çıkmanın yollarını araştırmaya

başladım. Bu arayışlarım beni, Türkiye'deki doğal, tarihsel ve kültürel mirasın önemine uygun korunması, yaşatılması ve tanıtılması amacıyla yoğun çaba gösteren bir bilim insanı Prof. Dr. Metin Sözen Hocama ulaştırdı. Hocamın ülkemizin her köşesinde gerçekleştirdiği kamu-yerel-sivil-özel birlikteliğine dayalı kalıcı uygulamalarının içinde bir nefer olarak "7 Bölge 7 Kent" projesinde Midyat uygulamalarıyla, Tarihi Kentler

Birliği'nin kuruluşu ve bugüne kadarki etkinliklerinde yer almaya çalıştım.

Ama itiraf edeyim, beni en çok heyecanlandıran etkinliklerden birisi de 8-10 Şubat 2008 Bergama Semineri olmuştur. Çünkü burada hem bir Bergamalı, hem de organizasyondan sorumlu biri olarak bulunuyordum. Başta Belediye Başkanı değerli büyüğüm Raşit Ürper olmak üzere, tüm çalışma arkadaşlarının, Türkiye'nin dört bir yanından gelen konuklara üç gün boyunca göstermiş oldukları güler yüzlü, nazik konukseverliğin yanı sıra zengin Bergama mutfağından sunmuş oldukları ikramlar da, yarının Bergamalılarının gönüllerine hitap etmiştir. Programda yer alan, yapılan çalışmaların yerinde görülmesi ve Bergama'nın tarihi sokaklarında ve antik kentlerinde

gerçekleştirilen geziler ise benim için ayrı bir zevkti. Bugün ile kendi geçmişim arasında gittim gittim, geldim.

Küplü Hamam ve Çarşı Hamamı'nda yapılan restorasyon çalışmalarını gezerken, daha "adamdan sayılmadığım" yaşlarda annelerimizin beraberinde hamama gittiğimiz günleri hatırladım. O yaşlarda hamam bizim için temizlik, sabun ve taze çamaşır kokusundan çok, kaynar suları ve körpe derimizin birkaç tabakasını birden hoyratça yontuveren gaddar kese seanslarını çağırırdı. Bu yüzden hamama gitmemek için bütün yolları denerdik... Hamamda önce ailenin yaşlıları yıkanır, giydirilir ve

YANSIMALAR

hayır duaları alınırdı. Bu arada zamanını köpük şişirerek değerlendirmeye çalışan bizlere sıra geldiğinde ise, önce kızgın sularla haşlanarak dezenfekte edilir, kısacık saçımız tırnak arasında sert darbelerle sabunlanır, gözümüze kaçan köpüğün acısıyla sızlanmamıza bile müsaade edilmezdi. Öyle bir eziyet edilirdi ki...

Sıcak hamam tahayyülünden sıyrılarak Bergama'nın o Şubat soğuşunu iliklerime kadar hissettiğim de ise, grubun Arasta çarşısına doğru uzaklaşmış olduğunun farkına vardım. Arastaya girdiğimde ise günlerden cumartesi olmasına rağmen, Ayakkabıcı Kenan Usta'dan, Sayacı Ali Usta'ya, Terzi Mustafa'dan Ciğerci Halil'e, Köfteci Emin'e kadar herkesin eksiksiz orada olduğunu gördüm ya da hayal ettim.

Çarşıda her dükkânın bir düzeni vardır ve bu dükkânlarda neyi, hangi rafta bulacağınızı az buçuk bilirsiniz. On sene öncesinin takvimi ısrarla yerini korur, terazinin yeri asla değişmezdi. Ortalıktaki kalabalık yoğun ve dağınık görünen eşyalar ise, köyden pazara gelenlerin çarşı pazardan aldıklarını emanet olarak bırakmasından kaynaklanırdı. Birbirinin aynı olmasına rağmen, sanki son derece modern barkod sistemiyle kontrol edilmişçesine, hiç kimse eşyasını bir başkasının eşyasıyla karıştırmaz, akşam olduğunda herkes eşyasını alırdı. Terzi İsmail

ve birçokları "ispanyol paça" modasına diremediğinden mi, yoksa hazır giyim karşısındaki mağlubiyetten mi bilinmez, ama bugün burada yoklardı...

Yitirdiğimiz bu değerlere üzülürken yapılan güzel çalışmalarla da ümitlendik ve yarına daha bir güvenle bakmaya başladık...

Başta Arasta Çarşısı, Mescidaltı Mescidi, Hacı Hekim ve Küplü Hamamların restorasyon çalışmaları olmak üzere birçok alanda başlatılan restorasyon çalışmaları...

Bu çalışmaların proje ve denetim çalışmalarını yürüten Rölöve ve Restorasyon Bürosu'nun başarılı çalışmaları...

Önünden yıllarca geçtiğimiz ama farkına varmadığımız değerlerimize sahip çıkılarak son yıllarda yapılan başarılı çalışmalar...

Her şeyden önemlisi bu konuda toplumsal bir bilinçle hemşehrilerimin şehirlerine sahip çıkma gayretleri her türlü övgüye değer...

Tüm bu güzellikleri bizlere yaşatanlara sonsuz şükran duygularıyla...

Bergama Seminerinin gündeme getirdiği "arkeolojik varlıklarla kentsel dokuların birlikte değerlendirilmesi" konusu bağlamında, uzun yıllar ODTÜ'deki hocalığı ve uluslararası kuruluşlardaki yol gösterici çalışmalarıyla tarihsel ve kültürel mirasın korunması alanında öncülük yapmış, ICOMOS Gazzola, ICCROM, ve Ağa Han ödüllerinin sahibi, ICCROM'un eski genel direktörü Prof. Dr. Cevat Erder, kendisiyle yaptığımız söyleşi sırasında konuyla ilgili görüşlerini bizimle paylaştı. Çalışma arkadaşları Dr. Meltem Uçar ve Dr. Güliz Bilgin'le birlikte, yerel yönetimlerin yetki alanları içinde bulunan ören yerleri ve arkeolojik alanlara nasıl yaklaşmaları gerektiği, bu bağlamda karşılaştıkları zorluklar ve çözüm yolları konularında yol gösterici açıklamalarda bulundu.

Yerel Kimlik: Arkeolojik varlıkların çevresindeki küçüklü büyüklü belediyelerin bu alanlara bakışı ve yaklaşımı nasıl olmalı?

Kent içindeki ya da yakınındaki arkeolojik alanlar, tarihi kimlikleri nedeniyle kente ve halka, sosyal, kültürel ve ekonomik anlamlarda yararlar sağlayabilecek çok önemli kaynaklardır. Belediyeler bu alanların sahip olduğu potansiyelin farkında olurlarsa, buraları yerleşimlerin gelişmesi ve planlanmasında sınırlayıcı ve engelleyici değil, geliştirici ve birleştirici unsurlar olarak değerlendirebilirler.

Arkeolojik alanlar kentin tarihi geçmişinin izleridir. Yerel halk arasında ortak kimlik ve kentlilik duygularını pekiştirir, insanlar arasında birlik oluşmasına katkıda bulunurlar. Ayrıca arkeolojik alanlar, merak uyandırıcı yerler olarak kente ziyaretçi çekerler ve iyi bir planlamayla ekonomik hareketlilik yaratırlar. Kente ve

Arkeolojik Alanların Yanıbaşlarındaki Kentlerle İlişkileri

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi öğretim üyelerinden olan arkeolog Prof. Dr. Cevat Erder, 1964 yılında aynı üniversitede Tarihi Anıtları Koruma Bölümünü kurmuş, 1965 ile 1974 yılları arasında ICOMOS (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi) Yürütme Kurulu üyesi, 1981-1988 yılları arasında ICCROM'un (Uluslararası Kültürel Varlıkları Koruma ve Restorasyon Çalışmaları Komitesi) Direktörlüğünü yapmıştır. Erder, 1992'de ICCROM, 1986'da El Aksa Camisi Restorasyonu ile Ağa Han, 2003 yılında da ICOMOS tarafından dünyadaki kültür varlıklarının korunmasında üstün katkıları olan kişilere üç yılda bir verilen "Pietro Gazzola" ödülleri sahibidir. Ayrıca kısa adı CIPA olan Uluslararası Kültürel Miras Belgeleme Komitesi'nin de kurucuları arasında bulunmaktadır.

halka birçok yarar sağlayabilecek bu kadar önemli bir kaynağa sahip olmak, bir belediye için büyük bir şanstır.

Bu özel alanların korunmasında kendisini sorumlu gören, bu alanlara sahip çıkan yerel yönetimlerin önce, etkili bir örgütlenme modeli oluşturmaları yararlı olur. Arkeolojik sitin korunmasında gönül vermiş kişilerden oluşan bir sivil toplum örgütünün varlığı, korumanın kurumsallaşmasını sağlar. Bu tür sivil toplum örgütleri alanlara sahip çıkarak korunmasını sağlamanın yanı sıra alanın kontrolünde de yardımcı olurlar. Belediyeler, korumayı amaç edinmiş sivil toplum örgütlerini teşvik etmeli, desteklemeli ve sürekliliklerini sağlamalıdır.

Bir arkeolojik alan birden çok

belediyenin sorumluluğuna giriyorsa, en doğru yol, bu belediyelerin birbirleriyle güçlü bir iletişim içine girmeleridir. Ortak bir yaklaşım belirleyerek sorumluluğu paylaşmak, bu alanın korunmasını kolaylaştırır.

Ayrıca arkeolojik alanlar araştırılması gereken yerlerdir. Bu alanlar hakkında ne kadar çok bilimsel bilgi üretilirse, önemleri ve değerleri o kadar çok artar. Bu da, bu alanların kente ve halka sosyal ve ekonomik katkısını artırır. Arkeolojik alanların öneminin ve özelliklerinin ortaya çıkarılabilmesi için yapılan her türlü bilimsel çalışma, belediyelerce desteklenmeli hatta teşvik edilmelidir. Bu destekler, belediyenin elindeki belgeleri araştırmacılarla paylaşmasından, çalışmalar için gerekli mekanların ve araçların sağlanmasına kadar çeşitli ölçek ve biçimlerde olabilir.

Yerel Kimlik: Belediyelerin bu alanlarla karşılaştıkları sorunlar nelerdir? Bu sorunlara nasıl çözüm bulunabilir?

YANSIMALAR

Kimlerle nasıl işbirliği yapılabilir? Hangi darboğazlar nasıl aşılır?

Kentlerin ve kent halkının pek çok ihtiyaçları olduğunu biliyoruz. Belediyelerin öncelikli görevleri de, kent halkının bu ihtiyaçlarını karşılamaktır, hiç kuşkusuz. Zaman zaman bu ihtiyaçlarla arkeolojik alanlar çakışabilir de. Ancak belediyeler bu tip sorunları engellemek için, ivedi ihtiyaçlarla arkeolojik alanların korunması arasında denge kurabilirler. Gelişme taleplerinin arkeolojik alanlarla ilişkisi doğru kurulursa, planlama kararları da buna göre oluşturulur. Ayrıca bu alanların turizm potansiyelleri ve ziyaretçi profilleri de analiz edilerek ihtiyaçlar belirlenmeli ve planlama sürecinde bunlar dikkate alınmalıdır.

Kimi zaman arkeolojik alanların üstünde yeni yapılar yapılmış olabilir. Böyle durumlarda öncelikle toprak üstündeki yapıların kültür varlığı olup olmadığına bakmak gerekir. Çünkü hiçbir kültür varlığı başka bir kültür varlığının ortaya çıkarılması için yıkılamaz. Arkeolojik alanın üstündeki yapı kültür varlığı kapsamında ise, öncelikle onun korunması esastır. Ama eğer niteliksiz bir yapı ise, kamulaştırma ve kamulaştırma sonrası kazı çalışmalarının yürütülmesi düşünülebilir.

Arkeolojik alanlarda karşılaşılabilecek sorunlardan biri de mülkiyet durumudur. Alan özel mülkiyette, hatta birden fazla kişinin mülkiyetinde olabilir. Böyle durumlarda alanın kimin mülkiyetinde olduğu (kişi, kuruluş, vakıf, hazine) araştırılır ve mülkiyet sahipleriyle belediye arasında ilişki kurulur, uzlaşma yolları aranır. Son çare olarak da, belediye açısından birtakım zorluklar içerse de, kamulaştırmaya gidilir.

Alanla ilişkili kişiler ve kurumlarla etkili iletişim kurmak, belediyeler için karşılaşılabilecek sorunları çözebilmeyen en iyi yoldur. Bu kişi ve kurumlar halk, yerel yönetimler, ticaretle uğraşan kişiler, turizmci olabilir. Her alan için, alanın özelliklerine bağlı olarak ilgili kişiler değişebileceği için, belediyelerin bu kişileri tam ve doğru olarak tesbit etmesi ve koordinasyonu sağlaması önemlidir.

Yerel Kimlik: Bu alanlarla kenti ve halkı bütünleştirmenin ve kentlilerin buralara sahip çıkmalarını, korumalarını sağlamanın yolları nelerdir?

Arkeolojik alanlarla kenti ve halkı bütünleştirmek için, bu alanların önemini halka anlatmakla başlamak gerekir. Bu alanları gündelik sosyal ve ekonomik hayatın bir parçası haline getirmek de halkın buraları benimsemesini kolaylaştırır.

Arkeolojik alanın değerini halkın inancına ve düşüncesine mal edebilmek için, ilköğretimden başlayarak çocuklar ve sonra da

yetişkinler bilgilendirilir; böylece koruma bilinci oluşturulur. Bu yönde farklı çalışmalar yapılabilir. Örneğin:

- Halka açık paneller ve söyleşiler düzenlenebilir,
- Yerel gazete ve basında, bölgedeki kültür varlıklarının değeri ve korunmalarının önemi ile ilgili haberlerin çıkması desteklenebilir,
- Alanlarla ilgili toplanan bilgiler maket, kitap, broşür, cd, web sitesi gibi araçlarla halka sunulabilir,
- Alanda öğrencilere yönelik etkinlikler düzenleyerek, çocukların alanı yerinde görüp deneyimleyerek bilgi edinmesi sağlanabilir.

Yerel halkın gündelik hayatta bu alanları kullanmasını, birebir ilişki kurmasını ve benimsemesini sağlamak için de farklı etkinlikler düzenlenebilir. Örneğin;

- Kent içindeki toplantılar, bu alanlarda ya da yakın çevresinde düzenlenebilir. Böylece toplantıya katılan kişiler arkeolojik alanlarla birebir ilişki kurar. Ayrıca düzenlenen her toplantı öncesinde, alanla ilgili kısa bilgiler verilerek halkın bilgisi artırılır.
- Kentte düzenlenen festivallerde bu alanlardan yararlanılabilir veya yıl içinde belirli günlerde bu alanın önemini vurgulayan festivaller düzenlenebilir.
- Bu alanları gündemde tutacak fotoğraf yarışması, resim yarışması gibi etkinlikler sürekli olarak düzenlenebilir.
- Gelen yabancı ve yerli ziyaretçileri bilgilendirmek üzere, çocuklara yönelik rehberlik sertifikası programları açılabilir. Böylece, çocukların alan hakkında bilgi edinmeleri ve aynı zamanda ekonomik gelir elde etmeleri de sağlanabilir. Bu sayede arkeolojik alanlar çocukların yaşamlarının bir parçası haline gelir. Program sonrası rozet verilmesi gibi özendirici düzenlemelerle program, çocuklar arasında prestij haline getirilebilir.

Bütün bu çalışmalar yapılırken, arkeolojik alanların korunmasının esas olduğu akıldan çıkarılmamalıdır. Arkeolojik alanlar, bizlere ve bizden sonraki nesillere çok şeyler anlatır. Aslında geçen yıllar bu alanları yorgun, kırılmalı ve çabuk incinebilir hale getirmiştir. Yılların yorgunluğunu taşıyan insanları incitmek için nasıl gayret gösteriyorsak, arkeolojik alanları da incitmek için onlara özel muamele göstermeliyiz. Yılların getirdiği saygınlık ve kırılmalılıkla, hastalıkları özenle teşhis etmeli, yıllar boyunca yavaş yavaş oluşan hastalıkları tedavi etmek yoluna gitmeliyiz. Kaybedilecek her bir parçanın yeri doldurulamaz kayıplara neden olacağını çok iyi anlamalıyız. Bu bilgi ve kırılmalı alanlara taşıyabileceklerinden fazla yükler yüklememeliyiz. Terk edip yalnızlığa mahkum etmek kadar, kaldırmayabileceğinden fazla iş yüklemenin de, bu kırılmalı alanların yok olmasına neden olacağını da unutmamalıyız.

Güncel

Doğal kaynaklı ve insan kaynaklı afetler toplumlar için gittikçe daha fazla riskli ve zararlı olmaktadır. Teknolojik ve endüstriyel gelişmeler, nüfus yoğunluğu ve kentleşme bir arada düşünüldüğünde afet riski her an var kabul edilmektedir. Afet, insanoğlunun uzun yıllar elemeği, göz nuru bütün birikimlerini, kentleri, tarihi varlıkları ve kültürel mirası bir anda yok edebilmektedir. Kentlerin ölümü afet ile mümkün olmaktadır. Bu olgu toplumları afetlere karşı daha duyarlı olmaya zorlamaktadır. Toplumlar afetlerin yönetilmesi gerektiğini kabullenerek, afet yönetim sistemlerini kurmaktadır (Akyel, 2007, s.1). Afet yönetim sistemi kurulurken, tarihi varlıkların ve kültürel mirasın afete ve tahribata karşı korunması hususu ihmal edilmemelidir.

Afet

Afetler toplumsal yaşamı ve kurumsal yapıyı derinden etkileyen olaylardır. Gerek doğal kaynaklı olsun, gerekse insan kaynaklı olsun, afet olayları bireyleri, kurumları, eşyayı ve doğayı etkilemekte, hatta yıkımlara yol açmaktadır. Antik kentlerin yok olmasında, tarihi varlıkların ve kültürel mirasın yıkımında ya doğal bir afetin (deprem, su baskını, toprak kayması, volkanik, vb.) veya beşer kaynaklı bir afetin (savaş, baskın, tahribat, vb) var olduğu anlaşılmaktadır (Akyel, 2007 a, s.24-25).

Afetin Algılanması

İnsanların beklemediği ve kontrol edemediği büyüklükteki doğal olaylara doğal tehlike denir. Doğal tehlike, bireylere, binalara, sosyal, ekonomik ve politik yaşama zarar verdiğinde bir doğal afetle karşı karşıya kalınmaktadır. Doğal tehlike, binalara ve sosyal çevreye yıkıcı zarar vermediği, anlamlı negatif sosyal etkilere yol açmadığı sürece ise doğal afet olarak nitelendirilmemektedir. Doğal afetler, bir doğal nedenin sadece fiziksel özelliklerine göre değil, sosyal sistem üzerindeki etkisine göre tanımlanmaktadır (Güvel, 2001, s.22). Öyleyse, gerekli önleyici ve koruyucu tedbirlerin alınması durumunda doğal tehlikeler kentler, tarihi varlıklar ve kültürel miras için afet etkisi yapmayacaktır.

Doğal Afetlerin 'İnsan ve Toplum İş'i Olarak Açıklanması
Doğal afetleri doğal olmaktan çok sosyal bir olgu olarak açıklayan yaklaşıma göre; doğal afet, insanın ve toplumun sosyal, kültürel, ekonomik ve politik sistemin çevresel koşullara uyum sağlamada başarısız olması durumunda meydana gelmektedir. Doğal afetlerin insan ve toplum iş'i olarak açıklanmasının mantıksal sonucu, sosyal, kültürel, ekonomik ve

politik sistemlerin, insanların yaşamını tehdit eden doğal afetleri önleyici ya da azaltıcı yönde geliştirilebileceğidir. Afetleri önlemenin ya da azaltmanın yolu, belirli politikalar ile ya da sosyal, ekonomik ve politik sistem tipleri ile çevresel koşullar ve doğal nedenler arasındaki ilişkinin anlaşılmasından geçmektedir (Güvel, 2001, s.2). Öyleyse, insanın duyarlı olması halinde kentlerin, tarihi varlıkların ve kültürel mirasın korunması mümkün olabilecektir. Afetlere karşı kentlerin, tarihi varlıkların ve kültürel mirasın korunması hususunda insanın çaresizliği söz konusu değildir. Kültürel mirasın ve tarihi varlıkların her ne sebeple olursa olsun yok oluşunda ve tahribatında, muhakkak surette insanın ihmali ve vurdumduymazlığını hesaba katmak gerekir.

Afetlerin fiziksel bir olay olmaktan çok sosyal bir durum olarak açıklanmasının önemli bir sonucu, afetin dışsal faktörlerin değil, içsel faktörlerin bir sonucu olarak gerçekleştiğinin vurgulanmasıdır. Doğal afetlerin kaynağı sosyal (ekonomik, politik, kültürel) sisteme kök salmaktadır. Bu görüşe göre, doğal afet, sosyal sistemi etkileyen dışsal bir güç değildir; fakat içsel defoların ve toplumsal zayıflıkların bir ifadesidir. Yani tehdit dışarıda bir yerde (deprem, kasırga ya da sel olarak) duruyor değildir; bilakis sosyal sistemin içinde yer almaktadır (Quarantelli, 1993, s. 16). Öyleyse, kentlerin, tarihi varlıkların ve kültürel mirasın korunması ve yaşatılması insanın (eğer isterse) kendi elindedir.

Afet Yönetim Sistemleri

Afet Yönetimi, afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılabilmesi için, afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasında yapılması gereken teknik, yönetsel ve yasal çalışmalarını belirleyen ve uygulamaya aktaran, bir olayla karşılaşıldığında etkili bir uygulama yapabilmeyi sağlayan ve her olaydan elde edilen deneyimlerin ışığında mevcut sistemi geliştiren bir yönetim yaklaşımı ve uzmanlık alanıdır. Toplumlar da afet iyi ve etkin yönetilirse, afet zararları azaltılabilir yaklaşımı, afet yönetim sistemleri konusunda çalışmaları hızlandırmıştır. Afet yönetim sistemleri denilince, modern afet yönetimi sistemi, bütünlük afet yönetim sistemi ve toplum tabanlı afet yönetim sistemi anlaşılmaktadır (Akdağ, 2002, s.5-25).

Modern Afet Yönetim Sistemi

Modern afet yönetimi anlayışı, afet yönetimi ile ilgili etkinlikleri afetin gerçekleşmesine dayalı olarak tanımlamaktadır. Buna göre, afet öncesinde ve sonrasında yapılması gereken işler

Kültürel Miras ve Afet Yönetimi

vardır. Doğal afetler, gerçekleştikleri coğrafya içinde tekrarlandıkları için, bu işleri birbirini izleyen bir döngüsel model içinde görmek mümkündür. Hazırlıklı Olma - Acil Müdahale - İyileştirme - Zarar Azaltma çalışmaları ayrı uzmanlıklar gerektiren ve birbirini zaman içinde tamamlayan dört temel kademedir. Bu model yalnızca, toplumda en az dört ayrı kümede çabaların yer almak zorunda olduğuna işaret etmektedir (Gülkan, Balamir ve Yakut, 2003, s.1; Can, 2004, s.7-10).

Modern afet yönetim sistemi kentlerin, tarihi varlıkların ve kültürel mirasın afetlere karşı korunmasında uygulanmalıdır. Kültürel mirasın bulunduğu yerde afete ilişkin bölgesel risk haritası çıkarılmalıdır. Bölgenin sahip olduğu afet riskine karşı tedbirler belirlenmelidir. Belirlenen bu tedbirler uygulanarak afetin kültürel mirasa verebileceği zarar minimize edilmelidir. Kültürel mirasın muhtemel afete karşı korunması için afet öncesinde gerekli planlama ve hazırlık çalışmaları yapılmalı; afet anında acil müdahale imkânları sağlanmalı; afet sonrasında derhal iyileştirici çalışmalar başlatılmalıdır. Önemli olan, kültürel mirasın her türlü tahribata karşı önceden korunması amacıyla gerekli koruyucu tedbirlerin alınmasıdır.

Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi

Bütünleşik afet yönetimi sistemi, afetle mücadelede tüm kaynakların birlikte ve koordineli kullanılması, yani tüm kaynakların tek yumruk olması demektir. Afeti komple düşünen, resmin tamamını görmeyi hedefleyen bir bakış açısıdır. Bu yüzden bütünleşik afet yönetim sistemine, entegre afet yönetim sistemi de denilmektedir. Bütünleşik afet yönetimi sistemi, afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılması amacıyla, bir afet olayının zarar azaltma, önceden hazırlık, kurtarma ve ilk yardım, iyileştirme ve yeniden inşa safhalarında yapılması gereken çalışmaların yönlendirilmesi, koordine edilmesi ve uygulanabilmesi için, toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla kaynaklarının bu ortak amaç doğrultusunda yönetilmesini gerektiren geniş bir kavramdır (Kadioğlu ve Özdemir, 2005, s.1-2).

Kentlerin, tarihi varlıkların ve kültürel mirasın afete ve her türlü tahribata karşı korunmasında Bütünleşik afet yönetim sistemi benimsenmelidir. Kültürel mirasın korunmasında kurumlar arası ve disiplinler arası yardımlaşma ve dayanışma zorunludur. Antik değeri olan varlıkların korunması çok boyutluluk (kimyasal bozulma, fiziki deformasyon, dış çevrenin olumsuz etkileri, vb.) gerektirmektedir. Çok boyutlu koruma için çok kurumun işbirliği ve çok disiplinin yardımlaşması gerekmektedir.

Toplum Tabanlı Afet Yönetim Sistemi

Toplum tabanlı afet yönetim sistemi toplumun afet yönetim

sistemi içerisinde yer almasını benimser. Afet yönetiminin dört evresinde de toplumun bulunması gerekmektedir. Afet ile ilgili çalışmalar sadece kamu kurumları ile sınırlı kalmamalıdır; vatandaşların, sivil toplum kuruluşlarının ve toplumun afet ile ilgili çalışmalarda etkin rolü olmalıdır. Çünkü, kişiler afetlerden zarar görürler. Kişiler afet riskini yönetmekten sorumludurlar. Kişiler afet durumunda ilk müdahaleyi yapanlardır. Kişiler daha güvenli bir toplumu yeniden kurma sorumluluğunda olacağından, toplum tabanlı afet yönetimi gerçekleştirilmelidir (Okazaki, 2004, s.7). Kişiler afetlerden nasıl korunacakları ile ilgili olarak kişisel korunma yöntemlerini bilmelidir. Halka afet öncesinde, sırasında ve sonrasında afetlerden kişisel korunma yolları öğretilmelidir (Aytun, 2005, s.13).

Kentlerin, tarihi varlıkların ve kültürel mirasın afete ve tahribata karşı korunmasında toplum tabanlı afet yönetimi anlayışının önemi büyüktür. Her konuda olduğu gibi, kültürel mirasın korunmasında toplumsal duyarlılık ve toplumsal bilinç hayati önemdedir. Kültürel mirasın tespiti, korunması ve yaşatılması yönünde vatandaş iradesi ve vatandaş katılımı zorunludur.

Sonuç

Kentlerin, tarihi varlıkların ve kültürel mirasın afete ve her türlü tahribata karşı korunmasında afet yönetim sistemlerinin etkin uygulanması gerekmektedir. Kentlerin, tarihi varlıkların ve kültürel mirasın korunması hususunda modern afet yönetim anlayışı, toplum tabanlı afet yönetim anlayışı ve bütünleşik afet yönetim anlayışının pekiştirilmesi için, yasal düzenlemelerdeki ve örgütsel yapıdaki eksiklikler tamamlanmalıdır.

Kültürel mirasın korunması ve yaşatılması açısından doğal afetleri insan ve toplum işi olarak açıklayan Sosyal Olgu Yaklaşımı benimsenmelidir. Sosyal bilimler açısından ve disiplinler arası bir yaklaşımla, afete ve tahribata karşı kültürel mirasın korunması konusu incelenmelidir. Toplum tabanında kültürel mirasın afetlere ve tahribata karşı korunması bilincinin geliştirilmesi için eğitici ve öğretici faaliyetlere önem verilmelidir. Kültürel mirasın afete ve bölgesel risk unsurlarına karşı korunması hususunda Japonya'da yapılan çalışmaların çok öğretici olacağı kanaatindeyim. Bu konuda uygulanacak yöntem ve teknik hususunda deneyimi paylaşılacak çok ülke bulunmaktadır.

Kültürel mirasın tahrip olmasına kayıtsız kalınmamalıdır. Kültürel mirasın önce tahrip olmasına kayıtsız kalıp, sonra kurtarılması çabasına girişmek tavrını mantıklı açıklamanın hiçbir dayanağı bulunmamaktadır.

Tarihi değerlerimizin korunmasına yönelik çalışmalar, çabalar ve uygulamalar son yıllarda hızlı bir ivme kazanmıştır. Koruma bilincinin artması, tarihi ve kültürel değerlerimizin özellikle yerel ekonominin gelişiminde itici güç oluşturması, gerek Kültür ve Turizm Bakanlığı, gerekse Vakıflar Genel Müdürlüğümüzün

çalışmalarını yaygınlaştırmış; bunun yanı sıra yerel yöneticilerin yerel kaynaklara dayalı uygulamalarına hız kazandırmıştır. Kamu kurum ve kuruluşlarının başarılı çalışmalarının yanı sıra, yaklaşık 250 belediyemizin Tarihi Kentler Birliği çatısı altında örgütlenerek özellikle İl Özel İdareleri ve sivil

toplum örgütleri ile işbirliği içine girmeleri tarihi ve kültürel değerlerimizin korunmasına yönelik çaba ve uygulamalara yaygınlık ve genişlik kazandırmıştır.

Anadolu'nun çeşitli yerleşmelerinde koruma amaçlı çalışmalar devam etmektedir. Bu çalışmalar, artık bir niş sektör olarak gelişen "koruma-yaşatma" faaliyetlerinin nitelikli ve uzman bir 'koruma sektörü'ne dönüşümünü gerekli kılmaktadır. Diğer taraftan ise ülke genelinde özellikle daha çok 'kaynak' ve daha nitelikli "işgücü" gereksinmesini de ortaya çıkarmaktadır. Belirtmek gerekir ki, bu çabalarla irili-ufaklı kentlerde oluşan bu kimlikli mekanlar, devletimizin büyük önem verdiği ve ciddi yatırımlar gerçekleştirdiği sektörlerle de kültürel zemin oluşturmaktadır. Restorasyon yoluyla canlandırılan ve uygun işlevlerle yeniden kentsel yaşama kazandırılan bu mekanlar, turizm sektörüne doğrudan bir girdi sağlamaktadır. Ayrıca bu tür mekanların artması halk arasında "turizm"e daha ciddi yaklaşımlar sağlamakta, bu yöndeki beklentileri arttırmaktadır. Diğer yandan Türkiye'de giderek üniversitesi olmayan kent kalmayacaktır. Okuyan yeni kuşağın kentle doğru, sağlıklı ilişkiler kurabilmesi, sosyal yaşamını kültürel zenginlikle donatması açılarından da bu mekansal yenileme ve koruma-yaşatma çabaları önem taşımaktadır.

SORUNLAR

Koruma-Yaşatma Sektörü'nde olumlu gelişmelerin hem sürdürülebilir kılınması, hem de daha yüksek nitelikli çözümler üretebilmesi için üç temel konu önem kazanmaya başlamıştır.

- Bütüncül stratejik planlama
- Kıt kaynakların verimli kullanımı
- Nitelikli işgücü gereksinimi

Birinci temel konu, özellikle günümüzde tartışılan yenileme ve dönüşüm kavramları ile koruma kavramının entegrasyonunun nasıl gerçekleştirileceği ile ilgilidir. Bunun en yalın yanıtı ise; ortak bir vizyon çerçevesinde bütüncül planlama anlayışının kentlere hakim olmasını sağlamaktır.

İkinci temel konu kıt olan kamu kaynaklarının yönetimidir. Kültürel çeşitliliği çok zengin olan Anadolu coğrafyasındaki tarihi ve kültürel mirasımız için ayrılan kamu kaynağının yeterli olmadığı bilinmektedir. Mevcut kaynaklara ek olarak yeni birtakım kaynakların yaratılması ve bu kaynakların özellikle yerelde kullanılması daha başarılı ve verimli sonuçlar verecektir.

Koruma-Yaşatma Sektörü için kaynak yaratılması konusunda Kültür ve Turizm Bakanlığımızın katkı payı altında emlak vergilerinden % 10'luk payı İl Özel İdareleri'nin kullanımına tahsisine ilişkin yasa

düzenlemesi çok önemli uygulamaların yapılması sağlamaktadır.

Ayrıca, Toplu Konut İdaresi'nin fon kaynaklarından bir bölümünü koruma sektörü için ayırması da çok önemli bir gelişmedir. Ancak yeniden değerlendirilmeyi bekleyen tarih ve kültür mirasımızın yoğunluğu ve çeşitliliği gözetildiğinde yetersizdir.

İkinci temel konu Koruma-Yaşatma Sektörü'ndeki tasarım ve uygulamalarda ihtiyaç duyulan nitelikli işgücü ihtiyacıdır. Ülkemizde İnşaat Sektöründe uluslararası seviyede sağladığımız nitelikli işgücünün Koruma Sektöründe de sağlanması zamanı gelmiştir. Koruma adına yapılan birtakım iyi niyetli çalışmaların yetersiz bilgi ve işgücü nedeniyle başarısız olduğu da bilinmektedir.

ÖNERİLER

Koruma-Yaşatma Sektörü'nün temel sorunlarının çözümü için üç temel çözüm önerisi sunulmaktadır. Bunlar;

- Bütüncül planlama yaklaşımı
- Koruma katkı payı
- Kent atölyeleri

Her üç öneri temel sorunların ve fırsatların değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkarılmıştır. Koruma-Yaşatma Sektörü'ndeki potansiyel ve ülke ekonomisinin makro göstergelerinin iyi olması bu önerilerin kurumsallaşabilmesi umudunu vermektedir. Süregiden uygulamalar gözlemlendiğinde "bütüncül planlama", "katkı payı" ve "kent atölyesi" yaklaşımlarının uygulanabilir ve yaygınlaşabilir koruma modellerini yaratacağı açıktır. Bu önerinin bütüncül çözümlenmesi, ülkemize ve dönemimize özgü bir başarı zincirini tetikleyecektir.

1-Bütüncül Planlama

Tarihi mirasımızın korunması ve yaşatılması için günümüzde tartışılan yenileme ve dönüşüm kavramları ile entegrasyonunu sağlayacak yeni bir 'Tarihi Miras Değerlendirme Strateji Planı'na gereksinim vardır.

Tarihi Mirasımızın Korunmasına Yönelik Yeni Bir Yaklaşım

GÜNCEL

Plan hazırlanırken yanıtı aranacak temel soru; yenileme stratejileri ve programları geliştirilirken 'kültür nasıl ele alınmalıdır' olmalıdır. Bu nedenle stratejik planda;

- Tarihi ve kültürel miras envanteri,
 - Tarihi ve kültürel miras yönetimi
 - Kültürel Miras Fonu
- konuları önemle ele alınmalıdır.

2-Koruma Katkı Payı

Günümüzde var olan kıt kaynakların etkin kullanımının sağlanması ve yeni kaynaklar yaratılarak valilerimiz insiyatifinde olan mevcut katkı payının genişletilmesi; kamu, özel ve sivil işbirliği ile gerçekleştirilecek koruma-yaşatma amaçlı projeler ve uygulamalar için önemli bir kaynak oluşturacaktır.

Mevcutta yalnızca emlak vergilerinin % 10 undan oluşan Katkı Payının iki önemli kaynak ile genişletilmesi gerekmektedir. Bunlardan birincisi kentlerde yapılan büyük alışveriş merkezlerinin (AVM) yıllık cirolarından belli bir yüzde oranının, diğeri ise kentsel dönüşüm nedeniyle artırılan imar haklarının belli bir bölümünün katkı payında toplanması olmalıdır.

Böylelikle İl Özel İdarelerinin kullanımına tahsis edilen emlak payı; AVM ve İmar Hakkı ile genişleyen katkı payı; valilerin denetiminde, belediyeler aracılığı ile kullanılır. Katkı payının kullanımında temel ilke, Koruma-Yaşatma Sektörü içinde yer alan kamu, özel sektör ve sivil örgütlerin de katılımı ile gerçekleştirilecek işbirliği projelerine öncelik verilmesi olmalıdır. Valilikler nezdinde kullanılacak kaynağın, özellikle yerel ölçekte geliştirilecek projelerde kullanılması, hem denetim hem de verimlilik açısından önemli olacaktır.

3-Kent Atölyeleri

Koruma-Yaşatma Sektörü'nün hızla gelişmesi ortaya nitelikli işgücü sorunu çıkarmıştır. Bu sorunun fırsata dönüştürülmesi ve işsizliğin azaltılması için yerel ölçekte kent atölyelerinin kurulmasında yarar vardır.

Amaç, nitelikli ve sürdürülebilir meslek sahibi olmak isteyenleri, özellikle koruma amaçlı inşaat sektöründe, ihtiyaç duyulan restorasyon, bakım-onarım, güçlendirme, bezeme vb gibi konularda nitelikli işgücü olarak yetiştirmek ve yetişen işgücünün yerel piyasa koşulları içinde istihdam edilmelerini sağlamaktır. Bu amaca yönelik olarak, yerel projelerde istihdam edilmek üzere, nitelikli iş gücü sahibi olmak isteyen özellikle işsiz gençlerimiz başta olmak üzere, koruma sektöründe yer almak isteyen hedef kitlelerin; Kent Atölyeleri'nde, yerel ustaların (zanaatçı) da katılımları ile uygulamalı eğitim programları kapsamında meslek sahibi olmaları hedeflenmektedir.

Kent Atölyeleri;

- Anadolu'da, günümüze kadar ayakta kalma mücadelesi veren

geleneksel yapı stokunun sağlıklı olarak yaşatılması için özellikle geleneksel yapım tekniklerinin öğretilmesi ve ülke genelinde kullanılabilir bir iş potansiyeli yaratılması,

- Uygulamalı geleneksel yapım tarzının yaşatılması ve istihdam yaratılmasının yanı sıra kentsel koruma bilincinin yerel ve ulusal ölçekte yaygınlaştırılması,
- Kent Atölyeleri ortamında eğitilen hedef grupların, usta-çırak ilişkisi çerçevesinde, kentler ve bölgeler arası yapı teknik ve deneyiminin transfer edilebileceği bir sistemin içinde yer almalarının sağlanması,
- Ulusal ve uluslararası ölçekte kentsel koruma amaçlı restorasyon, proje geliştirme deneyimlerinin aktarılacağı ortamların yaratılması,
- Yerel ve bölgesel işgücü ihtiyaçlarının karşılanması, açısından önemlidir.
- Kent Atölyeleri; Yerel Kaynak ve proje potansiyelini harekete geçirmesi, Yerel ölçekte işsizlik sorununun çözümüne katkı sağlaması, sürdürülebilir işgücü yaratması, açılarından Koruma-Yaşatma Sektörü için çok önemli bir yapı oluşturmaktadır.

KAMUDA YENİ BİR İŞBİRLİĞİ YAKLAŞIMI

Yukarıda özetlenen ve Koruma-Yaşatma Sektörü'nün oluşumuna derinlik ve genişlik kazandıracak önerilere ek olarak, Kamu Yönetimi'nin kendi içinde oluşturacağı işbirlikleri de önem kazanmaktadır.

Bilindiği gibi vakıf medeniyetinden gelen büyük bir birikimin sahibiyiz. Vakıflar Genel Müdürlüğü bu mirası koruma ve yaşatma konusunda ciddi çabalar göstermekte ve gerektiğinde de valilik, kaymakamlık ve belediye gibi yerel yönetimlerle işbirlikleri gerçekleştirmektedir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Türkiye geneline yayılmış bir varlık bütünlüğünü yönetmektedir. Planlamalar ve uygulamalar –her ne kadar Bölge Müdürlükleri varsa da- Ankara kaynaklı olmaktadır. Oysa koruma-yaşatma çabaları, ağırlıklı olarak yerelden yönetilmesi, denetlenmesi ve işlevlendirilmesi gereken çabalar. Kaldı ki yerelde, valiliklerde Bayındırlık Müdürlüğü gibi, Kültür Müdürlüğü gibi, Müze Müdürlüğü gibi birimlerde uzmanlar istihdam edilmekte, yerel talepleri anlaşılır kılabilecek bilgiler ve veriler toplanmaktadır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yıllık planlamaları ve yatırımları- il bazında- önceden valiliklerle paylaşılır ve yerelin imkan ve taleplerinin de içine katıldığı ortak bir değerlendirmeden geçerilirse, daha başarılı ve nitelikli sonuçlar alınacağı açıktır. Hatta mümkün olursa, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün doğrudan yaptığı kimi ihale ve uygulamalar için valiliklere kaynak aktarımı yapılabilir ve ihale açma yetki ve sorumluluğu verilebilir. Ayrıca ihalelere belli oranda yerel istihdam şartı, uzmanlık ve/veya iş referansı gibi koşullar getirilebilir. *

* Bu yazının hazırlanmasındaki katkılarından dolayı Hasan Özgen'e teşekkür ederim.

Dünyanın en eski yerleşimlerinden biri olan Anadolu, Anadolu'da ise Gaziantep. 7500 yıllık tarihi ile tam bir "tarih ve kültür kenti"dir Gaziantep. Neden mi? Başta coğrafi konumu, kentin Anadolu kentleri içinde ayrı bir öneme sahip olmasını sağlamaktadır aslında. Gaziantep, Mezopotamya ile Akdeniz'i birbirine bağlayan stratejik bir noktada yer alır. Güneyden;

kuzeye, doğuya ve batıya ulaşmak isteyen kavimlerin, tarih öncesi çağlardan beri yerleşme sahası ve uğrak yeri olmuştur. İpek Yolunun da buradan geçmesi Gaziantep'in önemini artırmış ve canlılığın sürekli olmasını sağlamıştır. Bu nedenle Gaziantep Kalkolitik dönemden Tunç Çağına, Hititlilerden Persler Dönemine, Kommagene Krallığı döneminden Roma Dönemine, Bizanslılardan Beylikler ve Osmanlı Dönemine değin hep yaşanılan bir kent olmuştur. Her zaman kavimlerin ele geçirmek istediği kent, dünya arkeolojisi ve tarihine ışık tutacak bilgi ve taşınmaz kültür varlıkları bakımından bir hayli zengindir. Böylece geçmişten günümüze birçok medeniyetin kültürel eserlerini bir arada barındırmış ve kültür mozaiğini oluşturmuştur. Bu da bizlere düşen görevin ne kadar büyük ve önemli olduğunu göstermektedir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi olarak kültürel mirasın korunması ve yaşatılması amacıyla birçok proje hazırladık. Bunların bir kısmı tamamlanmış, bir kısmı ise halen devam etmektedir.

Uzun zaman dilimi içerisinde kentte yaşayan uygarlıklar değişse de, yerleşim yerleri hep aynı kalmış, "Kale ve Çevresi" yaşamın odağını oluşturmuştur. Kale ve çevresi her dönemde, sürekli olarak sosyal, kültürel, bilimsel ve ticari hayatın merkezi olarak şehrin can damarı oldu. Bu nedenle Belediyemizin hazırladığı projelerin de kalbi ve odak noktası Kale ve Çevresi olmuştur. Her dönem canlılığını koruyan bu merkez, zaman içerisinde gelişmiş ve kendisine bağladığı diğer küçük merkezlerle bir yol haline gelmişti. Hanları, hamamları, camileri ve çarşılarıyla bir KÜLTÜR YOLU...

Kültür Yolu, eski Antep'in yöresel el sanatları içinde yer alan; bakırcılık, sedef kakmacılığı, kutnuculuk, yemenicilik, gümüş işlemeciliği, kuyumculuk, kilimcilik, çömlekçilik, aba

dokumacılığı, zurnacılık, semercilik ve daha birçok sanat ve zanaatlerin yaşadığı, yaşamaya çalıştırıldığı bir yoldur. Kale çevresinden başlayan Kültür Yolu Projesi, Bakırcılar Çarşısı'ndan devam edip, Şire Han ve Yemiş Han'a kadar uzanmaktadır. Gaski-Tedaş tüm alt yapı elemanlarının (telefon, elektrik, su, atık su, vb) yer altına alınması, yol ve kaldırımların kesme bazalt taş

ile döşenmesi, doğramaların değiştirilmesi, ahşap vitrin, ahşap ve metal kepenk sistemi, saçak, aydınlatma, özürülü izi, bilgilendirme panoları ve yerli yabancı turistlerin dinlenebilecekleri kanepelerin yerleştirilmesi, motorlu araçlar için yapılacak park yerleri ve cepleri, peyzaj düzenlemelerini içeren mega bir projeye Kültür Yolu aksına, hak ettiği görünüm kazandırılırken, sahip olduğumuz kültür varlıklarımıza da sahip çıkmış, nesilden nesile aktarılması ve korunması sağlanmış olacaktır.

Bu aks üzerinde toplam 38 eser bulunmakta, ayrıca onlarca sivil mimari örnekleri yer almaktadır. Toplam olarak 3,5 km'lik yol ve 5,5 km'lik cephe düzenlemesi yapılmış olacaktır. Proje çok büyük bir alanı kapladığından ve kapsamlı olduğundan, birçok ayaktan oluşmaktadır.

Belediyemiz, Avrupa Birliği'nin hazırladığı GAP Kültürel Mirasın Korunması ve Yaşatılması hibe programına üç proje ile başvurmuş ve üç proje de Kale çevresinden seçilmiştir. Hibe almaya hak kazanan projeler; **Naib Hamamı, Tarihi Kır Kahvesi, Kale duvarına bitişik Geleneksel Binanın Butik Otel Renovasyonu**'dur. Bu projelerle birlikte Kale Çevre Düzenleme Projesi de Belediyemiz tarafından hazırlanmıştır. Üç tarihi yapının restorasyonu tamamlanarak işletmecilerine teslim edilmiş olup, Kale Çevresi Düzenleme çalışmaları ise halen devam etmektedir. Bu kapsamda kale çevresinde peyzaj düzenlemeleri, kanepeler, aydınlatma, yürüyüş yolları, kafeterya, danışma bürosu, otoparkla bir sosyal donatı alanı oluşturulacak, kalenin görünümü de değişecek, kale çevresiyle birlikte, korunan kentin en önemli yapısı haline gelecektir. Bu amaçla, Kale çevresinde bulunan Balık Pazarı'nın bulunduğu alan yıkılmış, bu alana **14 Şehit Anıtı** yapılarak Kale ve çevresine bir meydan kazandırılmış, tarihi doku ön plana çıkarılmıştır.

Gaziantep: Tarihle Barışık Çağdaş Kent Modeli

Naib Hamamı

GÜNCEL

Kalenin güneyinde yer alan **Hışva Han** Gaziantep'in en büyük hanıdır. Han'ın büyük bölümü kamulaştırılmış, araştırma kazısına ve rölevesinin çizimine başlanmıştır. Hışva Han'ın hemen arkasında yer alan **Göğüş Konağı'nın** restorasyonu tamamlanmış olup "Gaziantep Mutfağı Müzesi" olarak düzenlenmesine başlanmıştır. Gaziantep'in hala yaşatılan

Gümrük Han, Yüzükçü Han ve Yeni Han önünde niteliksiz bazı yapılar kamulaştırılarak yıkılacak, böylece hanlar otaya çıkartılmış olacaktır. Bu aks üzerinde belirli noktalarda, tarihi dokuyu daha iyi algılayabilmek amacıyla kamulaştırmalar yapılacaktır.

Kale Aksı

geleneksel mutfak kültürünün, genç nesillere ve şehir ziyaretçilerine tanıtılacağı bir mekan olarak düzenlenmesi, geleneksel kültürün alt öğeleri olan bakır mutfak malzemeleri, sofraya düzeni, mutfak yaşantısına ait alt öğeler, yöreye özgü kullanım şekilleri ve adlarıyla sergilenecektir.

Kültür Yolu projesinin bir diğer ayağı olan **Eski Saray Caddesi Cephe Düzenleme Projesi** ile, caddenin cephelerinde sağlıklaştırma çalışmaları yapılacaktır. Eski Saray caddesinin devamında ulaştığımız bir diğer nokta ise Bakırcılar Çarşısı'dır. **Bakırcılar Çarşısı Cephe Düzenleme Projesi**, toplam 8 sokak ve 280 dükkanı kapsamaktadır. Çarşının tüm alt yapısı ve geleneksel dükkan tipolojisi örnek alınarak yapılan cephe düzenlemeleri ile Bakırcılar Çarşısı geçmiş yaşatan ve yaşanılan bir yer olmuştur. En önemlisi bu çalışma, çarşı esnafının güveni ve desteği ile Kültür Yolu Projesinin sosyal bir proje halini almasının ilk adımı olarak kabul edilebilir. **Buğday Arastası Çevre Düzenleme Projesi** ile hem Bakırcılar Çarşısı girişine bir meydan, hem de Almacı Pazarı'na bir geçiş istikameti sağlanmıştır. **Almacı Pazarı'nın** üst örtü ve aydınlatma elemanları yenilenmiş, dolayısıyla Şire Han ve Yemiş Han'a doğru uzanan Kültür Yolu üzerindeki önemli geçiş noktaları tamamlanmıştır.

Bir diğer projemiz ise Gaziantep Kalesi'ne uzak bir noktada yer alan **Bayaz Han**'dir. Han, "Kent Kültür Merkezi" olarak restore edilmektedir. Merkez'de bu kapsamda; Gaziantep Kent Müzesi, Protokol Kabul Salonu, Kardeş Şehirler Teşhir Salonu, uzun ve kısa dönem sergileme mekanı, Gaziantep ile ilgili araştırmaların yapılacağı Araştırma Laboratuvarı, Antep yemeklerini sunan restoran, kafe, pastane, yerel el sanatlarının sergilendiği ve satışının yapıldığı satış mağazası birimlerinin kurulması planlanmaktadır. Böylece halkın sürekli olarak ziyaret edebileceği, genel kullanıma açık, aktif bir merkez haline gelecektir.

Ermeni Kız Koleji olarak inşa edilmiş olan Fatih Sultan Mehmet İlköğretim Okulu'nun restorasyonu Aralık 2007 sonunda tamamlanmış, Halk Eğitim Merkezi olarak hizmete girmesi planlanmaktadır.

Büyükşehir Belediye Başkanımız Sayın Dr. Asım Güzelbey önderliğinde, Gazi şehrimizi en iyi şekilde tanıtmak amacıyla çalışmalarımız tüm hızıyla devam etmektedir. Gaziantep'in simgesi haline gelen yapıların sanat eserlerine dönüştürülmesi hedeflenmiş ve yeni nesillere hem sosyal hem de kültürel değerler emanet edilerek, hayat kazandırılmış olacaktır. Bu

Göğüş Konağı

amaçlarla çıktığımız yolda tüm projelerimizi başarıyla uyguladık. Çalışmalarımız diğer kamu kurum ve kuruluşlarına da örnek olmuş, yol göstermiştir. Gaziantep'te kültürel mirasa sahip çıkma, yaşatma dönemi başlamış, restorasyon çalışmaları tüm hızıyla devam etmektedir.

Tarihi mekanları yok olmaktan kurtarıp, tarihi kent dokusunu ortaya çıkartmak amacıyla hazırladığımız bu projelerin tümünde

Bakırcılar Çarşısı

Butik Otel

ÇEKÜL Vakfı'nın ve Başkanı Sayın Hocam Prof. Dr. Metin Sözen'in önemli katkıları olmuştur. Bilindiği gibi ÇEKÜL Vakfı tarihi ve kültürel değerlerin korunması ve yaşatılması adına ülke genelinde sayısız çalışmalar yapmaktadır. Gaziantep'teki çalışmalarımızda da Belediyemize önyak olmuş, çalışmalarımızın her aşamasında yardımlarını esirgememiştir. Buradan ÇEKÜL Vakfı'na ve Sayın Prof. Dr. Metin Sözen'e teşekkür ediyorum.

Buğday Arastası

Zağfiranbolu'dan Bugüne

Safranbolu, 1975 yılından bu yana geleneksel Türk toplum yaşamının özelliklerini kent ölçeğinde yaşatmayı başarmış örnek bir kent olarak, "Korumanın Başkenti" ünvanını fazlasıyla hak eden bir ilçemiz. Ülkemizin en iyi korunan yerleşmesi olarak bilinen Safranbolu, birçok tarihi kentimize de korumacılık konusunda örnek oluşturuş.

Türkiye'nin korunması gereken kültür ve tabiat varlığının 1131'inin Safranbolu'da bulunması, burayı bir Müze Kent haline getirmiş. 18. ve 19.yy. Türk yaşamının tüm özelliklerini yansıtan ünlü Safranbolu Evleri'nin sayısı 2000'e ulaşırken, bunların 800 kadarı yasal koruma altında. Ayrıca, kente adını veren safran bitkisinin dünyada üretildiği ender yerlerden biri Safranbolu. Kentin adı, 18 yy. ortalarında "Zağfiran-ı Borlu", 19. yy. son çeyreğinden itibaren "Zağfiranbolu", son olarak da "Zafranbolu" ve "Safranbolu"ya dönüşmüş.

Sahip oldukları zengin kültür varlıklarını koruma ve yaşatma geleneğini birkaç kuşaktır sürdüren Safranbolulular, ilçelerini bir dünya kenti ününe kavuşturmuş olmanın başarısını yaşıyorlar. Kentlerinin, 1994 yılından bu yana UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer almasından gurur duyuyorlar. UNESCO, 2004-2007 yılları arasında peş peşe Safranbolu'yu en aktif üyesi ilan etmiş. Dünya Miras Listesi'nde yer alan 25 dünya kentinin üye olduğu Organization of World Heritage Cities (OWHC) tarafından da 2003 yılında "Dünyanın en iyi korunan 20 kenti"nden biri seçilmiş.

Bu başarılarla yetinmiyor Safranbolu... Kentin kültürel mirasına sahip çıkma ve kurtarma-koruma-yaşatma çalışmaları artık Safranbolu'da bir bayrak yarısına dönüşmüş... Kültürel varlıkları koruma çalışmaları kentte bugün de hızla sürüyor. Safranbolu Belediyesi'nin bu yöndeki yeni hamlesinin bir sonucu olan 2007-2008 yılı koruma programı, ilçenin 21.yy a yakışır bir çehre kazanmasını hedefliyor. Safranbolu Belediyesi Proje Bürosu'ndan alınan bilgiye göre, 2007 yılında başlatılmış çalışmaların tamamlanması hızlandırılırken, 2008 yılına yönelik çalışma programı da hanlara, hamamlara ve okullara odaklanmakta, ödenek temininin mümkün görüldüğü yapıların öncelikle ele alınması planlanmaktadır.

Safranbolu'da son yıllarda gerçekleştirilen ve bir bölümü sürmekte olan koruma çalışmalarını, aslında en iyi görseller

Safranbolu'da gece

anlatıyor. Safranbolu'nun gece görünümünü tüm görkemiyle gözler önüne seren kentsel aydınlatma çalışması, 2006 yılından bu yana aşama aşama tamamlanarak Karabük Valiliği ve TEDAŞ İl Müdürlüğü'nün de katkılarıyla devam ediyor. Son dönemde yapılan restorasyon çalışmaları arasında, Hükümet Konağı ve Cezaevi de dikkat çeken örnekler olarak yer alıyor.

Hükümet konağı ve Cezaevi

Safranbolu Çarşıları

Safranbolu'nun 17. yy da İpek Yolu'nun İstanbul-Sinop arasındaki güzergahı üzerinde yer alması, burada üretimin ve zenaatlerin ve dolayısıyla da ticaretin gelişmesine ve kentin zenginleşmesine neden olmuş. Özellikle 17. yüzyıl sonrasında

GÜNCEL

kentleşmesini tamamlayan Safranbolu, el üretimi birçok sanat kolunda (yemenicilik, dericilik, ayakkabıcılık, bakırcılık, semercilik, demircilik gibi) önemli bir gelişme göstermiş ve Osmanlı sarayının arka bahçesini olmuş. Bu dönemde Osmanlı devlet adamlarından bazıları kentte önemli eserler bırakmışlar. Bu dönemde İstanbul’la kurulan yakın ilişkiler sonucunda oluşmuş Safranbolu’nun özgün evleri. Sonuç olarak Safranbolu, sosyo ekonomik açıdan döneminin çoğu Anadolu kentinden daha ileri duruma ulaşmış. 1890 yılında Kastamonu ilindeki kazaların ödedikleri yıllık vergi tutarlarına bakıldığında, Safranbolu’nun 2.071.424 Kuruş ile Kastamonu ilini (1.719.092 Kuruş) geçtiği ve İnebolu’dan sonra ikinci sırada olduğu görülüyor (Tunçözgür, 2002).

Kent içinde bugün de bazıları hala ayakta kalan çarşılar, Safranbolu’nun bu görkemli döneminin zengin ekonomik yaşamına tanıklık ediyor. 18 yy. da semerciler, demirciler, saraçlar, aktarlar, boyacılar, kunduracılar, keçeciler, kasaplar, terziler, sebzeciler, kuyumcular için sokak sokak çarşılar kurulmuş. 19. yüzyıl sonunda kentte 1500 konuta karşılık, 945 dükkan, 61 kereste işleyen atölye ve 84 tabakhane bulunması, Safranbolu’nun dışarıya üretim yaptığının kanıtı.

Safranbolu çarşıları, 1975 yılından bu yana Türkiye’de korumacılığa öncülük eden kentte, bu yöndeki çalışmaların da odak noktasında yer alıyor. İlçe belediyeleri de koruma çalışmalarında çarşılarla ve hanlara öncelik veriyorlar. Son çalışmalarla yenilenen Demirciler Çarşısı da bunlardan biri.

Demirciler Çarşısı

Çarşı bölgesinde bugün bile yaşayan demirciler, eski dönemin çok önemli bir üretim koluydular. Tarım aletleri, koşum takımlarının parçaları, ahşap ve deri işlemeye yarayan aletler, evlerde gündelik üretimde kullanılan aletler, yapı üretiminde kullanılan alet ve malzemeler (balta, keser, çekiç, çiviler, burgu, güllap, kilit, kapı halkası, şakşağı, demiri, yel demiri, kancası gibi) demirciler çarşısında yapılmaktaydı. Eskiden beri Türklerde çok önemli bir yer tutan demircilik mesleği Safranbolu’da da gelişmişti. Eski ustalar, demircilik ve kalaycılığın Safranbolu’da 207 sene önce başladığını, eskiden beri üretilen yapı malzemeleri, kapı kilidi, menteşe, tarım aletleri ve kapı kacak gibi aletlerden birçoğunun günümüzde de üretildiğini, çoğunun ise restore edilen yapılarda kullanıldığını anlatıyorlar. Eskiden mutfakta kullanılan kapların önemli bir bölümü bakırcılık yapıldığı için bakırcılık ve kalaycılığın da gelişmiş olduğunu söylüyorlar.

Demirciler Çarşısındaki onarımlarda yaklaşık olarak 50 adet mülkiyetten oluşan proje üç aşamada tamamlandı. Hıdırlık seyir terası manzarasından en kötü görünümü veren ve de tabakhane güzergahında gelişmeyi engelleyen kompleks, Valilik Özel İdare Müdürlüğü ve Belediye tarafından sağlanan ödeneklerle bitirildi.

Çarşı yenileme çalışmalarının arasında 1. Pazar Yeri ve 2. Pazar Yeri olarak bilinen dükkanlar da var. 1. Pazar Yeri’nde, mülkiyeti belediyeye ait olan 7 adet dükkan onarılarak çarşı kesiminde ihtiyaç duyulan meydan eksikliği giderilmiş. 2. Pazar Yeri’ndeki yapıların tescil altına alınması için de bölge koruma kurulundan onay bekleniyor.

Demirciler Çarşısı

GÜNCEL

Pazar Yeri

Cinci Hamamı

Onarıma Alınan Diğer Yapılar

Cinci (Yeni) Hamamı: Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından restore edildi.

Camiler: İzzet Paşa Camii ihale edilerek 2008 senesi içerisinde restorasyonu gerçekleştirilecek. Eski Camii, Ulu Cami, Zulmiye Camii, Kavaklar Camii, Çam Pınarı Camii, Yusuf Bey Camii (Eskipazar) Küre-i Hadid Camii, (Eflani) ve Musalla Mescidi Muvakkithane de 2008 uygulama programında bulunmaktadır.

Öğretmen Evi: Uzun yıllar okul olarak hizmet vermiş bulunan bina Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü tarafından restore edilmekte. 2008 yılı başında "Öğretmen Evi" olarak hizmete geçmesi planlanmakta.

Muvakkithane Binası, Belediye Proje Bürosu tarafından olarak restorasyon projeleri hazırlanmış ve onarılarak 2008 yılında Proje Bürosu Merkezi olarak hizmete girmiş.

İş Bankası Binası: Tarihi kesimde, Süha Arın Meydanı'nın

Öğretmen Evi

Muvakkithane binası

kuzeyinde yer alan banka şubesinin cephe rehabilitasyonu yapılmış.

Çeşmeler: Halk-Kaymakamlık-Belediye işbirliği ile çeşmelerin onarımları devam ediyor. İstanbul Rotary Kulüp'ün katkılarıyla 4 adet çeşmenin daha onarımı programa alınmış.

Taş Köprü: Safranbolu için önemli olan köprümüz sellerden dolayı tahribata uğramıştır. Karayollarına başvurusu yapılmış ancak proje ihtiyacı bulunmaktadır.

Hamamlar:

Mülkiyeti belediyeye ait olan Bağlar Hamamı'nda temizlik çalışmaları sürüyor. Üstlerinde eklenti olarak yapılmış birer konut bulunan Gümüş Hamamı ve Eski Hamamların bu yapılardan arındırılması için mal sahipleri ile görüşmeler yapılmakta. Restorasyon çalışmaları 2008 programı içinde yer alıyor. Çiçek Hamamı, Dere Hamamı ve Akıllıoğlu Hamamı da 2008 yılı programına dahil edilmiş.

Çiçek Şahbalı Hamamı

Bağlar Hamamı

Okullar:

Belediyeye ait parsel üzerinde kalıntıları bulunan Muallimler Birliği'nin (Süleyman Paşa Medresesi) projeleri hazırlanmış. Vakıflar Genel Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler sonucunda el yazmaları müzesi olarak işlevlendirilmesi planlanıyor. Safranbolu Belediyesi Proje Bürosu tarafından restorasyon projesi

Çeşme

Kız Meslek Lisesi

Müdürlüğü tarafından uygulaması ihale edilmiş olan Bağlar Mektebi'nin (Kız Meslek Lisesi) restorasyon çalışması devam ediyor. (Resim 28). Projeleri Meslek Yüksek Okulu tarafından hazırlanmış olan Gümüş İlkokulu'nun restorasyonu da 2008 yılı içerisinde gerçekleştirilecek.

GÜNCEL

Safranbolu Hanları

Safranbolu Hanları Projesi kapsamında ele alınan hanlar, Pamukçu Han, Musalla Han ve Kuşçu Han, 2008 programında yer alıyorlar. Yaklaşık 26 odası bulunan Tuzcu Han için de, röhlöve, restitüsyon, temizlik ve güçlendirme çalışmalarını birlikte ele alan proje çalışması da 2008 yılı programında bulunuyor.

Kurul onayı alınmış olan yapının, ele alınarak restorasyonu gerçekleştirilecektir. Pamukçu Bedesteni de aynı proje kapsamında.

Safranbolu Belediyesi'nin ele aldığı tarihi ve kültürel varlıklar içinde Tümülüsler de yer alıyor. İlçe sınırları içerisindeki çok sayıda Tümülüste arkeolojik çalışma yapılabilmesi için İl Kültür Müdürlüğü'nün girişimleri sürüyor. Ayrıca yıkılmış olan taş duvarların onarımı da hızla devam ediyor. Ana yol güzergahları başta olmak üzere cadde ve sokak silüetlerinde büyük ölçüde temizlik sağlanmış. Yeni yerleşim bölgesinde yer alan Belediye Hizmet Binası da, dış cephe giydirmesi yapılarak modern bir çehreye kavuşturulmuş.

Tuzcu Han

Duvar Onarımı

Pamukçu Bedesteni

Başkent'in Tarihe Açılan Kapısı Altındağ

Eski Ankara, yani Altındağ... Ankara'yı Ankara yapan hemen hemen tüm değerleri içinde barındıran, Ankara'nın tarihine tanıklık eden Altındağ... Bugün, tarihi değerleriyle korunan, Belediye'nin "Sokak Sağlıklaştırma Projeleri" ve "Kentsel Tasarım" çalışmalarıyla yeniden hayata dönen ilçe Ankara'nın en kimlikli bölgelerinden biri haline gelirken, Başkente yeni bir yüz kazandırmaya da aday...

Altındağ'daki Eserler Hâlâ Ayakta

Altındağ'ın bilinen tarihi Paleolitik çağlara kadar uzanıyor. Antik Çağ'ın Hitit, Lidya, Pers, Galat ve Roma uygarlıklarının yanı sıra, Bizans, Selçuklu ve Osmanlıların da izlerini taşıyor. Ankara Kalesi çevresinde büyüyen ilk yerleşmelerden kalan kültürel varlıklarıyla Altındağ, Cumhuriyet'in kurulmasından itibaren başkent olarak hızlı bir gelişim sürecine giren Ankara şehrinin tarihinin canlı tanığı olarak bugünlere uzanıyor.

Ankara Kalesi, Julianus Sütunu ve Augustus Tapınağı

Karacabey Külliyesi

Yüzyıllardır ayakta kalan Roma Hamamı, Augustus Tapınağı, Julianus Sütunu, konukları Roma ve Bizans İmparatorluklarına doğru mistik bir geziye çıkarmak için bekliyor. Otuza yakın Selçuklu ve Osmanlı dönemi camisi de tüm ihtişamlarıyla kenti süslemeyi sürdürüyor. Sulu Han ticaretiyle, Çengel Han sanayi müzesiyle, Piriç Han ise kültür ve sanat merkezi olarak Altındağ'a hayat veriyor.

Taceddin Camii ve Dergahı

Altındağ, tarihi mimari varlıkların yanı sıra, önemli düşünürlerin, sanat insanlarının da izlerini taşıyor. Hacı Bayram-ı Veli, Mimar Sinan, Cenab-ı Ahmet Paşa, ilçede bıraktıkları izlerle Altındağ'ı

GÜNCEL

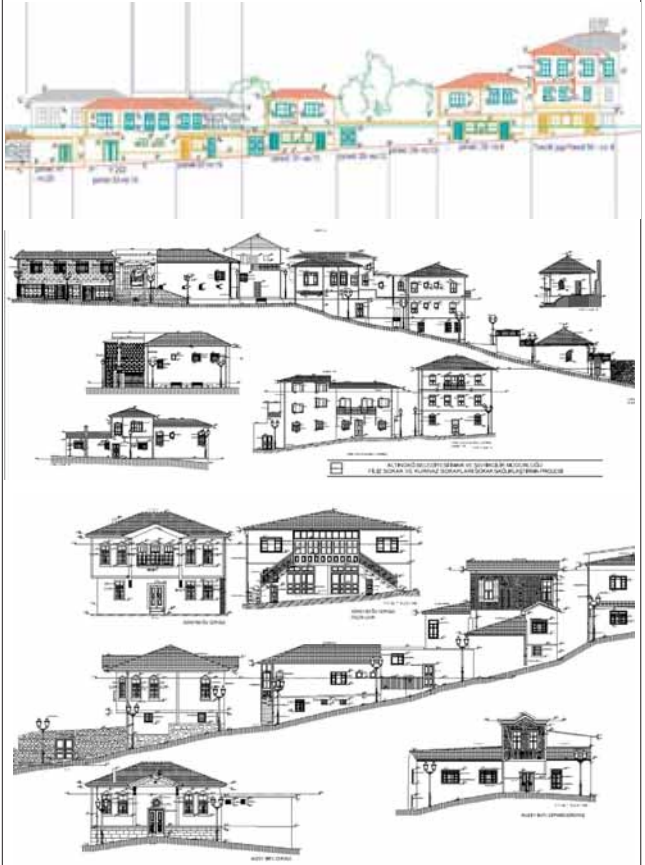
taçlandırmış önemli kişilerden birkaçı. Bu kimlikleri Altındağ bölgesi içinde somutlaştıran ve günümüze kadar ulaştıran Hacı Bayram-ı Veli Camii ve Mimar Sinan'ın izlerini taşıyan Cenab-ı Ahmet Paşa Camii en önemli eserler arasında.

Eski Ankara şehrinin kenarında, Hacettepe yakınında yer alan ve yakın zamanda restorasyonu tamamlanan Karacabey Külliyesi, vakfiyesindeki kayıtlara göre 844 H./1440 M. yılında, 13 senede tamamlanmış. II. Murat'ın Kadı Askeri olan Celalettin Karacabey İbn-i Abdullah tarafından yaptırılmış olan külliyein bir parçası da, Ankara'nın en eski tarihi eserlerinden biri olan tarihi Karacabey Hamamı. Bugün Hamamönü olarak bilinen semt, adını bu hamamdan alıyor. Karacabey İmaret Camii,

Hamamönü Mahallesi'nde Sokak Sağlıklaştırma Çalışmaları

Hamamönü Mahallesi, Ankara'da kurulan genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş günlerinin de tanığıdır. Mehmet Akif Ersoy, Milli Mücadele'ye katılmak için Ankara'ya geldiğinde, o yıllarda kentte ev bulmak çok zor olduğundan, Hamamönü Mahallesinde bulunan Taceddin Dergâhı, dergâhın şeyhi tarafından kendisine tahsis edilmiş. Taceddin Dergâhı İstiklal Marşı'nın yazıldığı mekan olarak anıtlıyor. Burası aynı zamanda Akif'in dostlarını ağırladığı, ülke sorunlarının, sanatın ve Milli Mücadele ile ilgili konuların konuşulduğu, tartışıldığı, bağımsızlık mücadelesinin odak noktalarından biriydi.

Yeni Projeler: Sankadın ve Filiz Sokaklar

Altındağ Çevresiyle Birlikte Korunuyor

Gerek tarihi ve kültürel değerleri, gerekse Başkent Ankara'nın merkezinde olması açısından özgün bir bölge olan Altındağ'da, Belediye tarafından başlatılan koruma ve iyileştirme çalışmaları şimdiden tüm bölgenin görünümünü değiştirirken, gelecek kuşaklara Ankara'nın tarihini ve kimliğini anlatan bir nitelik kazanmış.

Altındağ Belediye Başkanı Veysel Tiryakî'den alınan bilgiye göre, "Hamamönü Mahallesi" olarak bilinen bölgenin, Hacettepe Üniversitesi'nin de bulunduğu kesiminde sokak sağlıklaştırma

GÜNCEL

projeleri başlamış. Yaklaşık 85 yapının bulunduğu Dutlu, İnci, Fırın, İnanlı ve Mehmet Akif Ersoy sokaklarında sağlıklaştırma uygulamaları tamamlanmış. Hamamönü, Mehmet Akif Ersoy ile Kale'deki Can ve At Pazarı sokaklarında, tamamlanan sağlıklaştırma uygulamalarının yanı sıra, aralarında tescilli yapıların da bulunduğu 138 yapının iyileştirme çalışmaları da devam ediyor.

Mehmet Akif Ersoy Evi

Bu iki bölgeyi birbirine bağlayan Koyunpazarı Sokak, Filiz ve Kurnaz Sokaklar, Sarıca Sokak ve Sarkadın Sokak için 113 yapıyı kapsayan sokak sağlıklaştırma projelerinin ise 2008 yılı içinde tamamlanması bekleniyor. Kalekapısı ve Doğan Sokak, Berrak, Yayçeken ve Barış, Piriç, Karakaş, Ekvadını, Vardar ve Yüzbaşı, Gebze ve Göztepe sokaklarının projeleri de hedefler arasında bulunuyor.

Bölgede tek yapı ölçeğinde yürütülen restorasyonlar da yapılıyor. Belediye mülkiyetinde bulunan tescilli 12 adet yapı, bir tarihi ticaret merkezi, kümbet ve çeşmelerin restorasyonları da tamamlanmak üzere.

Çalışmalar sokak sağlıklaştırma projeleriyle sınırlı değil. Mehmet Akif Ersoy'un İstiklal Marşı'nı kaleme aldığı "Mehmet Akif Ersoy Evi" olarak bilinen Taceddin Dergâhı ve yanındaki Taceddin Camisinin, Altındağ Ankara Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nce hazırlanan ve onaylanan projesi doğrultusunda

restorasyon çalışmaları yapılmış. "Mehmet Akif Ersoy Parkı" da kentlilerin rahatça vakit geçirebileceği bir alan olarak düzenlenmiş. Bunlara ek olarak, iki meydan düzenlemesi ve bir otopark yapılmış, iki meydan, iki park ve yer altı otoparkı ile bir spor alanı projesi ise sırada.

Projeler arasında, Restorasyon Teknikleri Eğitim ve Tanıtım

Hamamönü Mahallesi'nde Sokak Sağlıklaştırma Çalışmaları

Atölyeleri'nin özel bir yeri var. Restorasyon alanında çalışan çeşitli ustalık dallarında yetişmiş eleman sıkıntısının varlığı bilinen bir gerçek. Taş, ahşap, çini, kalem ustaları gittikçe daha zor bulunuyor. Bu ve benzeri dallarda usta yetiştirmeye yönelik olarak çalışacak bir eğitim merkezi de Belediyenin bu yıl içinde hayata geçirmeyi hedeflediği projeler arasında.

Geleceğe dönük projeler arasında, sit alanlarında yaygın bir sorun olan tabela kirliliğini çözmek de hedefleniyor ve bu konuda üniversitelerle de işbirliği yapılıyor. Başlangıç aşamasında olan bir diğer proje ise, Eski Ankara Evlerinin karakteristik özelliklerini içeren ve yapısını restore etmek veya onarmak isteyenlere yol göstermeyi amaçlayan bir kılavuz hazırlanması.

Altındağ'da Köklü Değişim

Altındağ'ın zaman içinde geçirdiği değişime bakıldığında, bu çalışmaların önemi daha iyi ortaya çıkmaktadır. Yıllar içinde kentin başka bölgelere doğru gelişim göstermesi sonucunda, Ankara'nın ilk yerleşim çekirdeğini oluşturan Altındağ'da tarihi dokunun asıl kullanıcıları da yer değiştirmiş. Bu alanlar yaşanması güç, güvenliksiz ve sağlıksız kent varoşlarına dönüşmüş. Bir de üstüne tarihi yapıya bakmanın mali külfeti eklendiğinde, yapı sahipleri buralardan tamamen umudu kesmişler.

Belediye sit alanındaki uygulamalara başlamadan önce, bölgenin sorunları ve dinamiklerini saptamak amacıyla bir inceleme başlatmış. Ankara Kalesi ve Anadolu Medeniyetleri Müzesine yakın Kale Mahallesi'nin ticari ve turistik cazibesi ile Hacettepe Üniversitesi yakınındaki Hamamönü Mevkiinin potansiyelleri değerlendirilmiş. En ağır yıpranmanın, Kale ve Hamamönü Mahalleleri arasında kalan ve hiçbir gelişme dinamiği bulunmayan konut alanı olduğu belirlenmiş. Bu tespit ışığında, uygulamaların Hamamönü ve Kale'den başlatılarak arada kalan sorunlu bölgeyle birleştirilmesi bir strateji olarak benimsenmiş. Yapılan iyileştirme çalışmalarından sonra, yılların klasik imar planı ve rant oluşumu beklentisi yerini, tarihi yapıların korunarak da değerlendirilebileceği ve bu şekilde de ekonomik olarak kullanılabilirliği görüşüne bırakmış. Bu bilincin oluşmaya başlaması, tarihi dokunun yaşatılması adına proje uygulamasından elde edilebilen en önemli sonuç.

Yaklaşık 207 ha'lık sit alanları kapsamındaki 774 tescilli eserin kısa sürede eski günlerine kavuşturulması kolay olmasa da, uygulamaların bölgede turizmi canlandırması, ticareti geliştirmesi ve bu konut bölgesine çekicilik kazandırması bekleniyor. Çalışmaları izleyen dönemde, istenen sonuçların alınmaya başladığı da görülüyor. Sokak sağlıklaştırma projeleri, yapı sahiplerinin ilgisini tekrar bu alana çekmiş. Dış cephe ve sokak döşemelerinde yapılan sağlıklaştırmalar, yapı sahiplerini de iç mekanlarda tadilat yaparak konutlarını iyileştirmeye özendirmiş. Belediyenin yönlendirmesi ile yapı sahipleri, tek yapı ölçeğinde esaslı onarım ve projeli restorasyon çalışmalarına başlamışlar. Bölgede bulunan esnaf ve kullanıcıların dernekleşme çabaları da desteklenerek ortaklaşa çalışmalarla sorunlara çözüm aranıyor. Sivil toplum örgütleri ve üniversitelerin de artan ilgisi sonucunda, yıkılmaya yüz tutan eserler bu kuruluşlarca satın alınarak restore edilmeye başlanmış.

Kentsel Tasarım Planları Hazırlanıyor

İlçelerinin önemine yakışır çalışmalar yapmayı hedefleyen Altındağ Belediyesi, kentsel tasarım konusunda da özenli

planlamalar yürütüyor. Sokakların, ancak gerektiğinde taşıt trafiğine olanak verecek şekilde düzenlenmesi ve daha çok bir yaya bölgesi olması için tasarımlar yapılıyor. Bu tarih kokan ilçenin çağdaş bir koruma anlayışıyla yeniden düzenlenmesi amacıyla, asfalt yollar granit taş döşeme ile kaplanıyor, elektrik kabloları yer altına alınıyor. Kentsel mekanlara, ilçenin tarihi dokusuyla uyumlu bir görünüm kazandırılıyor. Kent mobilyaları ve ışıklandırma çalışmaları da bu anlayışla tasarlanıyor.

Sağlıklaştırma Çalışmalarında Gözetilen İlkeler

Altındağ Belediyesi'nin cephe sağlıklaştırma çalışmaları sırasında, ele alınan yapıların öncelikle taşıyıcı sistemlerindeki statik sorunlar inceleniyor. Bu yönde sorun saptanır ve yapıların iç mekanlarıyla tüm taşıyıcı sistemine müdahale edilmesi gerekiyorsa, bu sorun çözülmeyen yapıya cephe ölçeğinde müdahale edilmiyor.

Statik sorunu bulunmayan yapılarda, cephenin özgün sıvası korunup, bozulan bölgeler raspalanarak, özgün sıva ile tamamlama yapılmak suretiyle boyanıyor. Duvarlarda bozulan veya yok olan bölgeler özgün malzemeyle tamamlanıyor.

Ahşap mimari elemanlar, korunmak üzere elden geçiriliyor, temizlenip ön koruma uygulandıktan sonra boyanıyor. Deforme olmuş, yok olmuş veya kullanılamaz hale gelmiş olanlar ise özgün malzeme, form ve detaylarına uygun olarak yenileniyor.

Sokaklarda yer alan yapıların büyük bölümünde bulunan pencerelerden ya da duvarlardan dışarı çıkarılmış olan soba boruları kaldırılarak, tüm yapılarda projeye uygun yeni bacalar yapılıyor. Çatı örtüsünde kırık ve yıpranmış kiremitler değiştiriliyor, bozulmuş/taşıyıcı niteliğini yitirmiş ahşap kirişler ve kaplama elemanları, aynı kesit ve ölçülerde ön koruması yapılmış ahşap elemanlarla değiştirilerek elden geçiriliyor, yağmur olukları yenileniyor.

Ruhsatlı binaların cephelerine de sokak sağlıklaştırma projeleriyle eşzamanlı olarak müdahale ediliyor. Yüksek katlı yapıların zemin katlarında yapılan saçak uygulamasıyla, yüksek kat etkisi azaltılmaya çalışılıyor.

Sonuç olarak, son dönemde Altındağ baştan aşağı elden geçiyor ve bölge sakinleriyle işbirliği yapılarak, eskiyi gözden çıkarmadan da çağdaş bir kentsel mekan yaratabileceğinin kanıtlarını üretiyor. Altındağ'da yapılan uygulamalar kamuoyunun da yoğun ilgiyle karşılanıyor. Bu ilginin olumlu yönde değerlendirilmesiyle, Ankara'nın Kale ve Müze odaklı turizm potansiyelinin tüm sit alanlarına yaygınlaştırılarak geliştirilmesi hedefleniyor.

Kültürel mirası korumanın önemi giderek tüm toplumlarda yaygın olarak benimseniyor. Ancak neyin, nasıl korunacağı, hangi tarihsel varlıkların bizi ve tarihimizi temsil edeceği ve geçmişimizi gelecek kuşaklara aktaracağına karar vermek, kültürden kültüre ve hatta aynı kültür içindeki farklı kesimler arasında değişkenlik gösteriyor ve tartışma konusu olabiliyor.

Mahalle arasına sıkışmış küçük bir çeşmeden tutun da, görkemli bir anıta kadar, tarihsel bir varlığı neden koruyacağımıza, nasıl koruyacağımıza karar verirken, her birimizin sahip olduğu değer ölçüleri belirleyici rol oynuyor.

Bu konudaki görüşler, kültürel mirası korumanın sivil toplumun ayrılmaz bir ögesi olduğu anlayışına dayanıyor. Buna göre, koruma, içinde yer aldığı toplumu biçimlendirir ve buna karşılık olarak toplumun ihtiyaçları ve dinamikleri tarafından da biçimlendirilir. Ancak korumaya ilişkin yaklaşımlar kültürden kültüre değişmektedir. Koruma teriminin kendisinin de farklı anlamları ve alt anlamları vardır. Bazı ülkelerde koruma çok geniş bir anlam kazanır; akademik ve tarihsel araştırmalardan kültür politikalarına, planlamadan uygulamaya ve teknik müdahaleye kadar her alanı kapsar. Bazı koruma uygulamaları ise, kültürel varlıklara yönelik fiziksel bir müdahale ve iyileştirme anlamına gelir ve daha teknik bir yaklaşımı temsil eder.

Daha geniş kapsamlı bir koruma yaklaşımında bilim dünyasından, sanat alanından, sosyal bilimlerden, inanç bilimlerinden ve diğer alanlardan profesyoneller bir araya gelir; bu da korumacılığın çok-disiplinli bir konu olduğunu ifade eder. Ancak farklı uzmanlıklara sahip bu kişiler arasında her zaman çok da sağlam bir işbirliği olduğunu söylemek zordur. Genellikle

korumacılıkta, farklı profesyonellerin farklı aşamalarda

birbirlerine paralel ancak birbirlerinden bağımsız çalıştıkları görülür. Dahası, korumacı müdahaleler daha çok kültürel mirasın fiziksel yanına odaklanan, o yüzden de diğer alanlarla ilişkilerindeki bütünselliği gözden kaçıran bir niteliğe bürünmüştür.

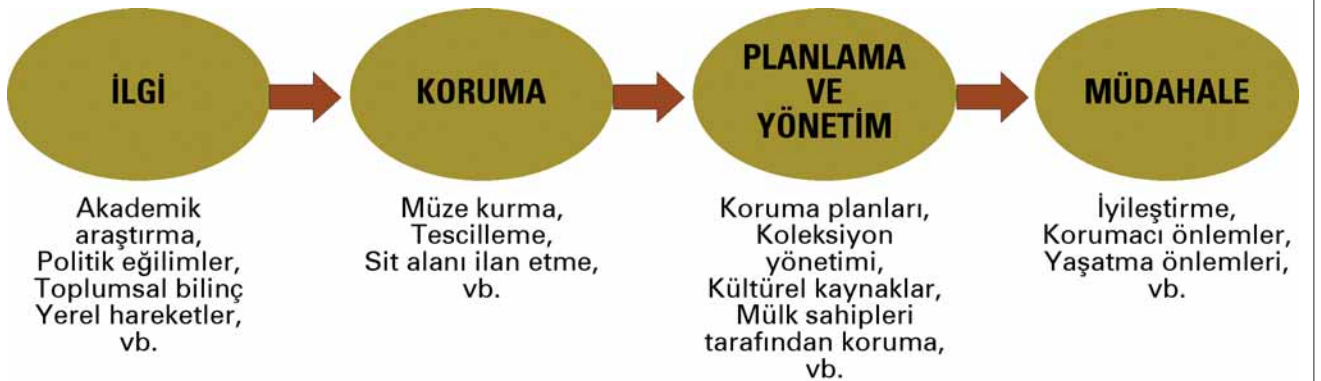
Neyi, Neden, Nasıl Kimin İçin Koruyoruz?

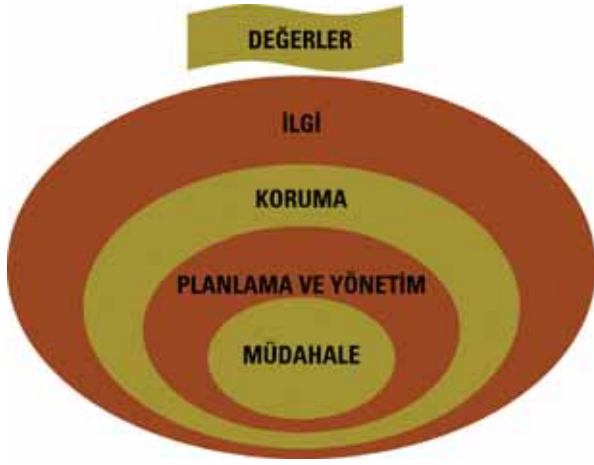
Korumacılığın geleceğine ilişkin sorunlar, kültürel varlıklarından değil, toplumun onlara verdiği anlamlardan kaynaklanır. Bir toplumun sahip olduğu tarihsel kültürel varlıklar, o toplumun insanlarına nasıl bir değer katmaktadır? Toplum için hangi amaçlara hizmet etmektedir? Bu varlıklar nasıl kullanılmaktadır? Bu sorulara verilecek cevaplar, korumanın gerçek nedenini oluşturur ve kültürel mirasa atfedilen değer ve anlamın gerçek kaynağına işaret eder.

Korumanın Üç Boyutu

Bir tarihsel varlığın korunmasında üç temel boyuttan söz edilebilir:

- **Kültür varlığının fiziksel durumu:** Malzemenin ve yapısal sistemlerin durumu, bozulma nedenleri ve mekanizmaları, olası müdahale yöntemleri, iyileştirmenin uzun ömürlü olup olmayacağı gibi.
- **Kültür varlığıyla ilgili yönetimsel konular:** Eldeki kaynaklar ve kullanım biçimleri, fonlar, nitelikli insan kaynağı, teknoloji, siyasal ve yasal düzenlemeler, mülkiyet sorunları gibi.
- **Kültürel ve toplumsal değerler:** Herhangi bir tarihsel varlığın neden ve kimler için anlamlı olduğu, kimin için korunacağı, yapılacak müdahalenin kimleri etkileyeceği, insanlar tarafından nasıl algılanacağı gibi.

Geleneksel korumacılıkta ağırlıklı olarak birinci boyuta, başka deyişe fiziksel korumaya odaklanılır. Yapıların ve malzemenin çürüyüp bozulması konusunda gerçekten de yeterli ve gelişmiş bilgi birikimine sahibiz. Kültürel mirasın yönetimi konusunda da, görece etkili hukuki ve ekonomik düzenlemeler geliştirilmiştir. Ancak bu boyuttaki çalışmaların çoğu da, mülkiyet hakları ve finansman konularına odaklanmaktadır. Korumacılığa toplum ve kamu yararı açısından yaklaşan ve kaynak yönetiminin karmaşık yapısı üzerinde duran çalışmaların sayısı oldukça azdır. Aynı şekilde, kültürel varlığın tarihsel ve estetik değeri, gelecek kuşaklara aktarılmasına ilişkin sorumluluk, somut kültürün toplumsal işlevleri, doğal çevrenin korunmasına ilişkin gerekçeler gibi zengin bir söylem birikimine sahibiz. Ancak, bu birikimin korumacılıkta yeterince kullanıldığını söylemek zordur. Her ne kadar antropoloji, ekonomi, psikoloji ve felsefe gibi bilimlerin verileri bize, koruma sürecinde kullanabileceğimiz çok sayıda yöntem sunmaktaysa da, bunların kültürel mirasın korunmasına nasıl uyarlanabileceğine ilişkin çalışmalar çok enderdir. Aslında, korumacılık konusundaki çalışmaların büyük çoğunluğu hâlâ, yapı malzemelerinin çürümesi gibi fiziksel koşullara ilişkin sorunların nasıl aşılacağı konusuna yoğunlaşmakta, toplumsal boyutu ihmal etmektedir.

Her koruma girişimi, bir kültürel varlığa atfedilen değer, o varlığın ortamı, eldeki kaynaklar, yerel öncelikler ve benzeri etkenler tarafından belirlenir. İyileştirme ve müdahale kararlarını, fiziksel çürüme kaygıları belirlemez. Yukarıda sayılan üç boyutu bütünleştiren yöntemler hakkında bilgi birikiminin eksikliği, bunları birleştirmeyi ve değerlendirmeyi zorlaştırır. Oysa korumanın teknik olmayan öğelerini, çağdaş toplumda üstlendiği rolü, sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel mekanizmalarını doğru anlayamaz ve uygulayamazsak, kültürel korumanın toplum gündemindeki yerini zayıflatmış oluruz.

Bugün dünyamızda yerelden küresele doğru akan sürekli değişimden koruma da payını almaktadır. Toplumsal ve kültürel değişim şiddetini artırdıkça, kültürel mirası değişime karşı bir fren olarak gören ya da değişimi yönlendirmenin bir aracı olarak kullanmak isteyenlerin sayısı çoğalmaktadır. Aslında, tarihsel miras, insanın kültürünün, yaratıcılığının ve sanatının beslendiği temel kaynaktır. En azından, günümüzde kültürel mirasın korumanın önemi giderek daha da fazla benimsenmektedir. Ancak, korumacılık da dünyamıza egemen olan değişim rüzgarlarının dışında değildir. Çağımızda kültürel miras da artık, değişmez anlamlar taşıyan durağan nesnelere topluluğu olmaktan çıkmıştır. Bu açıdan bakıldığında, kültürel korumacılık, ileri derecede siyasal anlamlar taşıyan, çok sayıda ekonomik, siyasal ve kültürel süreçlerin içiçe geçtiği toplumsal bir sürece dönüşmüştür.

Özetle, kültürel koruma sosyal bir inşadır, başka deyişle zamana ve mekana bağlı sosyal sürecin bir sonucudur. Kültürel varlıklar artık, sadece sahip oldukları iç değerleri ve özgünlükleriyle ele alınamaz; toplumsal ortamdaki süreçlerden etkilenen insanların ve kurumların verdiği bilinçli kararlarla ve söze dökülmeyen değer yargılarıyla "miras" olarak kabul edilirler. Onlar kültürün değişmez ve sabit yansımaları değil, kimliği, erki ve toplumu üreten ve yeniden üreten araçlardır.

Değer, Atfedilen Değer ve Kültürel Anlamlılık

Değer ölçüleri ve değer atfetme davranışı, korumacılığın vazgeçilmez bir niteliğidir. Kültür varlıklarının farklı bireyler ve farklı insan toplulukları için farklı anlamları ve yararları vardır. İnsanların sahip olduğu değerler, bazı şeylere ötekilerden daha fazla anlam atfetmeyi ve o nedenle de bazı nesne ve mekanları "kültürel miras" olarak tanımlamayı sağlar. Korumanın nihai amacı bir ögeyi kendi hatırına korumak değil, o mirasın temsil ettiği değerleri sürdürmek ve biçimlendirmektir. İyileştirme ve onarma bu amaca hizmet eder. O halde bu sonucu elde etmek, yani bir varlığı, ondan yarar sağlaması beklenenler (genç kuşaklar) açısından anlamlı kılmak için, o kültürel mirasa kimlerin neden ve nasıl değer atfettiğini bilmek gerekir.

Değerler; estetik, dinsel, siyasal, ekonomik gibi kategoriler altında toplanabilir. O halde korumacılar, maddi kültür varlıklarıyla birlikte duyguları, anlamları ve işlevleri de yönetmek durumundadırlar. Bir eserin kültürel miras olarak tanımlanması, insanların onu nasıl andıkları, onun için ne düşündükleri ve geçmişini ve onun somut örneklerini ne amaçla kullanmak istediklerine bağlıdır. Nesnelere, binalara ve alanlara, kişilerde

ya da insan topluluklarında çağrıştırdığı öyküler, bu varlıklara atfedilen değerlere ilişkin ipuçları verir. Bir eserin tarihsel miras olarak tanımlanması, onu diğer eserlerden ayırt eden bir değer yargısına dayanır ve bu tanımlama, ona yeni bir anlam ve değer katar. Böyle bir tanımlama aynı zamanda, insanların ya da kurumların, o eserin korunmaya değer olduğuna, gelecek kuşaklara aktarılması gerektiğine, kendilerine ve geçmişlerine ait olduğuna dair inançlarını ifade eder.

Tarihsel miras; ekonomik, siyasal, kültürel, manevi, estetik gibi farklı önceliklerle değerlendirilir ve bunların her biri çeşitli idealleri, ahlak anlayışlarını ve anlamlandırmaları temsil eder. Bu farklı değerlemeler farklı koruma yaklaşımlarını da beraberinde getirir. Örneğin, tarihi bir evin, geçmişinde yaşanmış öykülerden yararlanılarak bir eğitim işlevi göreceksse, bu evin hedef kitlesi de yerel öğrenciler ve yerel topluluklar olacaktır. Evin geçmişiyile ilgili öyküler, ait oldukları toplumun kimliğini güçlendirmeye yarayacaktır. Öte yandan, aynı ev ekonomik değer yaratmak amacıyla korunmak isteniyorsa, bu mekana gezginleri çekmeyi ve gelir elde etmeyi amaçlayacaktır. O zaman koruma uygulaması, evin çevresinde otoparka, hediyelik eşya dükkanına, ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılayacak mekanlara öncelik verecektir. Koruma stratejisi, okul öğrencilerine bir eğitim olanağı yaratmak yerine, tanıtımı iyi yapılan ve pazarlanan bir mekana dönüşecektir. Bu yaklaşımlardan biri diğerinden daha iyi ya da daha uygun değildir; uygunluk ölçütü, korumada taraf olanların (uzmanlar, yöneticiler ya da hükümet gibi) önceliklerine bağlıdır.

Her koruma kararı (bir tarihsel varlığın nasıl temizleneceği, yapısının nasıl güçlendirileceği, hangi malzemelerin kullanılacağı gibi), o yerin nasıl algılanacağını, nasıl kullanılacağını ve geleceğe nasıl aktarılacağını da belirler. Koruma uygulamasında, istediğiniz kadar, "en az düzeyde müdahale" ya da "dönüştürme" yahut da "özgünlük" gibi söylemler kullanın, tarihi mirasa yapacağınız her müdahale kararı, bir dizi anlam ya da değere öncelik verecektir. Örneğin, arkeolojik bir alanı korurken, bir katmanın yapısını güçlendirmeye karar verebilirsiniz ya da kazıları sürdürerek alt katmanları da sergilemek isteyebilirsiniz. Verilen karar doğrultusundaki uygulama biçimi, ziyaretçilerin alandaki yaşantılarını, mimari öğeleri nasıl yorumladıklarını ve değerlendirdiklerini etkileyecektir. Karar aynı zamanda korumacıların da, o yapıyı nasıl yorumlayıp ona ne değer verdiklerini gösterecektir.

Değer yargıları siyasal kararları da etkiler. Bir kamu kurumu düşünün ki, tescillenmiş eserlerin yönetiminden sorumludur; bu

amaçla envanter yapar ve bu eserleri korumak için kamu kaynaklarını kullanır. Karar sürecinde farklı değer yargıları devreye girecektir. Farklı kültürel ve siyasal gruplar, kendilerine ait anıların ve ifade biçimlerinin devletin korunması altına alınmasını sağlamak için baskı yapacaklardır. Dahası, ekonomik kaygılar da öne çıkacak, gelir getirecek eserler daha fazla korunmaya değer kabul edilecek, daha fazla tahsisat alacaktır.

Bu örnekler, ister korumacı, ister sosyal bilimci ya da halk ve politikacı olsun, korumayı insanların değer ölçülerinin yönlendirdiğini göstermektedir. Koruma sürecinde, korunan eser tarafından temsil edilen değerler, sadece korunmakla kalmaz aynı zamanda dönüştürülür. Eser yeniden tanımlanır, bazen yeni değerler yaratılır.

Özetle;

Kültürel miras çağdaş toplumlarda önemli bir işleve sahiptir. Koruma da, yalnızca teknik bir eylem değil, çok sayıda sosyal süreçlerle biçimlenen sosyal bir eylemdir. Korumacıların sivil toplumu gözardı etmemeleri ve geleceğin korumacılarını bu bakış açısıyla yetiştirmeleri gerekir.

Değer ve atfedilen değer, kültürel mirası anlamada ve kaderini tayin etmede son derece önemli bir etkidir. Kültürel mirası, toplumlar ve toplumları oluşturan farklı gruplar inşa eder ve onda anlam bulur. Ayrıca kültürel mirasın korunması birçok disiplinden ve bilgi birikiminden yararlanmalıdır. Kültür bir nesnelere dizisi değil, bir süreçtir. Koruma da kendi başına bir sonuç değil, sonuç almak için bir araçtır. Yaratıcıdır ve insanların, kurumların ve halkın değerleri tarafından yönlendirilir. Kültürel mirasa, durağan bir ürün gibi değil, sosyal ilişkiler, süreçler ve toplumun her kesimi arasındaki müzakerelerle yaratılan ve yeniden yaratılan bir varlık olarak yaklaşmak gerekir.

Müzakere ve karar süreçleri, kültürel mirasın toplum için ne anlama geldiğini anlamak için kilit öneme sahiptir ve genellikle bu alanda geniş sosyal katılım gereklidir. Korumayı gerçekleştirirken, farklı değerleri hesaba katmalı, kültürel mirasın korunmasının sivil toplum için verimli bir rol üstlenebilmesi için müzakereleri etkili biçimde yönetebilmelidir.

Kaynak:

Avrami, E., Randall M., de la Torre M. (2000). Values and Heritage Conservation, Research Report, The Getty Conservation Institute, Los Angeles.

Endülüs İzlenimleri:1

Lizbon

Geçtiğimiz ay, bir dost aile ile birlikte Portekiz ve İspanya'nın güneyine; "Endülüs"e gittik. "İstanbul – Lizbon – Cordoba – Granada – Sevil – Lizbon – İstanbul" duraklarını içeren bir haftalık programımızda, görülmesi planlanan yerlerin başında da, giriş biletleri haftalar öncesinden ve İnternet üzerinden alınmış "Elhamra Sarayı" geliyordu. Sarayın yeni sahibi İspanyollar, ziyaretçileri "çat kapı" kabul etmiyorlar! Mutlaka önceden rezervasyon yapılmasına göre bir sistem kurmuşlar, salt bu amaçla bir de web sitesi kurulmuş: www.alhambra-tickets.es Bu yüzden bütün gezi trafiği, biletin üzerinde yazan tarih ve saatte Saray'a girebilmek için Granada'da bulunacak biçimde düzenlendi. İlk durak Lizbon'du...

İstanbul – Lizbon benzerliği

Portekiz'in başkenti ve en büyük şehri Lizbon, "Büyük Lizbon" altbölgesinin belediyelerinden biri olup, Atlantik Okyanusu kıyısında, Tejo Nehri'nin oluşturduğu bir halıç üzerine kurulu. Gerek coğrafi açıdan gerekse kültürel varlıklarına yaklaşımları açısından İstanbul ile arasında büyük benzerlikler var. Her şeyden önce o da İstanbul gibi 7 tepe üzerine kurulu ve ortasından geçen suyla ikiye bölünmüş. Onun da tarihi İstanbul gibi köklü. Neolitik çağdan başlayarak Roma İmparatorluğu'na, Roma'dan Endülüs dönemine, Ortaçağ'da Portekiz İmparatorluğu'na evsahipliği yapan şehir, tıpkı İstanbul gibi hep "ele geçirilmek" istenerek çeşitli kuşatma ve işgallere de uğramış... Lizbon'da da şehrin mimarisini derinden etkileyen yangınlar, (1531 ve 1755'te) yaşamı tümüyle kesintiye uğratan iki büyük deprem olmuş. "Fado" denen acılı türkülerin de bu coğrafyadan çıkması boşuna değil!

II. Dünya Savaşı sırasında casusların uğrak yeri olan Lizbon, 1910'da Portekiz Cumhuriyeti'ni kuran darbeye sahne olurken, 1974'de Estado Novo rejimine son veren kansız askerî darbe de

aynı yerde yapılmış. 1994 yılında Avrupa Kültür Başkenti, 1998'de Expo '98'in evsahibi olan Lizbon; Portekiz'in 2004'te Avrupa Birliği'ne girmesinden sonra kaderi değişip, yüzü gülen bir şehir olmaya başlamış. 1999 yılında Lizbon'da yapılan AB zirvesinde, AB ekonomisini yeniden yapılandırmayı ve bilgi çağına uyarlamayı amaçlayan o çok önemli antlaşma da bu şehrin adıyla anılıyor: "Lizbon Stratejisi"!

Gülbenkian Müzesi niçin Lizbon'da?

Lizbon – İstanbul benzerliğinin bir tezahürü de Gülbenkian Müzesi'nin orada olması! "Bay Yüzde beş" diye de anılan ünlü petrolcü, uluslararası iş adamı ve sanat koleksiyoncusu Kayseri Talas asıllı bir ailenin İstanbul'da doğan oğlu Kalust Sarkis Gülbenkian, Lizbon'u İstanbul'a çok benzettiği için ömrünün son

Belem Kulesi, Lizbon - Cephe detayı

yıllarını orada geçirmiş, 1955'te orada ölmüş. Kurduğu Vakıf, vasiyeti gereği onun İstanbul'da açmak istediği müzeyi de -bir rivayete göre "çok vergi istendiği" için-, İstanbul yerine yine Lizbon'da açmış. Biz de İstanbul'a dönmeden önce son olarak bu müzeyi gezdik. Tarihiçi Prof. Ethem Eldem'in, 28 Mayıs 2006 tarihli Hürriyet gazetesinde Emel Armutçu'ya verdiği röportajda da belirttiği gibi "oldukça eklektik" olan ve "Mısır, İslam, Mezopotamya, Grekoromen, Ermeni, Uzakdoğu'dan her türlü eseri ve objeyi içeren" bu koleksiyonda "tutarsız da görünse, belirgin üç kategori var: Aile kökenini belirginleştiren Ermeni dini objeleri, Anadolu Osmanlı İslam objeleri ve sonradan girdiği ve parçası olduğu Avrupa toplumunun eserleri". Müzede

"Art Nouveaux" stilindeki cam eserleriyle ünlü René Lalique için bir özel bölümün yanı sıra, gastronomi meraklıları için de Avrupa saray ve kentsoylularının yemek kültürünü yansıtan hayli ilginç, hayli "görülmedik" parçalar var. Bu müzeyi İnternet üzerinden görmek isteyenler için adres şu: www.museu.gulbenkian.pt

Lizbon'un sokakları

Lizbon'un sokakları adeta birer açıklıya çini müzesi! Çinilere en

Belem Kulesi'nden Tejo Nehri ve Okyanusa bakış

Belem Kulesi- İskelerinin çalışma mekanizmasını gösterir pano

çok eskiden kalan yapıların dış cephelerinde rastlanıyor. Bu arada kaldırım taşları da olağan dışı. Lizbon'da cadde, sokak, alt ve üst geçit, tren istasyonu ve hatta yakın zamanlarda inşa edilmiş metro istasyonu peronları dahil, üzerine basılan ne varsa siyah - beyaz, parlak, mozaiği andıran, üç santime beş santim boyutundaki taşlarla kaplı. Siyah beyaz olmasının nedeni de kaplama yapılırken aynı zamanda çeşitli desenlerle süsleme de yapılması. Ancak, göze son derece hoş görünmekle birlikte özellikle şehrin yabancı kullanıcıları, çok kaygan olduğu için bu taşlardan yakınıyor, gezi bilgi kaynaklarında Lizbon'a ilk kez gideceklere "ayaklarınıza çok rahat ve yere sıkı basan ayakkabılar giyin, yokuşlara dikkat edin" diye uyarılarda bulunuyorlar. Sokaklarda o kadar da göz okşayıcı olduğu asla söylenemeyecek olan "grafitti" bolluğu da dikkat çekiyor. Sokaklar bar, kafe ve fado evleri ile dolu. Sonuncusu bizim Urfa'yı çağırıştırıyor...

28 No'lu Tramvay ve Belem

Lizbon, toplu taşımacılığın her türlüünü bir arada hizmete sunuyor. Hayli eskimiş olmakla birlikte işlerliğini koruyan bir tramvay ağı da var. Özellikle tarihi kent merkezinde tur atan "28 No'lu Tramvay" çok ilgi çekiyor. 7 tepeli şehrin yüksek noktalarına çıkarken bu tramvaylar "asansör" adını alıp

Belem Kulesi'ne giriş - Soldaki iskele açılıp kapanıyor

Belem Kulesi - İskele panosu ve panoda açılanan bucurgat.

işlevlerini sürdürmeye devam ediyorlar... 3 adet füniküler de toplu taşıma ağına dahil... Taksilere gelince Avrupa'nın en ucuzu.

Lizbon'un muhakkak görülmesi gereken yerlerinden biri de yine tramvayla (15 numara!) gidilmesi daha yaygın olan Belem mahallesi. Burada Belem Kulesi ile 1502 yapımı Jeronimos Manastırı en çok ilgi çeken iki yapı. Lizbon limanının en uç noktasındaki Belem Kulesi, Vasco de Gama'nın keşfe çıkarken karadan ayrıldığı son nokta olarak da biliniyor ve kule de manastır da UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesinde yer alan, Portekiz'deki 13 kalemden biri. Belem için İnternet'te ayrıntılı bilgiler şuralarda: www.mosteirojeronimos.pt/tr.wikipedia.org/wiki/Belém_Kulesi

Sintra

Lizbon'daki ikinci günümüzde yine UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'nde yer alan "Sintra"ya gidildi. Sintra için "çok iyi korunmuş bir dev açık hava müzesi" de denebilir. Portekiz'liler Sintra'nın "Peri masallarındaki saraylarla noktalanmış mistik tepeleri ve cömertçe inşa edilmiş villalarına" yüzyıllardır ilgi çektiğini vurgularken (www.golisbon.com), UNESCO da onu neden listeye aldığını şöyle (Bkz.whc.unesco.org/en/list/723) açıklıyor:

"Sintra 19. yüzyılda Avrupa Romantik mimarisinin ilk merkezi olmuştur. II. Ferdinand harap bir manastırı bir kaleye dönüştürürken, Gotik, Mısır, Magribi ve Rönesans unsurların kullanımında ve yerel ve egzotik nadir ağaç türlerini bir arada öğüten parkta bu duyarlılık sergilenmiştir. Onu çevreleyen şerit içindeki diğer incelikli yapılar da bu çizgiyi korumuş, böylece parklarıyla, bahçeleriyle eşsiz bir birleşim yaratırken, Sintra, Avrupa'daki peyzaj mimarisinin gelişimini de etkilemiştir."

Lizbon'da da, Sintra'da da Endülüs izlerini görmek mümkün ama onları paylaşmayı bir sonraki sayıya bırakalım...

Lizbon'un desenli kaldırım taşları- Daha doğrusu mozaikleri. Arkada şehir son büyük depremden sonra yeniden planlayan Marques de Pombal'ın adı verilmiş metro istasyonu girişi

Aynı taşların ne kadar kaygan olduğunun da resmidir!

Lizbon- Sintra - Peri masallarındaki saraylardan biri...

Sintra'da bir Endülüs çeşmesi...

Lizbon - Sintra - UNESCO'nun çok önemseydiği yapılardan; "Saray"... Dış görünüş ve iç avlulardan biri. Burada da Endülüs mimarisinin bütün özellikleri zamana ve kimlik değişimlere rağmen iyi direnmiş...

Lizbon- Sintra - Bu işçilerin sokak sergisine eklenen heykelleri yerine yerleştirmeye çalışırken, yüzlerindeki görülmeye değer o "saygılı ve endişeli ifade" bu makine ile ne yazık çok az saptanabildi!

Haberler

HABERLER

BOYABAT'IN TARİHİ DERİNLEŞİYOR

Günümüze kadar, eldeki yazılı kaynaklara dayanılarak Boyabat'ın tarihinin, Kale'nin tarihi ile bağlantılı olarak M.Ö 600–700 Paflagonyalılar dönemi ile başladığı bilinmekteydi. Ancak . Boyabat Belediye Başkanı Mehmet Ermiş'ten alınan bilgiye göre, "2002 yılında Boyabat-Sinop tünelli yol çalışmaları esnasında Çulhalı Köyü sınırları içerisinde ortaya çıkan Kovuklu Kaya'da çıkan tarihi mekânda yapılan çalışmalar sonucunda, Boyabat'ın tarihinin M.Ö 4500'lü yıllara uzandığı" saptanmıştır. Başkan Ermiş kazı sonuçlarını şöyle anlatıyor: "Sinop Müze Müdürlüğü denetiminde İstanbul Üniversitesi arkeologlarından Doç. Dr. Şevket Dönmez ve Sinop Müzesi arkeologu Fuat Dereli tarafından yürütülen kazı sonunda, Kovuklu Kaya da Kalkolitik çağa (M.Ö 4500) ait bulgular ele geçmiştir. Yapılan kazıda aynı zamanda M.Ö 3000–3200 tarihlerine ait bir Tunç Atölyesi de tespit edilmiş, bu atölyede bulunan taş kalıplarda; mızrak ucu, hançer vb. kesici aletlerin yapıldığı ortaya çıkarılmıştır. Çulhalı

köyü Kovuklu Kaya höyüğü'nün İlk Tunç çağında Boyabat çevresindeki en önemli yerleşim yerlerinden biri olduğunu anlaşılmıştır. Bu tarihi çalışma, ilçemizin tarihini M.Ö 4500 yıllarına kadar derinleştirmiştir."

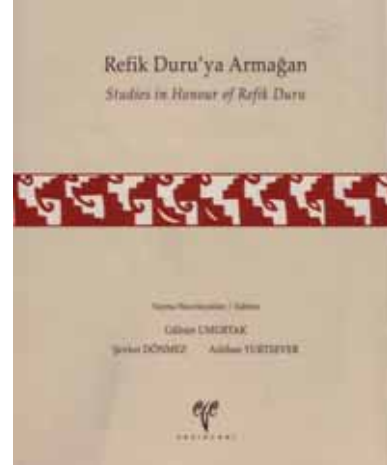
Boyabat Kalesi

Boyabat ilçe merkezinde bulunan ve MÖ 6-7. yy'da Paflagonyalılar tarafından yapılmış olan Boyabat kalesi de, "Boyabat Kalesi Restorasyon ve Çevre Düzenleme" projesi sonucunda Boyabat Belediyesi tarafından onarılarak turizme açıldı. Uygulama sonucunda Helenistik Roma ve Bizans dönemine ait eserler ortaya çıkmış, turizm hizmetine sunuldu.

2700 yıllık tarihi bir eser olan Boyabat kalesi eski kesinti, oyma ve tünelleriyle, tarih boyunca yapılan çeşitli ilavelerle değişiklikler geçirmiş, kale surları ve burçlarının tahminen 750

yıl önce, Selçukların son zamanlarında veya Osmanoğulları'nın ilk zamanlarında değişiklik geçirdiği saptanmıştır. Surlar, burçlar ve önündeki hendek ile iç kısmındaki su deposunda kullanılan tüm malzeme bir Türk-İslam eseri olduğunu göstermektedir. .

Boyabat Kale Tünelleri (Yer altı Şehri): Kale içinde tümüyle anakayaya oyularak yapılmış, kaya tünelleri, ilçe merkezinde Kale'nin üzerine kurulduğu kaya kütlesi içerisinde yer almaktadır. Halk arasında Çırabozan diye adlandırılan 3,5 mt. eninde ve yaklaşık 3 mt. Yüksekliğinde, 299 basamaklı, 110 mt. uzunluğunda olan ana tünele bağlı, ancak ana tünelden daha küçük değişik yönlerde 250 basamaklı tali tünellerden oluşmaktadır. Korunma ve barınma amacı ile kullanılan tünellerin büyük bir bölümünde yapılan temizlik, aydınlatma ve restorasyon çalışmaları sonucunda mekan, turizm hizmetine sunulmuş, diğer bölümlerde çalışmalar devam etmektedir.

REFİK DURU'YA ARMAĞAN

Arkeoloji alanında yaptığı önemli kazı çalışmalarıyla, bu alanın öncü isimlerinin başında gelen Prof. Dr. Refik Duru adına yayınlanan, dostları ve meslektaşlarının çeşitli anı ve inceleme yazılarından oluşan Refik Duru'ya Armağan kitabı okurlarıyla buluştu. Gülşüm Umurtak, Şevket Dönmez ve Aslıhan Yurtsever'in editörlüğünde hazırlanan ve resim ve çizimlerle de desteklenen kitap, arkeoloji alanındaki önemli araştırmaları bir araya getirmesi açısından da önem taşıyor.

Anadolu medeniyetlerini, yaptığı araştırma ve kazı çalışmalarıyla ortaya çıkaran önemli bilim insanlarından biri olan Prof. Dr. Refik Duru'nun katkılarına bir tür şükran borcu olarak gerçekleştirilen kitapta, Duru'nun kazı alanlarında kurduğu dostluklar da yer alıyor. Gaziantep Bölgesindeki Tilmen ve Gedikli-Karahöyük kazısı, Burdur-Antalya Bölgesi Kuruçay kazısı, Höyücek kazısı ve

HABERLER

Antalya Bademağacı kazısı sırasında gelişen dostluklar ve paylaşımlar okuyucuya aktarılıyor.

Ege Yayınları tarafından 2007 yılında yayınlanan 289 sayfalık kitapta, Duru'nun hayatına yakından tanıklık etmiş olan ÇEKÜL Vakfı Başkanı Metin Sözen'in de bir yazısı bulunuyor. Metin Sözen yazısında yakın dostunu şu cümlelerle anlatıyor: "Onun varlığında, iz bırakan kimlikleri ve onların yarattığı ortamları doğru belirlemek, dünü bugüne bağlamayı da kolaylaştırır. Onun yaşamında bilgiye dayalı saygının hep egemen olması, aldığı mirasın niteliyle ilgilidir. Onun yaşam öyküsünü yakından izleyenler, günümüzün yaygın kültüründen uzak bu 'özverili çalışmaların', büyük bir sabrın ve sürekliliğin ürünü olduğunu bilirler."

Prof. Dr. Refik Duru'nun kitaplarından bazıları ise şunlar:

Kuruçay Höyüğü Kazıları. 1978-1979 Çalışma Raporu, Anadolu Araştırmaları-Ek Yayın 2, İstanbul, 1980

Kuruçay Höyük I. 1978-1988 Kazılarının Sonuçları. Neolitik ve Erken Kalkolitik Çağ Yerleşmeleri, Ankara, (TTK Yayınları V. Dizi, sa. 44)

Kuruçay Höyük II. 1978-1988 Kazılarının Sonuçları. Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı Yerleşmeler, Ankara (TTK Yayınları V. Dizi, sa. 44), 1996

Unutulmuş Bir Başkent – Tilmen. İstanbul, 2003

EUROPA NOSTRA ALLIANOİ'Yİ KURTARMAK İÇİN EXPO 2015'E BAŞVURUYOR

Yortanlı Barajı'nın devreye girmesiyle sular altında kalacak olan Allianoi için umutlar tükenirken, kültürel mirasın korunmasıyla ilgili en etkili uluslararası kuruluşlardan biri olan Europa Nostra'nın girişimini duyuran Basın Bülteni'ni okurlarımızın dikkatine sunarız.

"Hague, 29 Subat 2008 – Tarihi mirasın korunmasıyla ilgili 250 Avrupa kuruluşunu temsil eden Avrupa Pan-Federasyonu Europa Nostra, Uluslar arası Fuarlar Bürosu Sekreteri Vicente González Loscertales ve İzmir Valisi Cahit Kıracı'ya, tarihi kent Allianoi'nin korunmasını sağlamak üzere müdahale etmeleri konusunda başvuruda bulundu.

"Türkiye'nin batısında, İzmir yakınlarında bulunan Allianoi, bilinen en büyük ve en iyi korunmuş, halen şifalı termal sulara sahip tarihi tedavi merkezlerinden biri olarak görülmektedir. Helenistik çağdan başlayarak 11. yüzyıla değin önemli bir tedavi merkezi olarak bilinen, İmparator

Hadrian (M.S. 117-138) zamanında zirveye ulaşan ünüyle Allianoi'nin tarihi neredeyse on beş yüzyıla yayılmaktadır. Allianoi'nin emsalsiz arkeolojik değeri, 2001 yılında Kültür Bakanlığı Doğal ve Kültürel Mirasın Korunması'ndan sorumlu İzmir Koruma Kurulu tarafından da kabul edilmiş ve Allianoi "A Sınıfı Korunması Gerekli Arkeolojik Alan" ilan edilmiştir.

Bununla birlikte, eğer derhal bir önlem alınmaz ve Türk yetkililer 2007 yazında inşaatı tamamlanan Yortanlı Sulama Barajının kapaklarını kapatmaya karar verilerse, bu istisnai arkeolojik sit sular altında kalacaktır. Europa Nostra'nın bugünkü başvurusu daha önceleri bu konuda pek çok Türk uzman ve dernekleri, Avrupa Birliği kuruluşları ve içlerinde Europa Nostra, EAA ve ICOMOS'un da bulunduğu uluslararası koruma kurullarının yapmış oldukları uyarı ve başvuruları izlemektedir.

"İzmir "Herkes için Sağlık" temasıyla EXPO 2015'in adayları arasında bulunmaktadır. Bu bağlamda, Türk Hükümeti'nin tarihteki en önemli tedavi merkezlerinden birini yok etmekle sonuçlanacak bir planı uygulaması, olayı daha da müessif ve kabul edilemez kılmaktadır. Oysa EXPO 2015 Allianoi'yi kurtarmak için önemli fırsatlar ve gerekli kaynakları da sağlayabilir. Şimdiye dek sit alanının sadece %20'si gün ışığına çıkarılmıştır. Bu açıdan Allianoi, ortak Avrupa tarihimiz ve kültürümüz açısından paha biçilmez bilgi kaynağı oluşturmaktadır. Bu nedenle Europa Nostra daha fazla gecikme olmaksızın, alanın uygun bir biçimde kazılması ve belgelenmesi konusuna dikkat çekmektedir.

HABERLER

“Europa Nostra’nın daha önce Türk hükümetine gönderdiği mesajlarda da vurgulandığı gibi, Alliano kültür ve sağlık turizmi açısından çok nitelikli bir hedef oluşturmakta ve bu konuda büyük potansiyel taşımaktadır. Alanın yerel nüfus için getireceği tartışılmaz yararlarının, etkin ömrü 50 yıldan fazla olmayacak bir sulama barajı ile karşılaştırıldığında, çok daha fazla ve önemli olduğu aşikardır. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınma için bölgede alternatif bir planın karşılaştırmalı olarak ele alınması son derece gereklidir.

“2006 yılında Türkiye Kültür Bakanlığı tarafından kurulan Özel Bilim Kurulu alanın sular altında kalmasından önce, sit alanının toprak bir duvarla korunması veya arkeolojik alana ait en önemli strüktürlerin başka bir yere taşınması gibi bir dizi alternatif koruma önerisi getirmiştir. Bu önerilerin henüz hiçbiri uygulanmamıştır, ancak Europa Nostra onay verildiği takdirde bunların uygulanması için hala biraz zaman olduğuna inanmaktadır.”

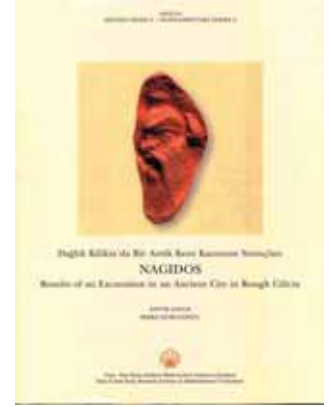

DAĞLIK KLİKYA’DA BİR ANTİK KAZININ SONUÇLARI: NAGİDOS

Antik Çağ’da Dağlık Kilikia’da bir liman kenti olan Nagidos, Mersin İli, Bozyazı sınırları içinde Anamur’un 10 km. doğusunda yer almaktadır. Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Başkanı Prof. Dr. Serra Durugönül başkanlığında 1998-2002 yılları arasında Nagidos’ta gerçekleştirilen arkeolojik kazılar ve yüzey araştırmalarından elde edilen verilerle ilgili değerlendirmeler, Suna – İnan Kırış Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yayınları arasında çıkan, Dağlık Kilikia’da Bir Antik Kent Kazısının Sonuçları, Nagidos başlıklı bir kitapta toplandı. Kazının ve yayının önemi, şimdiye kadar bu bölge hakkındaki bilgilerin çok yetersiz olması ve bu yayın ile Doğu Akdeniz arkeolojisine birçok yeni verinin ve bilimsel değerlendirmenin

sunulmuş olmasıdır.

Mersin Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Araştırma Görevlisi Erkan Alkaç’ın verdiği bilgiye göre, kitapta, Nagidos’un “Coğrafi–Topografik Özellikleri ve Tarihi Gelişimi”, “Mimarisi”, “Nekropelleri”, “Seramikleri”, “Heykelcikleri”, “Sikkeleri” ve “Sonuç”tan oluşan toplam yedi bölüm bulunuyor. Tarsus gibi coğrafi olarak daha uzakta olan diğer Kilikia yerleşimleri ile karşılaştırmaların yanı sıra, Akdeniz ve Ege kentleriyle de benzerlikler ve farklılıklar üzerinde duruluyor. Ayrıca Nagidos’un seramik amphora, sikke, pişmiş toprak heykelcik ve mimari olarak kendine has özellikleri ve formları da saptanıyor.

Alkaç, kazı çalışmalarıyla ilgili şu bilgileri de veriyor: “Mimari

öğelerden, kulelere sahip savunma sistemi, yamaç evleri ve mezarlar ele alınmıştır. Savunma sistemi, yamaç evler ve tepenin güney yamacında yer alan Tholos’un bilgisayarlarla üç boyutlu canlandırması gerçekleştirilmiştir. Arkaik, Klasik ve Hellenistik dönemlere ait seramiklerin yardımı ile kentin, Yunan dünyası ile bağlantıları tespit edilmiştir. Amphora ve amphora mühürleri ise, Nagidos’un M.Ö. 5. yy. ikinci yarısından M.Ö. yaklaşık 175 yılları arasındaki süreçte Akdeniz ticaretindeki faaliyetlerini ortaya koymuştur. Hellenistik dönemde kendi amphora mühürleme sistemini gerçekleştiren Nagidos’un, Kuzey ve Güney Ege, Kıbrıs ve Doğu Akdeniz ile ticari bağlantılar kurduğu, kentte yapılan kazılar sonucu anlaşılmıştır.

“Ayrıca Nagidos kent sikkeleri, Makedonya, Troas, Ionia, Karia, Pamphylia ve Kilikia Bölgeleri sikkeleri ile Satraplık, Seleukos ve Ptolemaios dönemlerine ait oldukları saptanan sikkeler bulunmuştur. Arkaik ve Hellenistik dönemlere ait pişmiş toprak ve bronz heykelcikler arasında, Kıbrıs etkili ama yerel üretilmiş pişmiş toprak eserler ile Hellenistik döneme ait silen başı kalıbı dikkati çekmektedir.”

ÇOCUKLAR KENTLERİNİ TANIYOR, ANLATIYOR

Kentler; kültürlerini, tarihlerini, coğrafyalarını, mekanlarını, kısacası kimliklerini çocuklarla paylaşmayı sürdürüyor.

ÇEKÜL Vakfı’nın yürüttüğü “Kentler Çocuklarıdır Kültürel Eğitim

Programı” 2008 yılında da tüm hızıyla devam ediyor. 3-6 Ocak'ta Kocaeli, 3-5 Ocak'ta Kuşadası, 10-13 Ocak'ta Çanakkale ve 21-23 Şubat'ta ise Denizli yeni “Kültür Elçileri”ne kavuştu.

Kocaeli

Eğitim programı, ÇEKÜL Kocaeli Temsilciliği'nin organizasyonu ile uygulandı ve Kocaeli Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden Yrd. Doç. Dr. Gül Köksal'ın “Kocaeli Kent Mimarisi” ile ilgili yaptığı sunumla başladı. Ardından Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Müzeler Şube Müdürü Mustafa Çakır ve Belediye Program Sorumlusu Canan Cürgen “SEKA Sit Alanı” hakkında bilgi verdi. Eğitim sunumlarını destekleyen geziler sırasında öğrenciler, Çukurbağ Mevkii, İzmit Arkeoloji Müzesi, Kasrı Hümayun (Av Köşkü), Pembe Köşk, Kapanca Sokak ve Sırrı Paşa Konağı'nda incelemeler yaptılar ve taşınmaz kültür mirası örnekleri hakkında bilgi aldılar. Eğitim sonunda düzenlenen törenle sertifikalarını alan öğrenciler, kentlerinin ilk ‘Kültür Elçileri’ oldu.

Kuşadası

Eğitim, Kuşadası Milli Park Şefi Erdinç Kutsal'ın bölgenin bitki

ve hayvan türleri, jeolojik ve ekolojik özellikleriyle coğrafi konumu hakkında verdiği bilgilerle başladı. Doğanbey Köyü ve Dilek Yarımadası Milli Parkı çevresindeki geziyle devam etti. Mimar Yahşi Karamollaoğlu'nun Kuşadası'nın kent dokusu ve mimari özellikleri hakkındaki sunumunun ardından öğrenciler, Kuşadası ÇEKÜL Temsilcisi Dr. Ayşe G. Şerifoğlu ve Mimar Ümit Özkan rehberliğinde, Kuşadası'ndaki önemli yapıları gezdiler. Bölgede yaşamış uygarlıklar, arkeolojik kalıntılar ve eserler konusunda Prof. Dr. Zeynep Mercangöz bilgi verdi; Dr. Emine Tok ise Kadı Kalesi ve Güvercinada Kalesi'nin gezi rehberliğini yaptı. Seramik atölyesi çalışması ise Sibel Alpaslan rehberliğinde yapıldı. Adnan Menderes Üniversitesi işbirliğiyle yapılan eğitim çalışması sonunda 30 öğrenci sertifikalarını aldı.

Çanakkale

ÇEKÜL Çanakkale Temsilciliği ve Çanakkale Belediyesi işbirliğiyle yapılan eğitimin yereldeki gönüllü eğitimliğini, Doç. Dr. Telat Koç (ÇOMÜ-Coğrafya böl.), Yrd. Doç. Dr. Rüstem Aslan (ÇOMÜ-Arkeoloji Böl.), Mimar İsmail Erten ve Filiz Mutay yaptı. Teorik bilgilendirme ve eğitimlerin yanı sıra kent ve il ölçeğinde yapılan gezilerle, yerel coğrafya ve kültüre etkileri, arkeoloji ve kültür, kent tarihi ve kent kültürü, yaşam ve yemek kültürü konularında da somut bilgiler verildi. Çanakkale'de “Bana Kentimi tanı, bana kendimi tanı” diyerek sertifikalarını alan 30 kültür elçisi, her ay toplanma kararı aldı.

Denizli

Denizli'de de “Kentler Çocuklarıdır Kültürel Eğitim Programı”, ÇEKÜL Temsilciliği, Valilik, Mimarlar Odası ve Belediye işbirliğiyle, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Atatürk İlköğretim Okulu yönetici ve öğretmenlerinin katkı ve gayretleriyle gerçekleşti. Toplam 22 öğrencinin katıldığı programın yerel eğitimcileri, Araştırma Görevlisi Tülay Aygören (Pamukkale Üniversitesi-Coğrafya Öğretmenliği), Arkeolog Haşim Yıldız, ÇEKÜL Temsilcisi Mimar Ahmet Yoldaş ve Öğretmen Abdülgaffar Nemutlu, gönüllü katkılarını sundu. Tülay Aygören'le Kaklık, Haşim Yıldız'la Pamukkale, Ahmet Yoldaş'la kent dokusunda incelemeler yapan öğrenciler, kentleri hakkında ayrıntılı bilgi aldı.

Eğitimden sonra “Denizli Kültür Elçileri Komitesi”ni kuran çocuklar, kentlerinin doğal mirasını korumaya yönelik projelerle bu bilinci yaşatmaya karar verdi.

BERGAMA BELEDİYESİ RÖLEVE-RESTORASYON BÜROSU'NDAN ÖNEMLİ BİR HİZMET

Bergama Belediyesi bünyesinde 2001'de kurulan Rölöve Restorasyon Bürosu, o yıllarda büro sorumlusu yüksek mühendis

Bülent Şahin'in yönetiminde kısa zamanda 21 evin rölöve restorasyon projelerini hazırlayarak, cephe ve sokak sağlıklılaştırma çalışmalarına başladı. Büro, kuruluşundan bu yana çok sayıda projeyi gerçekleştirdi. Son olarak Rölöve Restorasyon Bürosu, Bergama Belediyesi'nin Uluslararası LOGO East Programı

kapsamındaki "İnsanlığın Evrensel Kültürel Mirası Bergama" projesi çerçevesinde bir bilgilendirme kılavuzu yayınlamak, önemli bir ihtiyaca cevap veren bir çalışmaya imza attı.

2007 yılında yayınlanan ve "Bergama'daki Tescilli Yapı

Sahipleri İçin Bilgilendirme Kılavuzu" başlığını taşıyan kitapçık, Bergama'da sayıları 500'ü aşan tescilli yapıların nasıl korunacağına yönelik yurttaşlara yol göstermeyi amaçlıyor. Tarihi çevreyi korumanın önemi ile anıt ve sit türleri hakkında verilen kısa bilgilerden sonra Bergama'nın tarihi çevresi ve tescilli yapılar tanıtılıyor. Daha sonra da tescilli yapı sahipleri için maddi yardım olanakları ayrıntılarıyla anlatılıyor. Bu başlık altında; maddi yardım alabilecek kişi ve kuruluşlar, yardımın türleri, yardım için yapılacak başvurularda istenen belgeler, değerlendirme ölçütleri, yardım tutarları, sözleşme ve ödeme koşullarının yanı sıra restorasyon kredileri de aynı sıra açıklanıyor. Kılavuzun ikinci bölümü ise, Bergama'da yapılan restorasyon çalışmalarına ayrılmış. Arasta, Eski Belediye Hizmet Binası, Eski Kız Meslek Lisesi, Gazi Paşa İlkokulu, Hacı Hekim Hamamı, Küplü Hamam, Kurşunlu Cami, Mescidaltı Mescidi ve sokak sağlıklılaştırma çalışmaları tanıtılıyor. Konu ile ilgili yasal düzenlemeler de kılavuzun sonunda bir tablo halinde veriliyor.

Özellikle tarihi ve kültürel varlık niteliğindeki yapı sahiplerine, yapacakları onarımlarla ilgili gerekli bilgilerle yol gösteren kılavuz, birçok yerel yönetime de örnek olacak bir nitelik taşıyor.

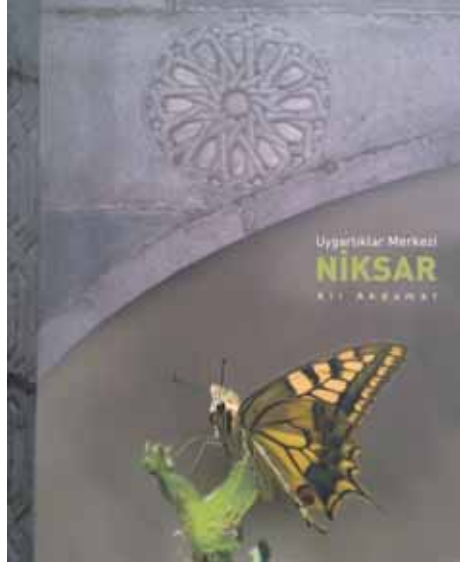
NIKSAR'IN YENİ KİTABI

Ali Akdamar tarafından kaleme alınan Uygarlıklar Merkezi Niksar, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün desteğiyle Niksar Belediyesi Yayınları arasında çıktı, Kitap, Hititlerden bu yana

kenti mesken tutmuş sayısız uygarlığa tanıklık eden tarihsel ve kültürel varlıklarıyla Niksar'ın dünden bugüne uzanan serüvenini, zengin bir görsellik eşliğinde anlatıyor.

Niksar, göz kamaştırıcı bitki örtüsü ve doğal kaynakları, stratejik ve coğrafi konumu nedeniyle tarih boyunca farklı insan

topluluklarını kendine çekmiş. Pek çok kavim, beylik, devlet ve imparatorluk, Niksar topraklarını yaşama alanı olarak seçmiş. Böyle bir kaynaktan beslenen Niksar'da son yıllarda hummalı bir

koruma çabası göze çarpıyor. Niksar Belediyesi kültür varlıklarını korumayı, onarmayı, ayağa kaldırmayı, hatta bulup ortaya çıkarmayı görev edinmiş. Niksar'ı geçmişteki zengin ve mutlu günlerine götürmenin yolu yine kendi geçmişinden geçiyor. Kitap bir anlamda, Niksar'ın kültürel varlıklarının da bir envanteri niteliğinde.

ÖZÜR VE DÜZELTME

Yerel Kimlik dergisinin Ekim-Kasım-Aralık 2007 tarihli 12. sayısının 11. sayfasındaki Tekirdağ Semineri'nin panel konuşmaları bölümünde, Prof. Dr. Ruşen Keleş'in konuşma metninde yer alan iki yanlış ifadeyi aşağıdaki gibi düzeltir, Sayın Hocamız ve okurlarımızdan özür dileriz.

"Anayasa'nın 90. maddesi" diye başlayan paragrafın "Ancak sözleşme, temel hak ve özgürlükler dışında diğer konularda Türk yasalarının üstünde kabul edilir," biçimindeki son cümlenin yeni şekli; "Ancak, sözleşme, temel hak ve özgürlükler konusunda Türk yasalarının üstünde kabul edilir," olacaktır.

ÜYE BELEDİYELER

SIRA NO	BELEDİYE BAŞKANI	BELEDİYESİ	İLİ	ALAN KODU	TEL	FAKS
1	ŞEVKET YAZGAN	Abana Belediyesi	Kastamonu	366	564 11 65	564 10 18
2	AYTAÇ DURAK	Adana Büyükşehir Belediyesi	Adana	322	454 19 11	454 37 87
3	ABDULLAH KAPTAN	Afyon Belediyesi	Afyon	272	215 22 53	212 09 74
4	MEHMET OSMANBAŞOĞLU	Ağırnas Belediyesi (Melik Gazi)	Kayseri	352	293 23 15	293 23 13
5	VEDAT ERASLAN	Ağlasun Belediyesi	Burdur	248	731 26 64	731 26 42
6	MEVLÜT GÜLMEZ	Ahlat Belediyesi	Bitlis	434	412 41 13	412 41 17
7	ŞEFİK TÜRKMEN	Akçaabat Belediyesi	Trabzon	462	227 13 00	227 13 11
8	KENAN YÜCESOY	Akdeniz Belediyesi	Mersin	324	336 65 83	336 40 16
9	NEVZAT PALTA	Aksaray Belediyesi	Aksaray	382	213 10 59	213 15 73
10	OSMAN SALİH ÇELİKEL	Akseki Belediyesi	Antalya	242	678 10 08	678 12 66
11	MUSTAFA BALOĞLU	Akşehir Belediyesi	Konya	332	813 29 06	812 68 15
12	HÜSEYİN SAYKAN	Alacahüyük Belediyesi	Çorum	364	422 75 15	422 75 17
13	AV. HASAN SİPAHİOĞLU	Alanya Belediyesi	Antalya	242	513 10 02	513 05 02
14	VEYSEL TİRYAKİ	Altındağ Belediyesi	Ankara	312	311 89 73	309 19 19
15	İSMAİL AYNUR	Altınoluk Belediyesi	Balıkesir	266	396 15 64	396 15 54
16	ALİ YILDIRIM	Amasra Belediyesi	Bartın	378	315 10 81	315 19 86
17	İSMET ÖZARSLAN	Amasya Belediyesi	Amasya	358	218 80 14	218 32 86
18	SUPHİ ALP	Anamur Belediyesi	Mersin	324	814 11 15	814 20 20
19	MELİH GÖKÇEK	Ankara Büyükşehir Belediyesi	Ankara	312	384 33 00	384 09 64
20	MEHMET YELOĞLU	Antakya Belediyesi	Hatay	326	213 59 51	214 91 99
21	MENDERES TÜREL	Antalya Büyükşehir Belediyesi	Antalya	242	241 22 81	249 52 75
22	BAHTİYAR YAŞAR	Araç Belediyesi	Kastamonu	366	362 10 12	362 12 19
23	FUAT SÜME	Arsuz Belediyesi	Hatay	326	643 33 34	643 20 72
24	MUSTAFA KÖRÜKÇÜ	Avanos Belediyesi	Nevşehir	384	511 40 64	511 40 65
25	İLHAMİ ORTEKİN	Aydın Belediyesi	Aydın	256	226 63 52	226 63 22
26	MUHSİN ÇELEBİ	Aydınlı Belediyesi	Siirt	484	461 20 07	461 23 10
27	H.BÜLENT TÜRKÖZEN	Ayvalık Belediyesi	Balıkesir	266	312 10 21	312 32 19
28	FATİH KAYA	Bahçeli (Bor) Belediyesi	Niğde	388	332 20 11	332 20 29
29	MEHMET KILIÇER	Balaban Belediyesi	Darende-Malatya	422	635 60 04	635 64 35
30	AHMET ALTINTEL	Bartın Belediyesi	Bartın	378	227 02 29	227 40 13
31	SELAHATTİN GÜRKAN	Battalgazi Belediyesi	Malatya	422	841 30 01	841 30 50
32	MEHMET BALCI	Beçin Belediyesi	Muğla	252	515 04 01	515 00 05
33	RAŞİT ÜRPER	Bergama Belediyesi	İzmir	232	633 10 40	633 20 12
34	İBRAHİM ÖZTÜRK	Besni Belediyesi	Adıyaman	416	318 10 09	318 12 21
35	İSMAİL ÜNAL	Beşiktaş Belediyesi	İstanbul	212	280 48 00	280 48 02
36	OSMAN GÜNGÖR	Beymelek Belediyesi	Kale-Antalya	242	872 11 10	872 11 14
37	MANSUR YAVAŞ	Beypazarı Belediyesi	Ankara	312	762 25 10	763 13 58
38	DAVUT UZUNER	Bigadiç Belediyesi	Balıkesir	266	614 12 09	614 33 13
39	SELİM YAĞCI	Bilecik Belediyesi	Bilecik	228	212 10 42	212 18 02
40	ABDÜLKADİR YÜKSEL	Birecik Belediyesi	Şanlıurfa	414	652 10 07	652 13 92
41	M. CUMHUR ŞENER	Birgi (Ödemiş) Belediyesi	İzmir	232	531 50 04	531 51 77
42	CEVDET ÖZDEMİR	Bitlis Belediyesi	Bitlis	434	226 59 11	226 59 12
43	MAZLUM AĞAN	Bodrum Belediyesi	Muğla	252	316 12 14	316 49 13
44	A.RIZA SOYSAL	Boğazkale Belediyesi	Çorum	364	452 20 21	452 20 21

ÜYE BELEDİYELER

45	AHMET HELVACI	Bolvadin Belediyesi	Afyon	272	612 52 34	612 48 29
46	MEHMET ERMİŞ	Boyabat Belediyesi	Sinop	368	315 10 01	315 30 18
47	MUSTAFA ŞEVİK	Buldan Belediyesi	Denizli	258	431 35 83	431 30 08
48	SEBAHATTİN AKKAYA	Burdur Belediyesi	Burdur	248	233 16 51	233 53 94
49	FİKRET AKOVA	Burhaniye Belediyesi	Balıkesir	266	412 64 50	412 10 06
50	HİKMET ŞAHİN	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa	224	223 50 41	225 18 16
51	AHMET YAŞAR TOKTAŞ	Bünyan Belediyesi	Kayseri	352	712 10 40	712 19 47
52	SAMİ BAYIRBAŞI	Büyükbörüngüz Belediyesi	Kayseri	352	295 42 95	295 43 50
53	DR. HASAN AKGÜN	Büyükçekmece Belediyesi	İstanbul	212	883 29 96	883 69 68
54	AYDIN BUDAK	Cizre Belediyesi	Şırnak	486	616 17 58	616 85 13
55	ÜLGÜR GÖKHAN	Çanakkale Belediyesi	Çanakkale	286	217 54 02	217 12 28
56	İRFAN DİNÇ	Çankırı Belediyesi	Çankırı	376	212 14 00	213 25 05
57	TURAN ATLAMAZ	Çorum Belediyesi	Çorum	364	225 08 10	212 38 00
58	KADİR ER	Daday Belediyesi	Kastamonu	366	616 10 05	616 22 94
59	M.EROL KARAKULLUKÇU	Datça Belediyesi	Muğla	252	712 30 98	712 34 92
60	NİHAT ZEYBEKÇİ	Denizli Belediyesi	Denizli	258	265 21 37	242 10 79
61	RAMAZAN KAPAR	Derik Belediyesi	Mardin	482	251 30 24	251 30 39
62	RECEP ÖZKAN	Develi Belediyesi	Kayseri	352	621 60 41	621 24 74
63	MÜMTAZ ALİUSTAOĞLU	Devrekani Belediyesi	Kastamonu	366	638 10 13	638 13 14
64	MEHMET GÜRESİNLİ	Divriği Belediyesi	Sivas	346	418 11 13	418 10 02
65	AV.OSMAN BAYDEMİR	Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi	Diyarbakır	412	221 13 18	223 45 00
66	MUKADDES KUBİLAY	Doğubayazıt Belediyesi	Ağrı	472	312 64 03	312 63 99
67	SELÇUK DULKADİROĞLU	Dulkadirli Belediyesi	Kırşehir	386	226 21 10	226 20 75
68	HAMDİ SEDEFÇİ	Edirne Belediyesi	Edirne	284	213 50 11	212 09 94
69	YUNUS BOZBEY	Edremit Belediyesi	Balıkesir	266	373 44 24	374 40 06
70	M.SÜLEYMAN SELMANOĞLU	Elazığ Belediyesi	Elazığ	424	218 10 05	212 28 82
71	HÜSEYİN YAPICI	Elmalı Belediyesi	Antalya	242	618 67 01	618 12 78
72	AHMET YENİHAN	Erbaa Belediyesi	Tokat	356	715 10 19	715 11 47
73	MUSTAFA ERTUĞRUL	Erciyes Belediyesi	Kayseri	352	424 25 15	424 25 13
74	MEHMET ŞEREFLOĞLU	Erkilet Belediyesi	Kayseri	352	344 05 20	344 05 23
75	AHMET KÜÇÜKLER	Erzurum Büyükşehir Belediyesi	Erzurum	442	233 01 80	233 02 20
76	EKREM TAŞKESDİK	Eskigediz Belediyesi	Kütahya	274	423 01 15	423 07 03
77	YILMAZ BÜYÜKERŞEN	Eskişehir Büyükşehir Belediyesi	Eskişehir	222	231 10 90	220 42 35
78	AHMET GENÇ	Eyüp Belediyesi	İstanbul	212	612 20 01	544 00 02
79	MUSTAFA DEMİR	Fatih Belediyesi	İstanbul	212	534 80 20	532 53 71
80	NAİL DÜLGEROĞLU	Finike Belediyesi	Antalya	242	855 11 02	855 32 25
81	GÖKHAN DEMİRAĞ	Foça Belediyesi	İzmir	232	812 11 27	812 24 22
82	ASIM U. GÜZELBEY	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	Gaziantep	342	211 12 00	211 12 53
83	HURŞİT YÜKSEL	Giresun Belediyesi	Giresun	454	216 21 82	216 33 27
84	ETHEM ŞAHİN	Gölyazı Belediyesi	Bursa	224	485 50 36	485 51 25
85	FEVZİ GÜNAL	Göreme Belediyesi	Neveşehir	384	271 21 21	271 21 24
86	ABDÜLKADİR YILMAN	Göynük Belediyesi	Bolu	374	451 60 20	451 24 54
87	MUSTAFA CANLI	Gümüşhane Belediyesi	Gümüşhane	456	213 10 10	213 73 52
88	HASAN YILMAZ	Güneşli İlk Kademe Belediyesi	Kayseri	352	292 23 64	292 23 65
89	KUDRET ÖZEŞ	Güzelyurt Belediyesi	Aksaray	382	451 20 19	451 20 36
90	H. HÜSEYİN MÜLAZIMOĞLU	Halkapınar Belediyesi	Konya	332	771 20 20	771 21 98

ÜYE BELEDİYELER

91	HİKMET KARAALİ	Harbiye Belediyesi	Hatay	326	231 43 45	231 43 42
92	İBRAHİM ÖZYAVUZ	Harran Belediyesi	Şanlıurfa	414	441 20 75	441 25 58
93	ABDULVAHAP KUSEN	Hasankeyf Belediyesi	Batman	488	381 20 14	381 22 49
94	ZEKERİYA KARAYOL	İncesu Belediyesi	Kayseri	352	691 33 13	691 33 86
95	İDRİS GÜLEÇ	İnebolu Belediyesi	Kastamonu	366	811 45 00	811 32 32
96	ORHAN ÖZTÜRK	İskilip Belediyesi	Çorum	364	511 60 62	511 60 20
97	AZİZ KOCAOĞLU	İzmir Büyükşehir Belediyesi	İzmir	232	484 21 55	483 80 73
98	KADRI ÖNYILMAZ	İzmit Belediyesi	Bursa	224	757 10 10	757 29 10
99	SELAMİ ÖZTÜRK	Kadıköy Belediyesi	İstanbul	216	414 38 53	414 38 56
100	MUSTAFA POYRAZ	Kahramanmaraş Belediyesi	Kahramanmaraş	344	223 50 72	221 34 73
101	SÜLEYMAN TOPÇU	Kale Belediyesi	Antalya	242	871 51 28	871 36 61
102	MUSTAFA ŞALVARLI	Kalkan Belediyesi	Antalya	242	844 31 31	844 30 36
103	EMİN METE	Karacasu Belediyesi	Aydın	256	441 20 11	441 23 14
104	HALİL POSBIYIK	Karadeniz Ereğli Belediyesi	Zonguldak	372	323 28 40	323 28 49
105	ALİ KANTÜRK	Karaman Belediyesi	Karaman	338	213 46 16	212 30 46
106	MEHMET MUGAYİTOĞLU	Karapınar Belediyesi	Konya	332	755 10 63	755 25 16
107	NAİF ALİBEYOĞLU	Kars Belediyesi	Kars	474	212 39 42	223 21 55
108	TURHAN TOPÇUOĞLU	Kastamonu Belediyesi	Kastamonu	366	214 11 53	214 99 83
109	HALİL KOCAER	Kaş Belediyesi	Antalya	242	836 10 20	836 10 30
110	ABDULLAH ÇEKİÇ	Kaymaklı Belediyesi	Nevşehir	384	218 21 60	218 20 03
111	MEHMET ÖZHASEKİ	Kayseri Büyükşehir Belediyesi	Kayseri	352	222 49 19	222 67 20
112	ŞÜKRÜ BALCI	Kemah Belediyesi	Erzincan	446	511 20 06	511 26 59
113	MUSTAFA HAZNEDAR	Kemaliye Belediyesi	Erzincan	446	751 20 16	751 25 52
114	İBRAHİM ÜNAL	Kemerhisar Belediyesi	Niğde-Bor	388	329 20 50	329 32 86
115	HALİM ÇAKIR	Kırşehir Belediyesi	Kırşehir	386	213 10 23	213 44 87
116	İBRAHİM KARASMANOĞLU	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	İzmit	262	321 31 40	322 39 78
117	A. MUZAFFER TUNÇAĞ	Konak Belediyesi	İzmir	232	489 49 18	489 49 20
118	TAHİR AKYÜREK	Konya Büyükşehir Belediyesi	Konya	332	235 46 00	221 15 76
119	KAZIM ÖZGAN	Kozan Belediyesi	Adana	322	515 58 00	515 84 13
120	HALİL GÜLCÜ	Kula Belediyesi	Manisa	236	816 70 01	816 70 02
121	FUAT AKDOĞAN	Kuşadası Belediyesi	Aydın	256	614 10 03	614 15 80
122	ÜNAL ŞAHİN	Kuruköprü Belediyesi	Kayseri	352	423 32 60	423 33 68
123	DURSUN HAMDİ ÖZ	Kuyucak Belediyesi	Antalya	242	673 50 03	673 52 28
124	LİNA CİLLİ	Küçükdalyan Belediyesi	Hatay	326	225 01 23	225 22 50
125	MUSTAFA İÇA	Kütahya Belediyesi	Kütahya	274	223 60 36	223 60 44
126	H. CEMAL AKIN	Malatya Belediyesi	Malatya	422	326 55 55	323 29 50
127	M. TAHİR KAHRAMANER	Malazgirt Belediyesi	Muş	436	511 21 17	511 41 69
128	BÜLENT KAR	Manisa Belediyesi	Manisa	236	231 45 80	234 15 17
129	METİN PAMUKÇU	Mardin Belediyesi	Mardin	482	212 13 48	212 21 36
130	NURAN ATLI	Mazıdağı Belediyesi	Mardin	482	511 10 11	511 10 09
131	DR. MEMDUH BÜYÜKKILIÇ	Melikgazi Belediyesi	Kayseri	352	222 90 20	222 92 75
132	Ö. HAKAN DEMİRSOY	Mezitli Belediyesi	Mersin	324	358 10 05	357 00 42
133	ŞEHMUS NASIROĞLU	Midyat Belediyesi	Mardin	482	462 25 24	462 29 60
134	FEVZİ TOPUZ	Milas Belediyesi	Muğla	252	512 51 11	512 80 29
135	NAİL ŞAHAN	Mimarsinan Belediyesi	Kayseri	352	294 20 02	294 23 77
136	EROL DEMİRHİSAR	Mudanya Belediyesi	Bursa	224	544 78 00	544 16 57

ÜYE BELEDİYELER

137	METİN SOYGÜR	Mudurnu Belediyesi	Bolu	374	421 31 99	421 34 47
138	OSMAN GÜRÜN	Muğla Belediyesi	Muğla	252	214 15 43	212 07 18
139	MUSTAFA ÖZER	Mustafapaşa Belediyesi	Ürgüp-Nevşehir	384	353 50 01	353 55 00
140	SELAHATTİN ARSLAN	Mut Belediyesi	İçel	324	774 27 27	774 23 39
141	HAŞAN ÜNVER	Nevşehir Belediyesi	Nevşehir	384	213 12 20	213 19 91
142	MÜMİN İNAN	Niğde Belediyesi	Niğde	388	232 35 55	232 35 68
143	İDRİS ŞAHİN	Niksar Belediyesi	Tokat	356	527 81 51	527 63 70
144	MUSTAFA BOZBEY	Nilüfer Belediyesi	Bursa	224	451 21 50	451 21 24
145	HACI FEVZİ AKDOĞAN	Nizip Belediyesi	Gaziantep	342	517 39 00	517 21 38
146	DR.MEHMET TANHAN	Nusaybin Belediyesi	Mardin	482	415 36 99	415 59 01
147	BURHAN SAKALLI	Odunpazarı Belediyesi	Eskişehir	222	217 30 30	227 96 07
148	ALİ UYANIK	Oğuzlar Belediyesi	Çorum	364	561 70 45	561 21 50
149	SEYİT TORUN	Ordu Belediyesi	Ordu	452	225 01 04	225 01 15
150	YÜCEL YAZICI	Ortahisar Belediyesi	Nevşehir	384	343 32 04	343 30 04
151	HACI ÖMER ATAK	Ortaköy Belediyesi	Çorum	364	491 40 13	491 49 61
152	EMİN SERDAR KURŞUN	Osmancık Belediyesi	Çorum	364	611 99 84	611 85 86
153	M.SELAHATTİN ÇETİNTAŞ	Osmaneli Belediyesi	Bilecik	228	461 41 31	461 40 18
154	RECEP ALTEPE	Osmangazi Belediyesi	Bursa	224	444 16 01	270 70 73
155	A.MAHMUT BADEM	Ödemiş Belediyesi	İzmir	232	544 90 97	545 12 69
156	KAZIM TURAN	Ören Belediyesi	Muğla	252	532 26 47	532 26 47
157	M. SAİT DAĞOĞLU	Palu Belediyesi	Elazığ	424	651 20 04	651 25 82
158	OSMAN AKKULAK	Pamukkale Belediyesi	Denizli	258	272 20 82	272 22 81
159	BEKİR ALTAN	Payas Belediyesi	Hatay	326	755 78 00	755 78 08
161	ŞERAFETTİN PERVANLAR	Pazar Belediyesi	Tokat	356	261 20 15	261 20 23
161	HALİL SARIMEŞE	Pınarbaşı Belediyesi	Kastamonu	366	771 22 42	771 22 43
162	YAKUP ÇELİK	Polatlı Belediyesi	Ankara	312	623 45 45	623 43 29
163	NİHAT CEBECİ	Safranbolu Belediyesi	Karabük	370	712 41 14	712 36 42
164	EŞREF AYVAZ	Savur Belediyesi	Mardin	482	571 21 42	571 20 22
165	HAMİT NİŞANCI	Seferihisar Belediyesi	İzmir	232	743 39 60	743 34 65
166	H.VEFA ÜLGÜR	Selçuk Belediyesi	İzmir	232	892 69 11	892 69 13
167	AZİM ÖZTÜRK	Seyhan Belediyesi	Adana	322	432 89 39	433 49 70
168	OSMAN DELİKKULAK	Side Belediyesi	Antalya	242	753 10 13	753 33 60
169	BAYRAM ALİ ÖNGEL	Silifke Belediyesi	Mersin	324	714 10 05	714 21 86
170	FİKRET KAYA	Silvan Belediyesi	Diyarbakır	412	711 50 81	711 50 48
171	ZEKİ YILMAZER	Sinop Belediyesi	Sinop	368	261 15 10	261 45 06
172	SAMİ AYDIN	Sivas Belediyesi	Sivas	346	221 16 47	221 16 42
173	YAŞAR YURTDAŞ	Sivrihisar Belediyesi	Eskişehir	222	711 38 20	711 45 27
174	HALİL AYDOĞDU	Söğüt Belediyesi	Bilecik	228	361 32 76	361 38 66
175	NECDET ÖZEKMEKÇİ	Söke Belediyesi	Aydın	256	518 23 11	518 20 93
176	FAZİL TÖRÜN	Sultanhisar Belediyesi	Aydın	256	351 32 43	351 32 90
177	ABDULLAH DEMİRBAŞ	Sur Belediyesi	Diyarbakır	412	223 60 62	223 55 51
178	MUSTAFA UYGUN	Süleymaniye Belediyesi	Antalya	242	674 70 92	674 71 54
179	CEMALETTİN AKSOY	Sürmene Belediyesi	Trabzon	462	746 10 65	746 10 67
180	ÖMER CAN	Şahinbey Belediyesi	Gaziantep	342	231 70 31	231 70 40
181	EŞREF FAKIBABA	Şanlıurfa Belediyesi	Şanlıurfa	414	313 16 34	313 32 58
182	MUSTAFA SARIGÜL	Şişli Belediyesi	İstanbul	212	288 98 39	347 47 54

ÜYE BELEDİYELER

183	RİFAT YILDIRIM	Talas Belediyesi	Kayseri	352	437 00 55	437 22 21
184	TACETTİN ÖZKARAMAN	Taraklı Belediyesi	Sakarya	264	491 20 15	491 20 17
185	BURHANETTİN KOCAMAZ	Tarsus Belediyesi	Mersin	324	613 36 90	613 24 56
186	MUSTAFA GÜNAY	Taşköprü Belediyesi	Kastamonu	366	417 10 58	417 26 21
187	ALİ ŞAHİN	Taşucu Belediyesi	Mersin	324	741 41 69	741 42 55
188	AHMET AYGÜN	Tekirdağ Belediyesi	Tekirdağ	282	258 59 59	261 10 69
189	M. SITKI İÇELLİ	Tire Belediyesi	İzmir	232	512 10 59	511 20 77
190	ADNAN ÇİÇEK	Tokat Belediyesi	Tokat	356	214 11 64	212 07 07
191	SAİT GÜLABACI	Tosya Belediyesi	Kastamonu	366	313 10 09	313 21 93
192	M. VOLKAN CANALIOĞLU	Trabzon Belediyesi	Trabzon	462	321 10 23	321 08 01
193	UĞUR İMREN	Turan Belediyesi Belediyesi	Kayseri	352	296 64 40	296 61 21
194	ALİ GÖZEN	Turhal Belediyesi	Tokat	356	275 10 31	276 11 56
195	MUSTAFA ZUHAL	Uçhisar Belediyesi	Nevşehir	384	219 22 06	219 22 06
196	SELÇUK KARAOSMANOĞLU	Urla Belediyesi	İzmir	232	754 15 22	754 10 09
197	MESUT APAYDIN	Uşak Belediyesi	Uşak	276	215 12 82	215 48 81
198	AHMET ARPACIOĞLU	Ünye Belediyesi	Ordu	452	323 19 41	324 84 05
199	KASIM UĞUR	Ürgüp Belediyesi	Nevşehir	384	341 40 08	341 42 26
200	BURHAN YENİGÜN	Van Belediyesi	Van	432	216 73 40	216 20 08
201	EMRULLAH CİN	Viranşehir Belediyesi	Şanlıurfa	414	511 30 17	511 35 82
202	SELÇUK YILMAZ	Vize Belediyesi	Kırklareli	288	318 10 21	318 10 46
203	YAKUP TEZCAN	Yahyalı Belediyesi	Kayseri	352	611 30 07	611 99 11
204	YALÇIN BULGURCU	Yalvaç Belediyesi	Isparta	246	441 24 67	441 50 07
205	MEHMET SOYOĞLU	Yelki Belediyesi	İzmir	232	236 70 03	236 77 23
206	OSMAN YURTSEVEN	Yenifoça Belediyesi	İzmir	232	814 64 16	814 91 86
207	ABDÜLKADİR AKDENİZ	Yeşilhisar Belediyesi	Kayseri	352	651 30 15	651 30 15
208	ÖZGEN KESKİN	Yıldırım Belediyesi	Bursa	224	363 55 00	361 94 51
209	YUSUF BAŞER	Yozgat Belediyesi	Yozgat	354	212 27 22	212 39 23
210	ALİ TURAN	Zeytinbağı (Tirilye) Belediyesi	Bursa	224	563 21 51	563 20 17
211	MURAT AYVALIOĞLU	Zile Belediyesi	Tokat	356	317 50 80	317 13 89
212	MUSTAFA AKSU	Zincidere Belediyesi	Kayseri	352	424 25 26	424 25 28
213	SALİH KINAY	Ziyaret Belediyesi	Siirt	484	565 22 05	565 22 06
214	M.NECİP BÜYÜKASLAN	Adıyaman Belediyesi	Adıyaman	416	216 17 20	216 10 27
215	AHMET MİSBAH DEMİRCAN	Beyoğlu Belediyesi	İstanbul	212	252 77 55	252 11 00
216	PROF.DR.MUZAFFER ERYILMAZ	Çankaya Belediyesi	Ankara	312	458 88 00	431 44 68
217	MEMDUH ÖNAL	Darende Belediyesi	Malatya	422	615 26 75	615 13 76
218	MÜMİN KAMACI	Didim Belediyesi	Aydın	256	811 26 60	811 21 11
219	AHMET ÖZDOĞAN	Ereğli Belediyesi	Konya	332	713 15 18	713 12 40
220	MUSTAFA ÇİFTÇİ	Eyyüpnebi Belediyesi (Viranşehir)	Şanlıurfa	414	529 10 03	529 10 02
221	DR.KADİR TOPBAŞ	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul	212	455 14 00	455 27 00
222	DR.KAMİL ÖZER	Lapseki Belediyesi	Çanakkale	286	512 10 44	512 10 18
223	MACİT ÖZCAN	Mersin Büyükşehir Belediyesi	Mersin	324	238 16 20	238 16 43
224	YUSUF ZİYA YILMAZ	Samsun Büyükşehir Belediyesi	Samsun	362	431 60 90	435 26 55
225	METİN ÖZKARSLI	Şehitkamil Belediyesi	Gaziantep	342	323 27 27	323 06 30
226	YUSUF TEKE	Tomarza Belediyesi	Kayseri	352	661 29 29	661 51 13
227	OSMAN ÖZER	Vezirköprü Belediyesi	Samsun	362	647 17 31	647 12 74